

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ - ΤΜΗΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

**ΟΔΗΓΟΣ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2017

ΤΜΗΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ Α.Π.Θ.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Θεολογική Σχολή
Τμήμα Θεολογίας
541 24 Θεσσαλονίκη

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
<http://www.theo.auth.gr>

Επιμέλεια Οδηγού ΠΠΣ: Γλυκερία Χατζούλη, Επ. Καθηγήτρια
Διονύσιος Βαλαής, Αν. Καθηγητής

ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Συμφώνως με το Ν. 4485/2017 τα πανεπιστημιακά όργανα διοίκησης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έχουν ως ακολούθως:

- α) Σύγκλητος
- β) Πρυτανικό Συμβούλιο
- γ) Πρύτανης - Αντιπρυτάνεις

1. Σύγκλητος

Η Σύγκλητος αποτελείται από τον Πρύτανη, τους Αντιπρυτάνεις, τους Κοσμήτορες των Σχολών, τους Προέδρους των Τμημάτων, τους εκπροσώπους των φοιτητών (προπτυχιακών και μεταπτυχιακών), τους εκπροσώπους των μελών Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. και τον εκπρόσωπο των διοικητικών υπαλλήλων.

2. Πρυτανικό Συμβούλιο

Το Πρυτανικό Συμβούλιο αποτελείται από τον Πρύτανη, τους Αντιπρυτάνεις, έναν εκπρόσωπο των φοιτητών και τον εκπρόσωπο των διοικητικών υπαλλήλων.

3. Πρύτανης - Αντιπρυτάνεις

Πρύτανης: Καθηγητής Περικλής Μήτκας
 Αντιπρυτάνεις: Καθηγητής Θεόδωρος Λαόπουλος
 Καθηγήτρια Παρασκευή Αργυροπούλου – Πατάκα
 Καθηγήτρια Δέσποινα Κλαβανίδου
 Καθηγήτρια Αριάδνη Στογιαννίδου
 Αν. Καθηγητής Νικόλαος Βαρσακέλης

4. Σχολή

Η Σχολή καλύπτει μία ενότητα συγγενών επιστημονικών κλάδων και εξασφαλίζει τη διεπιστημονική προσέγγιση, τη μεταξύ τους επικοινωνία και τον αναγκαίο για τη διδασκαλία και την έρευνα συντονισμό τους. Η Σχολή εποπτεύει και συντονίζει τη λειτουργία των Τμημάτων, σύμφωνα με τον Κανονισμό Σπουδών τους. Τα όργανα της Σχολής είναι: η Γενική Συνέλευση, η Κοσμητεία και ο Κοσμήτορας.

Γενική Συνέλευση Σχολής

Η Γενική Συνέλευση της Σχολής απαρτίζεται από τον Κοσμήτορα της Σχολής, τα μέλη Δ.Ε.Π. της Σχολής και τους εκπροσώπους των φοιτητών και των μελών Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. της Σχολής.

Κοσμητεία

Η Κοσμητεία αποτελείται από τον Κοσμήτορα της Σχολής, τους Προέδρους των Τμημάτων και τους εκπροσώπους των φοιτητών και των μελών Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. της Σχολής.

5. Τμήμα

Κάθε Τμήμα καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο μιας επιστήμης και χορηγεί ενιαίο πτυχίο. Το Τμήμα έχει την ευθύνη της μεθόδευσης της εκπαιδευτικής και ερευνητικής δραστηριότητας στο γνωστικό αντικείμενο της επιστήμης που καλύπτει. Τα όργανα του Τμήματος είναι: η Συνέλευση του Τμήματος, το Διοικητικό Συμβούλιο και ο Πρόεδρος του Τμήματος.

Συνέλευση Τμήματος

Η Συνέλευση του Τμήματος απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος, τον Αναπληρωτή Πρόεδρο, τους Διευθυντές των Τομέων, τα μέλη Δ.Ε.Π. (μέχρι 30 εκπροσώπους μη συμπεριλαμβανομένων

των Διευθυντών των Τομέων), και τους εκπροσώπους των φοιτητών και των μελών Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. του Τμήματος.

Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος, τον Αναπληρωτή Πρόεδρο, τους Διευθυντές των Τομέων και τον εκπρόσωπο των μελών Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π.

6. Τομείς

Κάθε Τμήμα χωρίζεται σε Τομείς, οι οποίοι συντονίζουν τη διδασκαλία μέρους του γνωστικού αντικείμενου του Τμήματος, που αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο πεδίο της επιστήμης. Τα όργανα του Τομέα είναι: η Γενική Συνέλευση και ο Διευθυντής.

Γενική Συνέλευση Τομέα

Η Γενική Συνέλευση απαρτίζεται από τον Διευθυντή του Τομέα, τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τομέα και τους εκπροσώπους των φοιτητών και των μελών Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. του Τομέα.

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Με το Νόμο-Πλαίσιο 1268/82 η Θεολογική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έχει χωριστεί σε δύο Τμήματα:

1. Τμήμα Θεολογίας.
2. Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας.

Και τα δύο Τμήματα στελεχώθηκαν από το προσωπικό της παλαιάς Σχολής.

Κοσμήτορας Θεολογικής Σχολής: Καθηγητής *Μιλτιάδης Κωνσταντίνου*

Η **Κοσμητεία** απαρτίζεται από:

- α) τον **Κοσμήτορα**, Καθηγητή Μιλτιάδη Κωνσταντίνου
- β) τους **Προέδρους των δύο Τμημάτων**
  - Τμήματος Θεολογίας: Καθηγητή Παναγιώτη Σκαλτσιή
  - Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας: Καθηγητή Κωνσταντίνο Χρήστου
- γ) εκπροσώπους των φοιτητών της Σχολής
- δ) εκπροσώπους των μελών Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. της Σχολής.

Γραμματέας: Ευμορφία Μακεδονοπούλου

ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

I. ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

A. Πρόεδρος Τμήματος: Παναγιώτης Σκαλτσής
Αναπληρωτής Πρόεδρος: Χαράλαμπος Ατματζίδης

Διευθυντής Τομέα Α΄: Χαράλαμπος Ατματζίδης
Διευθυντής Τομέα Β΄: Χρήστος Αραμπατζής
Διευθυντής Τομέα Γ΄: Στυλιανός Τσομπανίδης
Διευθύντρια Τομέα Δ΄: Δήμητρα Κούκουρα
Διευθύντρια Τομέα Ε΄: Νίκη Παπαγεωργίου

B. Η Γραμματεία του Τμήματος

Στεγάζεται στον πρώτο όροφο του κτηρίου της Σχολής και δέχεται τους φοιτητές κατά τις εργάσιμες ημέρες, ώρα 12:00 - 13:00 μ.μ. από τις θυρίδες. Η Γραμματέας του Τμήματος προΐσταται του προσωπικού της Γραμματείας και είναι υπεύθυνη για την εύρυθμη λειτουργία της. Ενημερώνει τα συλλογικά όργανα και κάθε ενδιαφερόμενο για την ισχύουσα νομοθεσία και τα νομικά και διοικητικά θέματα που προκύπτουν. Η Γραμματεία έχει το παρακάτω προσωπικό:

Γραμματέας: Ρία Πήτα

Υπάλληλοι: Χρυσάνθη Κατσαρού, Αναστάσιος Τοιποσίδης, Διονυσία Χατζή

Γ. Μέλη Συνέλευσης του Τμήματος Ακαδημαϊκού Έτους 2017-2018

Η Συνέλευση του Τμήματος απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος, τον Αναπληρωτή Πρόεδρο, τους Διευθυντές των Τομέων, τα μέλη Δ.Ε.Π. και τους εκπροσώπους των φοιτητών και των μελών Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. του Τμήματος, ως ακολούθως:

Πρόεδρος: Καθηγητής Παναγιώτης Σκαλτσής

Αναπληρωτής Πρόεδρος: Αν. Καθηγητής Χαράλαμπος Ατματζίδης

Διευθυντές Τομέων:

Τομέας Α΄: Αν. Καθηγητής Χαράλαμπος Ατματζίδης

Τομέας Β΄: Καθηγητής Χρήστος Αραμπατζής

Τομέας Γ΄: Αν. Καθηγητής Στυλιανός Τσομπανίδης

Τομέας Δ΄: Καθηγήτρια Δήμητρα Κούκουρα

Τομέας Ε΄: Αν. Καθηγήτρια Νίκη Παπαγεωργίου

Μέλη Δ.Ε.Π.

Καθηγητές: Μ. Κωνσταντίνου, Ανδρέας Νανάκης Μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου, Λ. Σιάσος, π. Βασίλειος Καλλιакμάνης, Χρ. Σταμούλης, Π. Παχής, Ι. Μούρτζιος, Φ. Ιωαννίδης, Α. Κόλτσιου-Νικήτα, Ι. Κουρεμπελής

Αναπληρωτές Καθηγητές: Ευ. Αμοιρίδου, Παν. Υφαντής, Διον. Βαλαής, Β. Μητροπούλου-Μούρκα, Ηλ. Ευαγγέλου, Αγγ. Ζιάκα

Επικουροί Καθηγητές: Ν. Μαγγιώρος, Ν. Μυρίδης, Ελ. Οικονόμου, Γ. Χατζούλη, Χ. Τσιρώνης, Μ. Γκουτζιούδης, Μ. Ράντζου, Αθ. Στογιαννίδης, Αντ. Κυριατζή

Εκπρόσωποι προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών

Εκπρόσωποι Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π.

Δ. Τομείς του Τμήματος

Από το 1983 (Υπ. Απ. Β1/76) συστάθηκαν και λειτουργούν στο Τμήμα Θεολογίας οι παρακάτω τομείς:

1. Τομέας Βιβλικής Γραμματείας και Θρησκειολογίας. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Παλαιάς Διαθήκης, της Καινής Διαθήκης, της Θρησκειολογίας και των Κλασικών γλωσσών (Αρχαία Ελληνικά, Εβραϊκά κ.λπ.).

2. Τομέας Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Χριστιανικής Γραμματείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Γενικής Εκκλησιαστικής Ιστορίας, της Εκκλησιαστικής Ιστορίας της Ελλάδος, της Ιστορίας των Σλαβικών Εκκλησιών, της Εκκλησιαστικής Γραμματείας και της Χριστιανικής και Βυζαντινής Αρχαιολογίας.

3. Τομέας Δογματικής Θεολογίας. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Δογματικής, της Συμβολικής, της Ιστορίας των Δογμάτων, της Οικουμενικής Κίνησης και της Ιστορίας της Φιλοσοφίας.

4. Τομέας Λατρείας, Χριστιανικής Αγωγής και Εκκλησιαστικής Διοίκησης. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Λειτουργικής, της Ομιλητικής, της Εκκλησιαστικής Μουσικής, της Κατηχητικής, των Παιδαγωγικών, του Κανονικού Δικαίου και της Εισαγωγής στη Θεολογία.

5. Τομέας Ηθικής και Κοινωνιολογίας. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Ηθικής, της Γενικής Κοινωνιολογίας, της Εισαγωγής στην Κοινωνιολογία της Θρησκείας, της Κοινωνιολογίας του Χριστιανισμού και της Ποιμαντικής.

Ε. Προσωπικό των Τομέων

1. Τομέας Βιβλικής Γραμματείας και Θρησκευολογίας

Καθηγητές: Μιλτιάδης Κωνσταντίνου, Παναγιώτης Παχής, Ιωάννης Μούρτζιος, Άννα Κόλτσιου – Νικήτα

Αναπληρωτές Καθηγητές: Χαράλαμπος Ατματζίδης, Αγγελική Ζιάκα

Επίκουρος Καθηγητής: Μόσχος Γκουτζιούδης

Ε.Ε.Π.: Χρυσούλα Παπαδοπούλου

Ε.ΔΙ.Π.: Ευάγγελος Αναστασιού

Ε.Τ.Ε.Π.: Νικόλαος Ρόσιος

2. Τομέας Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Χριστιανικής Γραμματείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης

Καθηγητές: Ανδρέας Νανάκης, Μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου, Φώτιος Ιωαννίδης, Χρήστος Αραμπατζής

Αναπληρωτές Καθηγητές: Ευαγγελία Αμοιρίδου, Παναγιώτης Υφαντής, Διονύσιος Βαλαής, Ηλίας Ευαγγέλου

Επίκουροι Καθηγητές: Ελένη Οικονόμου, Γλυκερία Χατζούλη, Αντωνία Κυριατζή

Ε.ΔΙ.Π.: Αικατερίνη Μπραγιώτου

Ε.Τ.Ε.Π.: Ελισάβετ Καπλάνη

3. Τομέας Δογματικής Θεολογίας

Καθηγητές: Λάμπρος Σιάσος, Χρυσόστομος Σταμούλης, Ιωάννης Κουρεμπελές

Αναπληρωτής Καθηγητής: Στυλιανός Τσομπανίδης

4. Τομέας Λατρείας, Χριστιανικής Αγωγής και Εκκλησιαστικής Διοίκησης

Καθηγητές: Δήμητρα Κούκουρα, Παναγιώτης Σκαλτσής

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια: Βασιλική Μητροπούλου-Μούρκα

Επίκουροι Καθηγητές: Νικόλαος Μαγγιώρος, Μαρία Ράντζου, Αθανάσιος Στογιαννίδης

5. Τομέας Ηθικής και Κοινωνιολογίας

Καθηγητής: π. Βασίλειος Καλλιακμάνης

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια: Νίκη Παπαγεωργίου

Επίκουροι Καθηγητές: Νικόλαος Μυρίδης, Χρήστος Τσιρώνης

Ε.Τ.Ε.Π.: Ηλίας Καγιάρας, Ιωάννης Μπουζιανάς, Αικατερίνη Στράτου

Διδάσκαλοι Ξένων Γλωσσών (Ε.Ε.Π.): Σμαράγδα Χρησιτίδου-Κιοσέογλου (Αγγλικής), Ελένη Γκίνου (Γαλλικής), Αγνή Δάφφα (Γερμανικής), Χρυσούλα Παπαδοπούλου (Νέας Εβραϊκής), Μαρίνα Κοκκινίδου, Γεωργία Γαβριηλίδου και Λήδα Τριανταφυλλίδου (Ελληνικής για τους αλλοδαπούς/αλλογενείς).

ΣΤ. Εργαστήριο Παιδαγωγικής

Διευθύντρια: Αν. Καθηγήτρια Βασιλική Μητροπούλου-Μούρκα

Τηλέφωνα: 2310 996961, 2310 996965

Το *Εργαστήριο Παιδαγωγικής του Τμήματος Θεολογίας* (ΦΕΚ, 1164, Τεύχος Β' / 14-08-2003):

- Υποστηρίζει σε επίπεδο χώρου και τεχνολογικής υποδομής τις διδακτικές ανάγκες των μαθημάτων κορμού και επιλογής τόσο του Τομέα όσο και του Τμήματος γενικότερα.

- Ειδικότερα υποστηρίζει την διδασκαλία της Πρακτικής Άσκησης Φοιτητών στα πλαίσια του μαθήματος «Πρακτική Άσκηση» που εντάσσεται στα μαθήματα Παιδαγωγικής Επάρκειας.
- Συμμετέχει στην Πρακτική Άσκηση Φοιτητών σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γυμνάσια και Λύκεια) και Άσκηση Διδακτικού Έργου στα πλαίσια του προγράμματος ΕΣΠΑ.
- Υλοποιεί ερευνητικά προγράμματα μέσω του ΕΛΚΕ του ΑΠΘ.
- Υποστηρίζει σε επίπεδο χώρου και τεχνολογικής υποδομής τις παρουσιάσεις προπτυχιακών και μεταπτυχιακών εργασιών, διπλωματικών και διδακτορικών διατριβών σε φοιτητές, καθώς και τη διοργάνωση επιστημονικών ημερίδων, συνεδρίων και συμποσίων.
- Προσφέρει επιμορφωτικά σεμινάρια και δια βίου προγράμματα που απευθύνονται σε θεολόγους διορισμένους σε σχολεία, αποφοίτους του Τμήματος Θεολογίας, στελέχη Μητροπόλεων και ενοριών, κληρικούς, κατηχητές.

Z. Εργαστήριο Ελληνικής Γλώσσας της Χριστιανικής Γραμματείας

Διευθύντρια: Καθηγήτρια Άννα Κόλτσιου-Νικήτα

Τηλέφωνο: 2310 997112

Το Εργαστήριο Ελληνικής Γλώσσας της Χριστιανικής Γραμματείας του Τμήματος Θεολογίας (ΦΕΚ 3060/26 -09- 2016):

- Υποστηρίζει τη μελέτη της ελληνικής γλώσσας των χριστιανικών κειμένων με στόχο να συμβάλλει στη δυνατότητα ειδίκευσης φοιτητών, προπτυχιακών και κυρίως μεταπτυχιακών, στο χώρο της γλωσσικής προσέγγισης και έρευνας των βιβλικών, πατερικών και λειτουργικών κειμένων.
- Προωθεί ερευνητικά προγράμματα για τη γλώσσα και τη μετάφραση των κειμένων της χριστιανικής γραμματείας.
- Σχεδιάζει ερευνητικά προγράμματα που αφορούν τη σύνταξη ηλεκτρονικών σωμάτων εκκλησιαστικών κειμένων καθώς και ηλεκτρονικών λεξικών και συμπραστικών πινάκων λέξεων.
- Υλοποιεί, στο πλαίσιο της Διά βίου εκπαίδευσης του Α.Π.Θ., εξ αποστάσεως προγράμματα για την ελληνική βιβλική και λει-

τουργική γλώσσα, σε συνεργασία με καθηγητές από τα Τμήματα Θεολογίας, Φιλολογίας και Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. και του Ε.Κ.Π.Α.

- Υλοποιεί ειδικά προγράμματα διδασκαλίας της βιβλικής γλώσσας σε αλλοδαπούς φοιτητές του Τμήματος Θεολογίας και στους φοιτητές της Θεολογικής Σχολής «Άγιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης» της Κινσάσας του Κογκό.
- Προσφέρει επιμορφωτικά σεμινάρια και διαλέξεις σε κληρικούς.

Η. Εργαστήριο Κοινωνικής Έρευνας της Θρησκείας και του Πολιτισμού

Διευθυντής: π. Βασίλειος Καλλιακμάνης, Καθηγητής
Τηλέφωνα: 2310 996972, email: vkalliak@theo.auth.gr

Το «Εργαστήριο Κοινωνικής Έρευνας της Θρησκείας και του Πολιτισμού» (Social Research Center for Religion and Culture) με ακρωνύμιο «ΕΚΕΘΡΗΠΟ» (ΦΕΚ, 3060/26 -09- 2016 τ. Β', αριθμ. 3632) του Τμήματος Θεολογίας:

- Υποστηρίζει σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο τις διδακτικές και ερευνητικές ανάγκες του Τμήματος Θεολογίας και άλλων τμημάτων του Πανεπιστημίου σε θέματα που εμπίπτουν στο γνωστικό αντικείμενο του Εργαστηρίου, όπως η σχέση Θρησκείας και Πολιτισμού, η κοινωνική θεωρία και μελέτη της σύγχρονης κοινωνικής πραγματικότητας, οι ηθικές παράμετροι των επιμέρους πτυχών του σύγχρονου κόσμου (θεσμική οργάνωση και λειτουργία, Βιοηθική, τεχνολογική ανάπτυξη, έμφυλες σχέσεις, πολιτισμικός και θρησκευτικός πλουραλισμός, θρησκευτικότητα, θρησκευτικός τουρισμός κ.α.), η κοινωνική προσέγγιση του Χριστιανισμού και της Ορθόδοξης Κληρονομίας καθώς και η ποιμαντική μέριμνα.
- Υποστηρίζει την εκπαίδευση (θεωρητική και πρακτική άσκηση) ειδικευμένων επιστημόνων στα γνωστικά αντικείμενα που καλύπτει το Εργαστήριο. Ιδιαίτερως συμμετέχει στην Πρακτική Άσκηση Φοιτητών σε κοινωνικούς οργανισμούς, ΟΤΑ και ΜΚΟ καθώς και σε ιερούς ναούς, ενορίες και ενοριακά κέντρα.
- Πραγματοποιεί συνεργασίες με κέντρα ερευνών και ακαδημαϊκά ιδρύματα ημεδαπής και αλλοδαπής και διοργανώνει επιστημονικές διαλέξεις, ημερίδες, σεμινάρια, Προγράμματα Κα-

τάρτισης, συνέδρια και άλλες επιστημονικές εκδηλώσεις. Οργανώνει και υλοποιεί τη διδασκαλία (με επισκέπτες καθηγητές και εξ αποστάσεως εκπαίδευση) των μαθημάτων Κοινωνιολογίας, Ηθικής και Ποιμαντικής του ΠΣ της Θεολογικής Σχολής «Άγιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης» της Κινσάσα του Κογκό.

- Υλοποιεί εθνικά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα, υποστηρίζει τη διενέργεια και έκδοση ειδικών μελετών και ερευνών και αναπτύσσει τη σύνδεση με τους τομείς της κοινωνίας, και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τις ΜΚΟ και τους Κοινωνικούς Οργανισμούς, την Εκκλησία και τους παραγωγικούς φορείς.

Θ. Εισαγωγική Κατεύθυνση Μουσουλμανικών Σπουδών

Από το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 στο Τμήμα Θεολογίας λειτουργεί και η Εισαγωγική Κατεύθυνση Μουσουλμανικών Σπουδών (ΕΚΜΣ), η οποία ιδρύθηκε με το υπ'αριθμ. 45/19 Απριλίου 2016 Προεδρικό Διάταγμα, μετά και από την με αριθμό 85/2016 γνωμοδότηση του ΣτΕ. Η εν λόγω Εισαγωγική Κατεύθυνση συναρτάται με τη διευκόλυνση των αποφοίτων των μουσουλμανικών Ιεροσπουδαστηρίων της Θράκης να ολοκληρώσουν τις θεολογικές σπουδές τους στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και με την ανάγκη ενός διαθρησκευτικού διαλόγου. Σχετικά με τη λειτουργία της υπάρχει ξεχωριστός Οδηγός Σπουδών.

Ομότιμοι Καθηγητές Τμήματος Θεολογίας (χρονολογική διάταξη)
 Νίκος Ζαχαρόπουλος, Αντώνιος-Αιμίλιος Ταχιάς, Βασίλειος Ψευτογκάς, Γρηγόριος Ζιάκας, Γεώργιος Μαντζαρίδης, Κωνσταντίνος Χαραλαμπίδης, Βενιζέλος Χριστοφορίδης, Ιωάννης Καραβιδόπουλος, Βασίλειος Γιούλτσης, Απόστολος Γλαβίνας, Ιωάννης Ταρνανίδης, Ιωάννης Γαλάνης, Χρήστος Βασιλόπουλος, Πέτρος Βασιλειάδης, Δημήτριος Καϊμάκης, Ανέστης Κεσελόπουλος, Ιωάννης Κογκούλης, Γεώργιος Μαρτζέλος, Ιωάννης Πέτρου

II. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

A. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Η Συνέλευση του Τμήματος Θεολογίας, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 24 του Ν. 1268/1982, αποφάσισε στη συνεδρία 423/20-06-2014 να επιφέρει ορισμένες αλλαγές στο Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών, οι οποίες έχουν ως εξής:

- Το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος Θεολογίας αποσκοπεί στο να προσφέρει υψηλού επιπέδου εκπαίδευση στο επιστημονικό πεδίο της Θεολογίας καθώς και στη μελέτη της θρησκείας και του πολιτισμού. Βασικός στόχος είναι να προετοιμάσει θεολόγους εκπαιδευτικούς για να στελεχώσουν τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, θεολογικά καταρτισμένους κληρικούς για να στελεχώσουν την Εκκλησία, στελέχη που να μπορούν να προσφέρουν κοινωνικό έργο και να εργαστούν σε πολιτιστικούς ή εκκλησιαστικούς οργανισμούς, επιστήμονες ικανούς τόσο να μελετούν τη χριστιανική και ιδιαίτερα την Ορθόδοξη Θεολογία όσο και γενικότερα την ποικιλομορφία του θρησκευτικού φαινομένου.
- Για την απόκτηση του πτυχίου του Τμήματος Θεολογίας οι φοιτητές/τριες υποχρεούνται να παρακολουθήσουν και να εξετασθούν με επιτυχία σε 44 υποχρεωτικά μαθήματα (75%) και σε 12 επιλογής (25%). Από τα υποχρεωτικά μαθήματα τα δέκα περιλαμβάνουν θεωρητική διδασκαλία και άσκηση. Από το σύνολο των μαθημάτων, το 30% απαιτεί πέραν των παρακολουθήσεων συγγραφή εργασίας και το 10% απαιτεί επιπλέον εξέταση προόδου και ασκήσεων. Οι τελικές εξετάσεις γίνονται προφορικά ή γραπτά ή μέσω γραπτής εργασίας.

- Οι φοιτητές συμμετέχουν ύστερα από αίτησή τους και επιλέγονται βάσει κριτηρίων στο πρόγραμμα "Πρακτική Άσκηση Φοιτητών" του Τμήματος Θεολογίας, το οποίο έχει διάρκεια δύο μηνών και περιλαμβάνει τρεις κατευθύνσεις: α. Πρακτική άσκηση διδακτικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, β. Πρακτική άσκηση ποιμαντικού έργου σε Ενορίες και Μητροπόλεις, γ. Πρακτική άσκηση κοινωνικού έργου στην Εκκλησία, τους Ο.Τ.Α και σε Μ.Κ.Ο.
- Ως προς την επαγγελματική σταδιοδρομία των πτυχιούχων, το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών αποβλέπει να πετύχει επιπρόσθετα και τα ακόλουθα μαθησιακά αποτελέσματα: 1. να είναι σε θέση οι πτυχιούχοι να εφαρμόζουν τη γνώση στην πράξη, 2. να επικοινωνούν σε μια δεύτερη γλώσσα, 3. να αναζητούν, να αναλύουν και να συνθέτουν δεδομένα και πληροφορίες κάνοντας χρήση της κατάλληλης τεχνολογίας, 4. να προσαρμόζονται σε νέες καταστάσεις και να παίρνουν αποφάσεις, 5. να εργάζονται αυτόνομα ή σε ομάδα σε διεθνές ή/ και διεπιστημονικό περιβάλλον, 6. να σέβονται τη διαφορετικότητα, την πολυπολιτισμικότητα και το φυσικό περιβάλλον, 7. να επιδεικνύουν επαγγελματική, κοινωνική και ηθική υπευθυνότητα και ευαισθησία σε θέματα φύλου, 8. να έχουν ικανότητα κριτικής και αυτοκριτικής, 9. να προάγουν την ελεύθερη, παραγωγική και επαγωγική σκέψη, 10. να δρουν με κοινωνική υπευθυνότητα και ευαισθησία προς τα κοινά.
- Η βαθμολογική κλίμακα με την οποία υπολογίζονται οι βαθμοί επίδοσης των φοιτητών/τριών είναι δεκαβάθμια (0-10).
 Άριστα : 8,5 - 10,00
 Λίαν Καλώς : 6,5 - 8,49
 Καλώς: 5,0 - 6,49
 Ανεπιτυχώς: 0.0-4.99
 Ο ελάχιστος προαγώγιμος βαθμός είναι το 5
- Η επίσημη διάρκεια του προγράμματος είναι 8 Εξάμηνα και ο ελάχιστος αριθμός ευρωπαϊκών πιστωτικών μονάδων (ECTS), που απαιτείται για τη λήψη του πτυχίου, είναι διακόσιες σαράντα (240).
- Ένα πλήρες ακαδημαϊκό έτος σπουδών ισοδυναμεί με 60 μονάδες ECTS (Ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων) και ένα πλήρες εξάμηνο σε 30 ECTS (1

ECTS=25-30 ώρες φόρτου εργασίας φοιτητών) (Εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας Υ.Α. Φ5/89656/Β3, ΦΕΚ 1466/2007/Β, άρθρα 1-3, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή). Σε κάθε μάθημα αποδίδεται ο αριθμός των απαιτούμενων ECTS (≥ 2) με σκοπό να εκφραστεί ο φόρτος εργασίας που απαιτείται από τους φοιτητές/τριες για την ολοκλήρωση ενός μαθήματος, εργαστηρίου, φροντιστηρίου, πρακτικής άσκησης κλπ.

- Οι φοιτητές/τριες του Τμήματος έχουν τη δυνατότητα, σε όλη τη διάρκεια των σπουδών τους, να παρακολουθήσουν δύο επιλεγόμενα μαθήματα άλλων Τμημάτων του Πανεπιστημίου ή άλλων Πανεπιστημίων της χώρας ή άλλων ομοταγών Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων του εξωτερικού ως ελεύθερες επιλογές. Επίσης, έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν τρία επιπλέον επιλεγόμενα μαθήματα είτε του Τμήματος Θεολογίας είτε άλλων Τμημάτων του Α.Π.Θ. είτε άλλων Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, από όσα απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου τους. Τα μαθήματα αυτά θα εγγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος (Diploma Supplement).
- Ακόμη, πρέπει να επιλέξουν μία από τις τρεις δυτικοευρωπαϊκές γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά) και να παρακολουθήσουν σχετικά μαθήματα τεσσάρων εξαμήνων. Οι αλλοδαποί φοιτητές πρέπει να παρακολουθήσουν μαθήματα Νέων Ελληνικών επί τέσσερα εξάμηνα. Αντίθετα, οι αλλοδαποί φοιτητές που εγγράφονται ως κάτοχοι απολυτηρίου ελληνικού Εκκλησιαστικού Λυκείου έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν ως Ξένη Γλώσσα μία από τις τρεις προαναφερθείσες δυτικοευρωπαϊκές γλώσσες.
- Το Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών ισχύει για τους εγγραφέντες κατά το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014, καθώς και για τους εφεξής εγγραφόμενους.
- Ειδική μεταβατική διάταξη: Το μάθημα «Θεωρία και Μεθοδολογία μελέτης της Θρησκείας στον αρχαίο και σύγχρονο κόσμο» (με κωδ 102), που κατανεμήθηκε στο Νέο Πρόγραμμα στο Β' Εξαμήνο είναι αντίστοιχο του μαθήματος του Α' Εξαμήνου του παλαιού Προγράμματος Σπουδών "Τα Θρησκευόμενα του Αρχαίου Κόσμου". Το μάθημα του Α' Εξαμήνου "Εισαγωγή στη Σπουδή και τη Μεθοδολογία της Θεολογίας" (Κωδ. 103) είναι αντίστοιχο με το μάθημα "Εισαγωγή στην επιστήμη της Θεολογίας"

του παλαιού Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών. Το μάθημα «Καινή Διαθήκη Ι: Εισαγωγή, Ιστορία και πολιτισμός της εποχής Κ.Δ.» (κωδ. 105) είναι αντιστοιχο με το μάθημα «Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη» του παλαιού Προγράμματος. Το μάθημα "Εισαγωγή στην Παιδαγωγική" (Κωδ. 404) κατανεμήθηκε από το Β' Εξάμηνο στο Δ' Εξάμηνο. Σε όλους όσοι έχουν εξετασθεί επιτυχώς στα συγκεκριμένα μαθήματα αναγνωρίζονται αυτά με τη νέα ή ίδια ονομασία, παρά την κατανομή τους σε διαφορετικό εξάμηνο.

- Το παλιό Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών ισχύει ως προς τη διδασκαλία μέχρι το ακαδημαϊκό έτος 2015-2016 και δύο επιπλέον έτη για την ολοκλήρωση των εξετάσεων, για όσους ενεγράφησαν στο Τμήμα Θεολογίας πριν από το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014.
- Οι εκδρομές και οι ασκήσεις συνιστούν πρακτική εκπαίδευση και αντιστοιχούν σε αριθμό δ.μ. στα πλαίσια των μαθημάτων που έχουν ασκήσεις.
- Στο πλαίσιο του Φροντιστηρίου Λειτουργικής, κάθε Πέμπτη, ώρες 8:00-10:00 π.μ., στο Παρεκκλήσι της Θεολογικής Σχολής τελούνται θ. Λειτουργίες διαφόρων λειτουργικών τύπων, αλλά και άλλες Ακολουθίες που ως σκοπό έχουν τη λειτουργική εκπαίδευση και κατάρτιση όλων των φοιτητών, γι' αυτό κατά το εν λόγω δίωρο δεν πραγματοποιούνται μαθήματα και εξετάσεις.
- Ο χρόνος διάρκειας διδασκαλίας και εξετάσεων κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος 2017-2018, σύμφωνα με τον Εσωτερικό Κανονισμό λειτουργίας του Α.Π.Θ. (ΦΕΚ 1099/Β'/5.9.2000 απόφαση Υπουργού Παιδείας, αρ. Φ. 1. 231/Β1/425, άρθρο 12, σ. 15764), ορίστηκε ως εξής:

02.10.2017 - 12.01.2018	Χειμερινό Εξάμηνο
15.01.2018 - 09.02.2018	Εξεταστική Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου
12.02.2018 - 25.05.2018	Εαρινό Εξάμηνο
28.05.2018 - 15.06.2018	Εξεταστική Μαΐου - Ιουνίου
03.09.2018 - 21.09.2018	Εξεταστική Σεπτεμβρίου

Β.ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΞΑΜΗΝΑ**Α' Εξάμηνο**

Κωδικός	Μάθημα	Διδακτικές ώρες	ECTS	Κατηγορία
101	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ	5 ΔΩ = 3+2 Α	5 ECTS	Υ ⁰
104	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ & ΒΙΒΛ.ΕΒΡΑΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	4 ΔΩ	5 ECTS	Υ
106	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΣΠΟΥΔΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ	3 ΔΩ= 2+1 Α	4 ECTS	Υ
107	ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ Ι: ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΕΠΟΧΗΣ Κ.Δ.	4 ΔΩ	6 ECTS	Υ
108	ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ	3 ΔΩ	6 ECTS	Υ

⁰ΔΩ= εβδομαδιαίες διδακτικές ώρες

Υ= Υποχρεωτικό μάθημα

Ε= επιλεγόμενο

ΥΕ= Υποχρεωτικό επιλογής

ΕΓ= Ξένη Γλώσσα

Α= Άσκηση

ECTS= Πιστωτικές μονάδες

	ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΟΥ 1054			
--	-----------------------------	--	--	--

ΑΓ 1	ΑΙΤΛΙΚΑ 1ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ
ΓΑ 1	ΓΑΛΛΙΚΑ 1ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ
ΓΕ 1	ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ 1ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ
ΕΛ 1	ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ 1ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ

Β' Εξάμηνο

202	ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	3 ΔΩ	5 ECTS	Υ
203	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ	4 ΔΩ = 3+ 1 Α	5 ECTS	Υ
205	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ	4 ΔΩ	5 ECTS	Υ
207	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ	4 ΔΩ = 3 +1 Α	5 ECTS	Υ
208	ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ	4 ΔΩ	5 ECTS	Υ
	ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ ΔΥΟ (2)	6 ΔΩ	6 ECTS	Ε

ΑΓ 2	ΑΙΤΛΙΚΑ 2ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ
------	-------------------------	-----	--------	----

ΓΑ 2	ΓΑΛΛΙΚΑ 2ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ
ΓΕ 2	ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ 2ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ
ΕΛ 2	ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ 2ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ

Γ' Εξάμηνο

201	ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ	2 ΔΩ	3 ECTS	Υ
302	ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ	3 ΔΩ	5 ECTS	Υ
303	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΛΟΓΙΑ	4 ΔΩ	5 ECTS	Υ
305	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΟΥ 1054 ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ	3 ΔΩ	5 ECTS	Υ
306	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ [ΠΑΙΔ. ΕΠ.]	4 ΔΩ	5 ECTS	Υ
	ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ ΔΥΟ (2)	6 ΔΩ	6 ECTS	Ε

ΑΓ 3	ΑΙΤΑΙΚΑ 3ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ
ΓΑ 3	ΓΑΛΛΙΚΑ 3ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ
ΓΕ 3	ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ 3ου	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ

	ΕΞΑΜΗΝΟΥ			
ΕΛ 3	ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ 3ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ

Δ' Εξάμηνο

301	ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΦΗΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΗΣ Π.Δ.ΑΠΟ ΚΕΙΜ.Ο'	2 ΔΩ	4 ECTS	Υ
402	ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟΥΣ ΛΑΤΙΝΟΥΣ ΠΑΤΕΡΕΣ	3 ΔΩ	5 ECTS	Υ
403	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΑΤΕΡΩΝ	4 ΔΩ	5 ECTS	Υ
404	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ [ΠΑΙΔ. ΕΠ.]	4 ΔΩ = 3+1 Α	5 ECTS	Υ
405	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ	2 ΔΩ	3 ECTS	Υ
406	ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΙΙ: ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ	4 ΔΩ	5 ECTS	Υ
	ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΟ ΕΝΑ (1)	3 ΔΩ	3 ECTS	Ε

ΑΓ 4	ΑΓΓΛΙΚΑ 4ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ
ΓΑ 4	ΓΑΛΛΙΚΑ 4ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ
ΓΕ 4	ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ 4ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ
ΕΛ 4	ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ 4ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ	2ΔΩ	2 ECTS	ΞΓ

Ε' Εξάμηνο

503	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ	5 ΔΩ = 3+ 2 Α	5 ECTS	Υ
504	ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ	2 ΔΩ	5 ECTS	Υ
506	ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΙΙΙ: ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ	3 ΔΩ	5 ECTS	Υ
601	ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΜΕΓΑΛΑ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΑ	3 ΔΩ	5 ECTS	Υ
2095	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ [ΠΑΙΔ. ΕΠ.]	3 ΔΩ	3 ECTS	ΥΕ
	ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ ΔΥΟ (2)	6 ΔΩ	6 ECTS	Ε

ΣΤ' Εξάμηνο

602	ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΣΛΑΒΩΝ	3 ΔΩ	5 ECTS	Υ
604	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ	4 ΔΩ	5 ECTS	Υ
605	ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΙΑΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ	2 ΔΩ	3 ECTS	Υ
606	ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ	4 ΔΩ	5 ECTS	Υ
607	ΟΜΙΛΗΤΙΚΗ	2 ΔΩ	5 ECTS	Υ
608	ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΠΕ [ΠΑΙΔ. ΕΠ.]	5 ΔΩ	6 ECTS	Υ
2096	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ [ΠΑΙΔ. ΕΠ.]	3 ΔΩ	3 ECTS	ΥΕ
	ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ ΔΥΟ (2)	6 ΔΩ	6 ECTS	Ε

Ζ' Εξάμηνο

507	ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ Ι: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	3 ΔΩ	5 ECTS	Υ
704	ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ	2 ΔΩ	4 ECTS	Υ
705	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΗΘΙΚΗ	2 ΔΩ	4 ECTS	Υ
706	ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ	3 ΔΩ	5 ECTS	Υ
707	ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ ΙΙ: ΕΚΘΕΣΗ ΑΚΡΙΒΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΓΝΩΣΙΟΛΟΓΙΑ	4 ΔΩ	5 ECTS	Υ
2097	ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΚΩΝ, ΠΑΤΕΡΙΚΩΝ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΟΓΜΑΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΜτΘ [ΠΑΙΔ. ΕΠ.]	3 ΔΩ	3 ECTS	ΥΕ
2098	ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛ. ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ, ΗΘΙΚΗΣ, ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ - ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΛΟΓΩΝ [ΠΑΙΔ. ΕΠ.]	3 ΔΩ	3 ECTS	ΥΕ
	ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ ΔΥΟ (2)	6 ΔΩ	6 ECTS	Ε

Η' Εξάμηνο

802	ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	4 ΔΩ	5 ECTS	Υ
804	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΗΘΙΚΗ	4 ΔΩ	5 ECTS	Υ
806	ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ IV: ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ	3 ΔΩ	5 ECTS	Υ
807	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	3 ΔΩ	5 ECTS	Υ
2099	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΜτΘ [ΠΑΙΔ. ΕΠ.]	5 ΔΩ	10 ECTS	ΥΕ
	ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ ΔΥΟ (2)	6 ΔΩ	6 ECTS	Ε

**Γ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΘ**

Το κατ' επιλογήν Πρόγραμμα Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας (ΠΠΔΕ) του Τμήματος Θεολογίας είναι ένα πρόγραμμα εξειδίκευσης στην παιδαγωγική και διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών, το οποίο εντάσσεται στο Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος. Προσφέρεται στους φοιτητές, μελλοντικούς Θεολόγους, οι οποίοι φοιτούν στο Τμήμα μας από το ακαδημαϊκό έτος 2013-14 και επιθυμούν να εργαστούν στην εκπαίδευση. Η επιτυχής ολοκλήρωση του ειδικού αυτού προγράμματος οδηγεί στο Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας το οποίο, μαζί με το Πτυχίο του Τμήματος, επιτρέπει τη συμμετοχή σε διαγωνισμό επιλογής εκπαιδευτικών ή σε άλλη θέση που απαιτούνται πιστοποιημένα προσόντα εκπαιδευτικού.

Ο Νόμος 4186/2013 άρθρο 36 παρ. 22 εδάφ. ε' προβλέπει ότι όσοι φοιτητές έχουν εισαχθεί πριν το ακαδημαϊκό έτος 2013-14, έχουν παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια και μπορούν να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ, όταν θα πραγματοποιηθούν με βάση τις ισχύουσες προ του Ν. 3848/2010 διατάξεις.

Όσοι εισάγονται από το ακαδημαϊκό έτος 2013-14 και εφεξής, με βάση τα προβλεπόμενα στο άρθρο 2 του Ν. 3848/2010 και το άρθρο 36 παρ. 22 εδάφ. α' και ε' του Ν. 4186/2013, θα πρέπει να έχουν βεβαιωμένη την παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια με την παρακολούθηση σχετικού κατ' επιλογήν προγράμματος, για να έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις του ΑΣΕΠ και να διοριστούν στην εκπαίδευση.

Για να αποκτήσει κάποιος την παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια θα πρέπει να έχει παρακολουθήσει 8 τουλάχιστον μαθήματα που συνθέτουν τις τρεις προβλεπόμενες από το νόμο θεματικές περιοχές: Εκπαίδευσης και Αγωγής, Μάθησης και Διδασκαλίας, Ειδικής Διδακτικής και Πρακτικής Άσκησης.

Το Τμήμα Θεολογίας στη Συνεδρία 423/20-06-2014 αποφάσισε να δημιουργήσει ένα Πρόγραμμα Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας, στο οποίο περιέλαβε τρία υποχρεωτικά μαθήματα που υπάρχουν στον κορμό του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών στη Θεολογία και πέντε υποχρεωτικά κατ' επιλογήν, τα οποία ενέταξε στα τέσσερα τελευταία εξάμηνα του Προγράμματος Σπουδών. Τα μαθήματα αυτά πιστώνονται συνολικά με τριάντα επτά (37) ECTS).

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του Τμήματος, που εισάγονται από το ακαδ. έτος 2013-2014 και εφεξής και επιθυμούν να αποκτήσουν με το πέρας των σπουδών τους και την πιστοποίηση της παιδαγωγικής και διδακτικής επάρκειας, πρέπει να επιλέξουν επιπρόσθετα και να εξεταστούν και στα 5 αυτά υποχρεωτικά κατ' επιλογήν μαθήματα. Τα πέντε αυτά μαθήματα μαζί με τα τρία προαναφερόμενα υποχρεωτικά που υπάρχουν στον κορμό του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών συνθέτουν τον αριθμό των οκτώ (8) μαθημάτων που είναι απαραίτητα για την παροχή της πιστοποίησης της παιδαγωγικής επάρκειας με την ολοκλήρωση των σπουδών.

Το Πρόγραμμα Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας συνθέτουν τα εξής υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα ανά θεματικές περιοχές:

1η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ: Θέματα εκπαίδευσης και αγωγής

α/α	Τίτλος Μαθήματος Διδακτικού Αντικει- μένου	Εξάμηνο	Κωδικός μαθήματος	Τύπος μαθήματος	Διδακτικές Ωρες	ΔΜ	ECTS
1	Κοινωνιολογία και Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης	Γ	404	Υ	4 ώρες/εβδ. Χ 13 εβδ. = 52 ώ- ρες/εξάμηνο	4	5
2	Εισαγωγή στην Παι- δαγωγική	Δ	304	Υ	4 ώρες/εβδ. Χ 13 εβδ. = 52 ώ- ρες/εξάμηνο	4	5
3	Παιδαγωγική Ψυχο- λογία	ΣΤ		Ε	3 ώρες/εβδ. Χ 13 εβδ. = 39 ώρες/εξάμηνο	3	3
Μαθήματα: 3					143	11	13

2η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ: Θέματα μάθησης και διδασκαλίας

α/α	Τίτλος Μαθήματος Διδακτικού Αντικειμένου	Εξάμηνο	Κωδικός μαθήματος	Τύπος μαθήματος	Διδακτικές Ώρες	ΔΜ	ECTS
1	Παιδαγωγικές θεωρίες μάθησης και αγωγής	Ε		Ε	3 ώρες/εβδ. Χ 13 εβδ. = 39 ώρες /εξάμηνο	3	3
2	Διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών και ΤΠΕ	ΣΤ	803	Υ	5 ώρες/εβδ. Χ 13 εβδ. = 65 ώρες /εξάμηνο	5	5
Μαθήματα: 2					104	8	8

3η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ: Ειδική διδακτική και πρακτική άσκηση

α/α	Τίτλος Μαθήματος Διδακτικού Αντικειμένου	Εξάμηνο	Κωδικός μαθήματος	Τύπος μαθήματος	Διδακτικές Ώρες	ΔΜ	ECTS
1	Διδακτική Βιβλικών, Πατερικών, Λειτουργικών και Δογματικών κειμένων στο ΜτΘ	Ζ		Ε	3 ώρες/εβδ. Χ 13 εβδ. = 39 ώρες /εξάμηνο	3	3
2	Διδακτική της Εκκλησιαστικής Ιστορίας και Τέχνης της Ηθικής, των Σύγχρονων Μεγάλων Θρησκευμάτων και των Διαχριστιανικών/ Διαθρησκειακών Διαλόγων στο ΜτΘ	Ζ		Ε	3 ώρες/εβδ. Χ 13 εβδ. = 39 ώρες /εξάμηνο	3	3
3	Πρακτική Άσκηση Διδακτικής του ΜτΘ	Η		Ε	5 ώρες/εβδ. Χ 13 εβδ. = 65 ώρες /εξάμηνο	5	10
Μαθήματα: 3					143	11	16

**Δ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
ΕΞΑΜΗΝΩΝ Α΄ - Η΄**

Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

[101] Αρχαία Ελληνικά

I. Το μάθημα επιχειρεί να εξοικειώσει τους φοιτητές με τα πρωτότυπα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας και στη συνέχεια με τα κείμενα της βιβλικής και πατερικής γραμματείας. Εισαγωγικά, μέσα από την παρουσίαση της εξέλιξης της ελληνικής γλώσσας, εκτίθενται οι λόγοι που οδήγησαν στη διαμόρφωση της γλωσσικής μορφής των χριστιανικών κειμένων. Τελικό ζητούμενο είναι η δυνατότητα των φοιτητών να είναι σε θέση να κατανοούν και να μεταφράζουν κείμενα των εκκλησιαστικών συγγραφέων. Αυτό επιδιώκεται μέσα από μεταφραστικές απόπειρες κειμένων. Παράλληλα διερευνώνται οι μέθοδοι και τα προβλήματα της μετάφρασης και ιδιαίτερα της μετάφρασης θεολογικών κειμένων.

Για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος 2017-18 θα διδαχθεί ο διάλογος του Πλάτωνα *Φαίδων* και το έργο του Μεγάλου Βασιλείου *Πρός τους νέους, όπως αν έξ Ελληνικών ώφελοῖντο λόγων*.

II. Άσκηση: Στην άσκηση που συμπληρώνει το μάθημα επιχειρείται γραμματική και συντακτική ανάλυση των κειμένων.

Συγγράμματα:

1. Α. Κόλτσιου-Νικητά, *Γλωσσικές Απόψεις και Όψεις στα Κείμενα των Καππαδοκών Πατέρων*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2015.
2. Α. Κόλτσιου-Νικητά, *Μεταφραστικά Ζητήματα στην ελληνόφωνη και λατινόφωνη χριστιανική γραμματεία. Από τους Εβδομήκοντα ως τον Νικόλαο Σεκουνδινό*, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2009.

(Α. Κόλτσιου-Νικητά)

[104] Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη και Βιβλική Εβραϊκή Γλώσσα

Στόχος του μαθήματος είναι να ενημερώσει τους φοιτητές: α) για τα πορίσματα της σύγχρονης επιστήμης σε θέματα που σχετίζονται με την ονομασία, τη συγγραφή, τη σύνθεση, την ένταξη στον Κανόνα, το περιεχόμενο και τη θεολογία των βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης και β) για την ιστορία, τη γραφή, την ανάγνωση και τα κυριότερα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα της εβραϊκής γλώσσας του πρωτοτύπου κειμένου της Π.Δ.

Συγγράμματα:

1. Μ. Κωνσταντίνου, *Του συνιέναι τας Γραφάς*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2014.
2. *Septuaginta - Η Παλαιά Διαθήκη κατά τους Εβδομήκοντα (Ο')*, Editio Altera, 2006.

(Μ. Κωνσταντίνου)

[106] Εισαγωγή στη σπουδή και τη μεθοδολογία της Θεολογίας

Ο στόχος του μαθήματος είναι η πρώτη εξοικείωση των φοιτητών με τη σπουδή της Θεολογίας και το ακαδημαϊκό πλαίσιο μέσα στο οποίο διδάσκεται. Γίνεται αναφορά στην έννοια της «Εγκυκλοπαιδείας της Θεολογίας», με ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία του όρου «εγκυκλοπαιδεία» και τη σχέση του με την εγκόκλιο παιδεία. Στη συνέχεια γίνεται σύγκριση με την Εισαγωγή στη Θεολογία και την ιστορία της στην ακαδημαϊκή σκέψη και σπουδή, ενώ προσφέρεται μία θεμελιώδης προσέγγιση της σημασίας του όρου «Θεολογία». Ακολούθως οι φοιτητές παρακολουθούν διαχρονικά τη σπουδή της Θεολογίας στα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Ανατολής και της Δύσης, τη δημιουργία των πρώτων πανεπιστημίων, προδρόμων των σημερινών, στη Δύση, την αμφισβήτηση της Θεολογίας στα νεότερα ΑΕΙ και την αδιαμφισβήτητη πλέον αποδοχή της στη χορεία των Ανθρωπιστικών Επιστημών. Τέλος εξετάζονται η εναρμόνιση των θεολογικών σπουδών στην Ελλάδα σε σχέση με

τα Ευρωπαϊκά δεδομένα (Μπολόνια 1999) και το μέλλον τους στη χώρα μας.

Ως προς τη μεθοδολογία παρουσιάζονται οι ιδιαίτεροι κλάδοι της επιστήμης της Θεολογίας, οι τρόποι με τους οποίους προσεγγίζεται το κάθε ερευνητικό της πεδίο, καθώς επίσης και η τεχνική εκπόνησης επιστημονικών εργασιών. Επιπλέον παρατίθενται δοκίμια σύγχρονου θεολογικού προβληματισμού.

Σύγγραμμα:

Δήμητρα Α. Κούκουρα, *Εισαγωγή στη σπουδή της Θεολογίας*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2013.

(Δ. Κούκουρα)

Άσκηση

(Δ. Κούκουρα)

[107] Καινή Διαθήκη Ι: Εισαγωγή, Ιστορία και Πολιτισμός της εποχής της Κ.Δ.

Ιστορία του χειρογράφου και εντύπου κειμένου της Καινής Διαθήκης. Ιστορία του Κανόνα της. Ιστορικά στοιχεία για το ελληνιστικό περιβάλλον, στο οποίο αναπτύχθηκε και διαδόθηκε η Καινή Διαθήκη. Γλώσσα, χαρακτήρας, ύφος, τόπος, χρόνος, σκοπός συγγραφής, θεολογικές ιδέες και περιεχόμενο των επί μέρους βιβλίων της Καινής Διαθήκης. Το μήνυμά τους στο σύγχρονο κόσμο. Το μάθημα είναι τετράωρο. Τρεις διδακτικές ώρες η Εισαγωγή στα βιβλία της Καινής Διαθήκης και μία διδακτική ώρα η πρακτική άσκηση στον κριτικό μηχανισμό.

Η άσκηση στον κριτικό μηχανισμό γίνεται αφού οι φοιτητές προμηθευτούν το κριτικό κείμενο της Καινής Διαθήκης. Η θεωρία διδάσκεται με τη βοήθεια ειδικού βιβλικού λογισμικού και ακολουθούν πρακτικές ασκήσεις. Η εξέταση της άσκησης έχει τη μορφή προόδου και αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για τους φοιτητές μόνο του Α' Εξαμήνου προκειμένου να λάβουν μέρος στην εξέταση της Εισαγωγής στην Καινή Διαθήκη στην εξεταστική του Ιανουαρίου.

Σύγγραμμα:

Ι. Καραβιδόπουλος, *Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη*, εκδ. Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη 2016.

(Μ. Γκουτζιούδης)

[108] Ιστορία της Εκκλησίας από την ίδρυσή της μέχρι το Σχίσμα (1054)

Στο συγκεκριμένο μάθημα εξετάζεται η Ιστορία της αδιαίρετης Εκκλησίας. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται και αναλύονται κυρίως οι συνθήκες και οι προϋποθέσεις της διάδοσης του ευαγγελικού κηρύγματος, Η οργάνωση της πρώτης Εκκλησίας, Τα εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα που αντιμετώπισε, Η θέση της μέσα στην αυτοκρατορία ως μη επιτρεπόμενη θρησκεία αρχικά και ως επίσημη / υποχρεωτική στην συνέχεια, Η διοίκηση της Εκκλησίας καθώς και η διαμόρφωση του συνοδικού θεσμού, Η Αρχιεπισκοπή Κωνσταντινουπόλεως και η ανάδειξή της σε Οικουμενικό Πατριαρχείο, Η ειconoμαχία, Οι προϋποθέσεις και τα γεγονότα του Μεγάλου Σχίσματος.

Σκοπός του μαθήματος: η γνωριμία με το ιδιαίτερο μέρος της γενικής ιστορίας, που συνιστά η Εκκλησιαστική Ιστορία, καθώς και η εξέταση των συνθηκών που διαμόρφωσαν τον τρόπο ύπαρξης και οργάνωσης της Εκκλησίας κατά την πρώτη χιλιετία.

Σύγγραμμα:

Ευαγγελία Αμοιρίδου, *Πτυχές από την ιστορία της αδιαίρετης Εκκλησίας*, εκδ. Μέθεξις, Θεσσαλονίκη 2012.

(Ε. Αμοιρίδου)

Ξένες Γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ν. Ελληνικά)

Αγγλική γλώσσα για Θεολογικές Σπουδές Ι

Κύριος στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με την ειδική γλώσσα της Θεολογικής Επιστήμης, ώστε να αποκτήσουν τις γλωσσικές δεξιότητες που θα τους/τις επιτρέψουν να κατανοούν και να παράγουν επιστημονικά κείμενα σχετικά με το γνωστικό αντικείμενο των σπουδών τους. Επίσης, στόχος

είναι να αναπτύξουν δεξιότητες για να μπορούν να ανταποκρίνονται σε γενικότερες και ειδικότερες περιστάσεις επικοινωνίας στα πλαίσια των σπουδών τους.

Γνωστικοί στόχοι: Κατάκτηση βασικού λεξιλογίου της ειδικής γλώσσας της Θεολογικής Επιστήμης όπως χρησιμοποιείται σε απλά αυθεντικά κείμενα όπως: *Saint Nicholas, The World of the Patriarchs, The Jewish World at the time of Jesus, The Attributes of God, The Lord's Prayer*. Ανάπτυξη δεξιοτήτων ανάγνωσης που διευκολύνουν την κατανόηση μέσα από δραστηριότητες προανάγνωσης, κατανόησης που ακολουθούν τη γρήγορη ή ανιχνευτική ανάγνωση, λεπτομερούς κατανόησης περιεχομένου και εξάσκησης στο ειδικό λεξιλόγιο.

Το μαθησιακό υλικό αναρτάται στο elearning.auth.gr

(Δρ. Σμαράγδα Χρησιδου -Κιοσέογλου)

B' ΕΞΑΜΗΝΟ

[202] Ιστορία και Γραμματεία της Εκκλησίας της Ελλάδος

Αντικείμενο εξέτασης του μαθήματος είναι η Ιστορία και η Γραμματεία της Εκκλησίας της Ελλάδος. Μελετάται η διαμόρφωση της αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Ελλάδος, ως συνέπεια της ιδεολογίας του διαφωτισμού και της αρχής των εθνοτήτων, που οδηγεί στη διάσπαση της προϋπάρχουσας ενότητας του Ορθόδοξου Γένους, της Ρωμοσύνης, του ρουμ μιλέτ, που είχε κέντρο και σημείο αναφοράς το Οικουμενικό Πατριαρχείο, την εθναρχούσα Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης. Η εθνοκρατική συγκρότηση δημιουργεί στην Ελλάδα την πρώτη ορθόδοξη αυτοκέφαλη Εκκλησία των Βαλκανίων. Προσεγγίζονται οι ιδεολογικές προϋποθέσεις της απόφασης του 1833, της έκδοσης του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου του 1850, αλλά και η συνέχεια της πολιτειοκρατίας σε ολόκληρο το 19^ο αιώνα στην Εκκλησία της Ελλάδος, σε σύγκριση και αναφορά με τις δικαιοδοσίες της εθναρχίας στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, ιδιαίτερα μάλιστα την περίοδο των μεταρρυθμίσεων - Τανζιμάτων και των Γενικών Κανονισμών κατά το 19^ο αιώνα. Παράλληλα παρουσιάζονται και μελετώνται εκκλησιαστικά κείμενα της εποχής.

Σύγγραμμα:

Μητρ. Ανδρέας Νανάκης, *Το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην ύστερη Οθωμανική Αυτοκρατορία. Από το Γένος και την εθναρχία στο έθνος*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2013.

(Μητρ. Ανδρέας Νανάκης - Αντ. Κυριατζή)

[203] Βυζαντινή Αρχαιολογία

Εισαγωγή στην τέχνη της παλαιοχριστιανικής, πρωτοβυζαντινής, μεσοβυζαντινής και υστεροβυζαντινής περιόδου. Αρχιτεκτονική, μνημειακή ζωγραφική (τοιχογραφίες, ψηφιδωτά), γλυπτική, μικροτεχνία, ιστορημένα χειρόγραφα.

Εξετάζονται από αρχιτεκτονική, εικονογραφική και καλλιτεχνική άποψη οι διαφορετικές εκφράσεις των μεγάλων αλλά και των τοπικών εργαστηρίων, που αποτελούν την παραγωγή και δραστηριοποιούνται στη Βυζαντινή αυτοκρατορία, στα Βαλκάνια, στο χώρο της Ιταλικής χερσονήσου, καθώς και η απήχυσή τους σε Ανατολή και Δύση.

Σκοπός του μαθήματος είναι να προσφέρει στους φοιτητές τις απαραίτητες αρχαιολογικο-θεολογικές γνώσεις, που θα τους βοηθήσουν να γνωρίσουν καλλιτεχνικά την τέχνη της παλαιοχριστιανικής, πρωτοβυζαντινής, μεσοβυζαντινής υστεροβυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου των μεγάλων καλλιτεχνικών κέντρων (Κωνσταντινούπολη, Θεσσαλονίκη, Ρώμη, Ραβέννα, Κρήτη κλπ.).

Σύγγραμμα:

Ιω. Στουφή - Πουλημένου, *Χριστιανική και Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη*, έκδ. Παρρησία, Αθήνα 2013.

Σημειώσεις Βυζαντινής Αρχαιολογίας (ανάρτηση ηλεκτρονικά).

(Γλ. Χατζούλη)

[205] Ιστορία της Φιλοσοφίας

Διδάσκεται η αρχαία ελληνική φιλοσοφία από τους Προσωκρατικούς ως τους τελευταίους Πλατωνικούς. Παρουσιάζονται επίσης βασικοί αντιπρόσωποι της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου. Η διδασκαλία εμπεδώνεται με ανάλυση και ερμηνεία συναφών κειμένων. Το μάθημα αποσκοπεί στην κατανόηση θεμελιωδών φιλοσοφικών όρων που υιοθετήθηκαν από την ορθόδοξη θεολογική παράδοση και στην υπογράμμιση φιλοσοφικών θέσεων και μεθοδολογικών συμπεριφορών που είναι ασυμβίβαστες με εκείνες των χριστιανών συγγραφέων. Εκπονούνται συλλογικές και προσωπικές ασκήσεις επί των αρχαίων πηγών. Παρέχεται υποχρεωτική και προαιρετική βιβλιογραφία.

Συγγράμματα:

1. Κ. Δ. Γεωργούλης, *Ιστορία της ελληνικής φιλοσοφίας*, έκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2004.
2. Ν. Ματσούκας, *Ιστορία της Φιλοσοφίας*, έκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2006.

(Λ. Σιάσος)

[207] Πληροφορική και Θεολογία

Εισαγωγική παρουσίαση της επιστήμης της Πληροφορικής με έμφαση στη σύνθεση των τεχνικών δομών και στην ανάλυση των αρχών ψηφιακής λογικής που συνθέτουν το πλαίσιο λειτουργίας της. Συνοπτική παράθεση της αρχιτεκτονικής των υπολογιστικών συστημάτων (Hardware). Βασικές αρχές των δικτύων Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (H/Y). Ο κυβερνοχώρος του διαδικτύου (Internet). Εισαγωγή στις μεθοδολογίες του προγραμματισμού (software), στα λειτουργικά συστήματα H/Y και στις εφαρμογές επεξεργασίας δεδομένων. Παρουσίαση των προγραμμάτων επεξεργασίας κειμένου, λογιστικών φύλλων και ηλεκτρονικών παρουσιάσεων, καθώς και των θεμελιωδών αρχών που διέπουν τα προγράμματα αυτά. Ψηφιακά αρχεία και ψηφιακές βιβλιοθήκες. Δημιουργία παρουσιάσεων, μαθημάτων και διαλέξεων με χρήση H/Y.

Εφαρμογές της πληροφορικής σε διαδικασίες θεολογικού ενδιαφέροντος: Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας (TLG), πληροφορική και Αγία Γραφή (λεξικά, concordantiae κ.λπ.). Η συμβολή των H/Y στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μεταεφαρμογές της ψηφιακής τεχνολογίας στα δεδομένα θεολογικού περιεχομένου. Ορισμός και ποσοτική αξιολόγηση της πληροφορίας. Τεχνολογικά επιτεύγματα αιχμής: τηλεδιάσκεψη, τηλεματική, εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Θέματα ηθικής στην κοινωνία των H/Y.

Συγγράμματα:

1. Νικόλαος Ε. Μυρίδης, *Εφαρμογές της Πληροφορικής στην Θεολογία και τον Πολιτισμό*, Θεσσαλονίκη 2013.
2. Νικόλαος Ε. Μυρίδης, *Πλαίσιο της Πληροφορικής: Θεωρία και Εφαρμογές*, Θεσσαλονίκη 2013.
3. Νικόλαος Ε. Μυρίδης, *Τουρκοκρατία και Τεχνολογία*, Αφαι Κυριακίδη Εκδόσεις ΑΕ, Θεσσαλονίκη 2016.

(Ν. Μυρίδης)

Άσκηση

(Ν. Μυρίδης)

[208] Θεωρία και μεθοδολογία μελέτης της Θρησκείας στον αρχαίο και σύγχρονο κόσμο

A. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ:

A1. Περιγραφή Μαθήματος

Εξετάζουμε τις εξής θεματικές ενότητες: «τι είναι η μελέτη της θρησκείας;» Πρόκειται για την επιστημονική έρευνα της ανθρώπινης πολιτιστικής όψης και των πρακτικών της. Η όψη αυτή είναι ταυτόσημη με τους σκοπούς της μελέτης μας και με τους ορισμούς που επιλέγουμε για χρήση, ορισμούς κατάλληλους για τους σκοπούς και τις αναζητήσεις μας. Ό,τι μας ενώνει σε αυτή τη συλλογική ομάδα, η οποία προσδιορίζεται με την αντωνυμία «δικό μας», δεν είναι μόνο οι κοινές αναζητήσεις, τα κοινά εργαλεία και η συμφωνία σε καθιερωμένες αποδείξεις και επιχειρηματολογία, αλλά επίσης το θεσμικό όργανο το οποίο μας ενώνει ως ομάδα και στο οποίο συνεισφέρει το έργο μας. Το όργανο αυτό είναι το δημόσιο πανεπιστήμιο, ένας θεσμός που καταλήγει σε ό,τι αποτελεί ακαδημαϊκή μελέτη της θρησκείας. Έτσι ίσως μπορούμε να καταλήξουμε αναθεωρώντας το αρχικό μας ερώτημα στο «τι είναι η μελέτη της θρησκείας;» Η ερώτηση αυτή μπορεί να βρει άριστη απάντηση αν πρώτα αναρωτηθούμε «πού ασκείται η μελέτη της θρησκείας, από ποιους και με ποιους σκοπούς;» Η απάντηση, εξαρτώμενη από τη συνάφεια των πραγμάτων και τα ενδιαφέροντα του καθενός, μπορεί να οδηγήσει σε πολύ διαφορετικά συμπεράσματα σε διάφορους λαούς. Ένα άλλο σημείο που μας απασχολεί είναι η ταξινόμηση των θρησκειών. Πως μπορούμε να τις ταξινομήσουμε και πως μπορούμε να τις μελετήσουμε; Απάντηση στα ερωτήματα αυτά δίνει το έργο του ερευνητή της θρησκείας.

A2. Μαθησιακά αποτελέσματα

Βασικός σκοπός του συγκεκριμένου μαθήματος είναι να μελετήσουν οι φοιτητές του Τμήματός μας: το «ποιος λαός» (σύνολο ανθρώπων), «πότε», «που» και «γιατί» όλα αυτά τα δεδομένα αναφέρονται ως θρησκεία. Θέτοντας τα ερωτήματα αυτά, σύμφωνα με τη μεθοδολογία συγχρόνων ερευνητών του γνωστικού μας αντικειμένου (όπως π.χ. του Bruce Lincoln, University of Chicago), ο επιμορ-

φούμενος είναι σε θέση να μελετήσει το συγκεκριμένο αντικείμενο της μελέτης ως μια ενδιαφέρουσα όψη ενός περιπλοκού ανθρώπινου κόσμου κοινωνικής συμπεριφοράς. Επομένως ο επιμορφούμενος μελετά όλες εκείνες τις υπό συζήτηση ανθρώπινες συμπεριφορές τις οποίες και θεωρεί ως θρησκευτικές, δηλ. το σύνολο των υποθέσεων, ιδεών, πεποιθήσεων κλπ. που αφορούν σε ένα θέμα. Όταν κανείς θέτει τα σωστά ερωτήματα και βλέπει στην ιστορική συνάφεια των δεδομένων που μελετά, τότε αντιλαμβάνεται ότι οι λαοί ανά τον κόσμο διεκδικούν την κατηγορία «θρησκεία». Υπό το φως αυτό, ο επιμορφούμενος όχι μόνο μελετά τις θρησκείες του κόσμου αλλά και εκτιμά πως και γιατί ένας θεσμός, μια κίνηση ή μια ομάδα οδηγούνται να θεωρηθούν θρησκεία. Έτσι, αν μελετούμε τόσο την θρησκεία όσο και την κατηγορία «θρησκεία» ως γνώρισμα του πολύπλοκου συστήματος της ανθρώπινης συμπεριφοράς που ονομάζεται κοινωνία, το μάθημα γίνεται ενδιαφέρον.

A3. Λέξεις κλειδιά

Επιστημονική Μελέτη της θρησκείας, Θρησκεία, Ορισμός, Ταξινόμηση, Σύγκριση, Ιερό, Μύθος, Τελετή, "αυτόνομη" μελέτη της θρησκείας, Φαινομενολογία της Θρησκείας, Ιστορία Θρησκειών.

A4. Βιβλιογραφία

1. M. C. Taylor (ed.), 1998. *Critical Terms for Religious Studies*, Chicago-London: The University of Chicago Press.
2. W. Braun - R. McCutcheon (επιμ.), 2003. *Εγχειρίδιο Θρησκευτολογίας* (μετ. Δ. Ξυγαλατάς. Επιμ. Π. Παχής), Θεσσαλονίκη: εκδόσεις Βάνιας.
3. P. Antes - A. W. Geertz - R. R. Warne (eds.), 2004. *New Approaches to the Study of Religion*, vols I-II, Berlin-New York: Walter de Gruyter.
4. J. Z. Smith, 2004. *Relating Religion. Essays in the Study of Religion*, Chicago-London: The University of Chicago Press.
5. J. R. Hinnells (ed.), 2005. *The Routledge Companion to the Study of Religion*, London-New York: Routledge.
6. W. Braun - R. McCutcheon (eds.), 2008. *Introducing Religion. Essays in Honor of J. Z. Smith*, London - Oakville: Equinox.

B. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ:

B1. Περιγραφή Μαθήματος

Υπήρξε ποτέ αυτό που αποκαλούμε ελληνική θρησκεία; Μπορεί η ερώτηση να είναι περιττή αλλά πρέπει να γίνει εξαρχής απολύτως σαφές ότι ελληνική θρησκεία ως μονολιθική ολότητα δεν υπήρξε ποτέ. Όταν η Ελλάδα αναδύθηκε από το σκοτάδι του παρελθόντος γύρω στα 800 π.Χ. αναπτύχθηκαν διάφορες κοινότητες-πόλεις. Κάθε πόλη είχε το δικό της πάνθεο στο οποίο ορισμένοι θεοί ήταν σπουδαιότεροι από τους άλλους και ορισμένοι θεοί δεν λατρεύτηκαν ποτέ. Κάθε πόλη είχε τη μυθολογία της, το θρησκευτικό της ημερολόγιο, τις θρησκευτικές της γιορτές.

Σχετικά θέματα που εξετάζονται στο μάθημα:

- η έννοια του πολυθεϊσμού, της ευσέβειας και του βεβήλου,
- οι εκπρόσωποι του «ιερού»
- ο ρόλος του φύλου και κυρίως της γυναίκας
- εναλλακτικές) μορφές ελληνικής ευσέβειας: μυστικές (Θεσμοφορία - λατρεία του Διονύσου και μυστηριακές (Ελευσίνα μυστήρια), «ορφικός βίος».

B2: Μαθησιακά αποτελέσματα

Βασικός σκοπός του συγκεκριμένου μαθήματος είναι να μελετήσουν οι φοιτητές του Τμήματός μας:

- την έννοια της ενσωμάτωσης της αρχαίας ελληνικής θρησκείας. Η αρχαία ελληνική θρησκεία ήταν πλήρως ενσωματωμένη στην κοινωνία, δεν υπήρχε σφαίρα της ζωής από την οποία να απουσιάζει η θρησκευτική οπτική. Γέννηση, θάνατος, πόλεμος και ειρήνη, γεωργία, εμπόριο, πολιτική, όλα τα γεγονότα και οι δραστηριότητες συνοδεύονταν από θρησκευτικές πρακτικές. Η ενσωμάτωση αυτή επηρέασε την αντίληψη του ιερού.
- την ορθή μελέτη των πηγών (σύμφωνα πάντοτε με το πνεύμα της εποχής τους).

B3: Λέξεις κλειδιά

Αρχαία Ελληνική θρησκεία, Θεοί, Ήρωες, Μύθος, Τελετή, τελετουργίες Διάβασης, εορτές, Θυσία, λατρείες γυναικών, "ενσωμάτωση", Μυστικές λατρείες, Μυστηριακές λατρείες, Μυστηριοσοφικές λα-

τρεις, Δήμητρα, Περσεφόνη, Ελευσίνα, Θεσμοφορία, Διόνυσος, Ορφείας, Ορφισμός.

B4: Βιβλιογραφία

- α. M. P. Nilsson, Ιστορία της αρχαίας ελληνικής θρησκείας (μετ. Αικ. Παπαθωμοπούλου, προλεγόμενα Δ. Σταθόπουλου), Αθήνα 1977.
- β. --, Ελληνική λαϊκή θρησκεία (μετ. Ι. Θ. Κακριδή), Αθήνα 1979.
- γ. Ν. Παπαχατζής, «Η θρησκεία στην αρχαία Ελλάδα», Αθήνα 1987.
- δ. W. Roetscher, «Ελληνική θρησκεία», Ευάγγ. Ρούσσοσ (επιμ.), Οι Θρησκείες (Εκπαιδευτική Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, τόμος 12), Αθήνα 1992, σελ. 146-155.
- ε. Ν. Παπαχατζής, «Ελληνική επίσημη και λαϊκή θρησκεία», Ευάγγ. Ρούσσοσ (επιμ.), Οι Θρησκείες ό.π., σελ. 155 - 160.
- στ. W. Burkert, Αρχαία ελληνική θρησκεία, Αρχαϊκή και κλασική εποχή (μετ. Ν.Π. Μπεζεντάκος - Αφρ. Αβαγιανού, φιλολογ. επιμ. Ν.Π. Μπεζεντάκος), Αθήνα 1993.
- ζ. L. Bruit Zaidman - P Schmitt Pantel, Η θρησκεία στις ελληνικές πόλεις της κλασικής εποχής (μετ. Κ. Μπούρας, επιμ. Μ. Τριανταφύλλου), Αθήνα 2002.
- η. J. P. Vernant, Μύθος και θρησκεία στην αρχαία Ελλάδα (μετ. Μ.Ι. Γιόση), Αθήνα 2000.
- θ. --, *Ανάμεσα στο μύθο και την πολιτική* (μετ. Μ. Ι. Γιόση), Αθήνα 2000.
- ι. --, *Μύθος και κοινωνία στην αρχαία Ελλάδα* (μετ. Κ. Αλεξοπούλου - Σπ. Γεωργακόπουλος), Αθήνα 2003.
- κ. R. Seaford, *Ανταπόδοση και τελετουργία. Ο Όμηρος και η τραγωδία στην αναπτυσσόμενη πόλη-κράτος* (μετ. Β. Λιάπησ), Αθήνα 2004.
- λ. Chr. Sourvinou-Inwood, "What is *Polis Religion*", in: O. Murray-S. Price(eds), *The Greek City from Homer to Alexander*, Oxford 1998 (reprint), pp. 295 - 322.
- μ. R. Buxton (ed), *Oxford Readings in Greek Religion*, Oxford 2000.
- ν. G. Casadio, "How to write a Survey of Greek Religion from the point of view of the Comparative Study of Religion", in : L. H. Martin - P. Pachis (eds), *Theoretical Frameworks for the Study of Greco-Roman Religions*, Thessaloniki 2003, pp. 53-56.

- ξ. Simon Price, *Religion of the Ancient Greeks* (Key themes in Ancient History), Cambridge 1999.
- ο. R. Parker, *Miasma. Pollution and Purification in Early Greek Religion*, Oxford 1983.
- π. --, *Athenian Religion. A History*, Oxford 1996.
- ρ. --, *Polytheism and Society at Athens*, Oxford 2005.
- σ. --, *On Greek Religion*, Ithaca-London: Cornell University Press, 2011.
- τ. D. B. Dodd – Chr. Faraone (eds), *Initiations in Ancient Greek Rituals and Narratives*, London – New York, 2003.
- υ. D. Odgen (ed.), *A Companion to Greek Religion* (Blackwell Companions to the Ancient World), Malden , MA - Oxford: Blackwell, 2007.

Συγγράμματα:

1. Π. Παχής, *Θρησκεία και οικονομία στην αρχαία ελληνική κοινωνία*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2010.
2. P. Pachis, Donald Wiebe, *Chasing Down Religion*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2010.

(Π. Παχής)

Ξένες Γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ν. Ελληνικά)

Αγγλική γλώσσα για Θεολογικές Σπουδές II

Γνωστικοί στόχοι : Βελτίωση των δεξιοτήτων ανάγνωσης, κατανόησης της συνεκτικότητας και συνοχής του κειμένου. Εμπλουτισμός του λεξιλογίου με τη μελέτη διαφόρων αυθεντικών κειμένων όπως: The Old Testament, The Covenants Monasticism, The New Testament, The Great Persecution, The Ecumenical Councils, The Age of Iconoclasm, The Manuscripts of the New Testament.

Το μαθησιακό υλικό αναρτάται στο elearning.auth.gr

(Δρ. Σμαράγδα Χρηστίδου-Κιοσέογλου)

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ

[201] Ερμηνεία Ιστορικών Βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης

Το μάθημα προσεγγίζει το κείμενο της Παλαιάς Διαθήκης με βάση την ερμηνευτική παράδοση της Εκκλησίας μας και τα πορίσματα της νεότερης βιβλικής επιστήμης. Ειδικότερα, μέσα από την ανάλυση βιβλικών περικοπών, εξετάζονται θέματα όπως η προέλευση του σύμπαντος, η εμφάνιση του κακού στον κόσμο, ο ρόλος του Θεού στην ιστορία της ανθρωπότητας, η σχέση του ανθρώπου με τον Θεό, η διασπορά της ανθρωπότητας πάνω στη γη, η έναρξη της ιερής ιστορίας κ.λπ.

Συγγράμματα:

1. Μ. Κωνσταντίνου, *Μικρές Ερμηνευτικές Μελέτες σε αφηγηματικά κείμενα της Παλαιάς Διαθήκης*, εκδ. Ροπή, Θεσσαλονίκη 2016.
2. *Septuaginta - Η Παλαιά Διαθήκη κατά τους Εβδομήκοντα (Ο')*, Editio Altera, 2006.

(Μ. Κωνσταντίνου)

[302] Ιστορία Σλαβικών Εκκλησιών

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η σπουδή της ιστορίας των σλαβικών Εκκλησιών στη διαχρονία της, από τον εκχριστιανισμό έως τη σύγχρονη εποχή. Αναλύονται τα θεματικά πεδία: Αρχική κοιτίδα, η πρωτόγλωσσα, μεταναστεύσεις και οριστική εγκατάσταση των Σλάβων. Πρώιμος πολιτισμός και μυθολογία. Η νέα Ευρώπη τον 9^ο αι. Το χριστιανικό βάπτισμα. Ίδρυση των Εκκλησιών Βουλγαρίας και Σερβίας. Το βάπτισμα της Ρως. Σλαβογερμανικός ανταγωνισμός. Η βυζαντινή ιεραποστολή στη Μοραβία. Ένταξη Βουλγάρων, Ρως και Σέρβων στην πολιτιστική σφαίρα επιρροής του Βυζαντίου. Εκκλησία στα σλαβικά κράτη των Βαλκανίων, Ρωσία του

Κιέβου και τη Μοσχοβία έως το 14^ο αι.. Το Ρωσικό Πατριαρχείο. Αιρέσεις και σχίσματα στην Κεντρο-Ανατολική Ευρώπη. Εκκλησιαστικές αδελφότητες λαϊκών στην Ανατολική Ευρώπη. Η σλαβική Ορθοδοξία στα Βαλκάνια κατά την Οθωμανική περίοδο. Η Συνοδική περίοδος της Ρωσικής Εκκλησίας. Τοπικές σλαβικές Εκκλησίες στην πορεία τους προς την αυτοκεφαλία ή αυτονομία. Επανίδρυση του Ρωσικού Πατριαρχείου. Ο 20ός αι. στην ιστορία των Σλαβικών Εκκλησιών. Το μάθημα διεξάγεται με συνδυασμό ερμηνευτικών μεθόδων.

Σκοπός του μαθήματος είναι η γνωριμία των φοιτητών με την ιστορία των Σλαβικών Εκκλησιών του ευρασιατικού χώρου, από τον μεσαίωνα έως τον 20ό αι.

Σύγγραμμα:

Δημήτριος Γόνης, *Ιστορία των Ορθοδόξων Εκκλησιών Βουλγαρίας και Σερβίας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2001.

(Ελ. Οικονόμου)

[303] Εισαγωγή στη Χριστιανική Γραμματεία και Αγιολογία

Αντικείμενο του μαθήματος ως προς το πρώτο μέρος του (Αγιολογία) είναι οι ανθρωπολογικές, χριστολογικές και εκκλησιολογικές παράμετροι του γεγονότος της αγιότητας, μέσα από τα αγιολογικά μοντέλα που δεσποζουν σε κάθε περίοδο της εκκλησιαστικής ιστορίας από την εποχή της Βίβλου μέχρι τις μέρες μας, και τα οποία μνημειώνονται σε ανάλογα αφηγηματικά αλλά και ποιητικά κείμενα της Χριστιανικής Γραμματείας.

Κατά το δεύτερο σκέλος του, το μάθημα αποτελεί μια ευρύτερη εισαγωγή στη Χριστιανική Γραμματεία: στα βασικά της είδη, τις μεθόδους προσέγγισης, το ιδιαίτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο που τα πλαισιώνει καθώς και τη σωτηριολογική της στοχοθεσία.

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών αφενός με τα είδη της χριστιανικής γραμματείας και ιδιαίτερα με το αγιολογικό της υποσύνολο και, με τις στάσεις ζωής που τα ενέπνευσαν και στη συνέχεια εμπνεύστηκαν απ' αυτά. Η παρουσίαση και ανάλυση του περιεχομένου είναι αφενός ιστορικοφιλολογική (ιστορικό

πλαίσιο, λογοτεχνικά είδη, γλώσσα, ύφος, εκδόσεις) και αφετέρου θεολογική (εξωτερικές προκλήσεις και εσωτερικές ανάγκες που συνέβαλαν στη σύνταξη των κειμένων, θεματολογία, απολογητικές, διδακτικές και αντιαιρετικές χρήσεις).

Συγγράμματα:

1. Παναγιώτης Υφαντής, *Κλήση, πορεία, μετοχή. Η πνευματική οντολογία της χριστιανικής αγιότητας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2010.

2. Δημήτριος Τσάμης, *Εκκλησιαστική Γραμματολογία και κείμενα Πατερικής Γραμματείας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

(Π. Υφαντής)

[305] Ιστορία της Εκκλησίας από το Σχίσμα του 1054 μέχρι σήμερα

Εξετάζονται τα σημαντικότερα εκκλησιαστικά ζητήματα της β' χιλιετίας: (α) το εκκλησιαστικό Σχίσμα του 1054, (β) οι Σταυροφορικές εκστρατείες της Δύσης στην Ανατολή, (γ) οι προσπάθειες για την αποκατάσταση της εκκλησιαστικής ενότητας Ανατολής - Δύσης, (δ) οι αιρέσεις και θεολογικές έριδες (11^{ος}-15^{ος} αι.), (ε) η οργάνωση και θεσμική λειτουργία του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά την Οθωμανική περίοδο, (στ) βασικές πτυχές από την ιστορία της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και των Προτεσταντών.

Σκοπός του μαθήματος είναι να προσφέρει στους φοιτητές τις απαραίτητες ιστορικο-θεολογικές γνώσεις που θα τους βοηθήσουν να γνωρίσουν την ιστορική διαδρομή του διασπασμένου χριστιανικού κόσμου και να κατανοήσουν τις δυσκολίες αλλά και τις δυνατότητες που υπάρχουν στις μέρες μας για την αποκατάσταση της εκκλησιαστικής ενότητας.

Σύγγραμμα:

Διον. Βαλαής, *Εκκλησιαστική Ιστορία: Ζητήματα της β' Χιλιετίας*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2017.

(Διον. Βαλαής)

[306] Κοινωνιολογία και Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης
[Παιδαγωγική επάρκεια]

Εισαγωγή στην έννοια της επιστήμης. Ανάλυση των βασικών εννοιών-λειτουργιών της κοινωνικής ζωής. Τυπολογική παρουσίαση των τάσεων που οδήγησαν αρχικά στην προβληματική και προοδευτικά στη γένεση της Επιστήμης. Ερμηνεία της κοινωνικής συμπεριφοράς και δράσης. Προσέγγιση και ανάλυση των προϋποθέσεων-πηγών της Κοινωνιολογίας. Προϊστορία, ιστορία και κλασικοί του κοινωνιολογικού χώρου, εξειδικευμένες προοπτικές. Διαίρεσεις της βασικής επιστήμης. Λειτουργία της ολικής κοινωνίας. Προέλευση, μορφοποιητικές διαδικασίες, εξέλιξη, λειτουργία των κοινωνικών θεσμών. Σύγχρονοι κλάδοι και περιεχόμενο. Μέθοδοι και αρχές της κοινωνιολογικής έρευνας.

Συγγράμματα:

1. Ι. Πέτρου, *Κοινωνιολογία*, β' έκδοση αναθεωρημένη και επανυξημένη, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη.

2. Β. Γιούλτσης, *Γενική Κοινωνιολογία*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1997.

(Χρ. Τσιρώνης)

Ξένες Γλώσσες. (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ν. Ελληνικά)

Αγγλική γλώσσα για Θεολογικές Σπουδές III

Γνωστικοί στόχοι: Ανάπτυξη δεξιοτήτων παραγωγής γραπτού λόγου με την παραγωγή πλαγιότιτλων, παράφρασης, ορισμών όρων με καθοδήγηση. Βελτίωση των δεξιοτήτων ανάγνωσης και εμπλουτισμός του λεξιλογίου με μελέτη αυθεντικών κειμένων όπως: The Symbols, The Basilica, The interior of an Orthodox church, Hagia Sophia, The Nicene Creed, The Conversion of the Slavs, The Great Schism.

Το μαθησιακό υλικό αναρτάται στο elearning.auth.gr

(Δρ. Σμαράγδα Χρηστίδου-Κιοσέογλου)

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

[301] Ερμηνεία ποιητικών και προφητικών βιβλίων της Π.Δ. από το κείμενο των Ο'

Γενικά εισαγωγικά. Ανάλυση και προσπάθεια προσέγγισης των ποιητικών και προφητικών βιβλίων και των ερμηνευτικών προβλημάτων που παρουσιάζουν.

Σύγγραμμα:

Ι. Μούρτζιος, *Προφητεία και Προφήτες στον βιβλικό Ισραήλ*, εκδ. Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη 2015.

(Ι. Μούρτζιος)

[402] Εκκλησιαστική Γραμματολογία με έμφαση στους Λατί-νους Πατέρες

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η επιστημονική σπουδή των Πατέρων και των συγγραφέων της Εκκλησίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη μελέτη της λατινικής χριστιανικής γραμματείας.

Οι συγγραφείς εντάσσονται μέσα στο χώρο και το χρόνο που έδρασαν, ενώ εξετάζονται οι κοινωνικές, θρησκευτικές, φιλοσοφικές και πολιτιστικές συνιστώσες που επέδρασαν στη σκέψη τους ή προκάλεσαν την απολογητική και αντιρρητική τους στάση.

Ο βίος και η εργογραφία των συγγραφέων διερευνώνται ιστορικοφιλολογικώς. Μέσα από τα συγγράμματά τους αναδεικνύονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της διδασκαλίας, των εμπειριών και της συμβολής τους στην εξέλιξη και τη διαμόρφωση των αληθειών της πίστης και της εκκλησιαστικής παράδοσης. Ερευνάται η επίδραση της σκέψης κάθε συγγραφέα στους μεταγενέστερους και δίδεται έμφαση στην επικαιρική παρουσίαση του μηνύματός τους.

Σκοπός του μαθήματος είναι η γνωριμία των φοιτητών με την πατερική θεολογία και ιδιαίτερος με τη δυτική θεολογική παράδοση

τόσο κατά την περίοδο της αδιαίρετης Εκκλησίας όσο και κατά τους πρώτους αιώνες της διαίρεσής της.

Σύγγραμμα:

Φώτιος Σ. Ιωαννίδης, *Εκκλησιαστική Γραμματολογία της Δύσης*, εκδόσεις Ostrakon Publishing p.c., Θεσσαλονίκη 2014.

(Φ. Ιωαννίδης)

[403] Εισαγωγή στην Εκκλησιαστική Γραμματολογία και Ερμηνεία Πατέρων

Το μάθημα χωρίζεται σε δύο ενότητες. Στην πρώτη εξετάζεται ο βίος και η διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας και των εκκλησιαστικών συγγραφέων ενώ στη δεύτερη επιχειρείται η ιστορικοφιλολογική και θεολογική ανάλυση και επεξεργασία των έργων τους.

Ο κάθε συγγραφέας ή Πατέρας της Εκκλησίας τοποθετείται στο ευρύτερο χωροχρονικό και πνευματικό πλαίσιο και διαπιστώνεται ο τρόπος με τον οποίο αντιδρά προσεταιριστικά ή αντιθετικά σε συγκεκριμένα κοινωνικά, πολιτικά, θεολογικά και εκκλησιαστικά δεδομένα.

Στη δεύτερη ενότητα εξετάζεται το πρόβλημα της ερμηνείας της χριστιανικής γραμματείας. Παρουσιάζονται οι μέθοδοι ερμηνείας που επέλεξαν Πατέρες και εκκλησιαστικοί συγγραφείς καθώς και τα θέματα που προκύπτουν από τη συνάντηση του πατερικού λόγου με σύγχρονα ζητήματα. Η προσέγγιση γίνεται επί τη βάση των πατερικών κειμένων τα οποία αναγιγνώσκονται και αναλύονται κατά τη διάρκεια των μαθημάτων.

Σκοπός του μαθήματος είναι η μύηση των φοιτητών στη χριστιανική γραμματεία, στις μεθόδους ιστορικοφιλολογικής της προσέγγισης και της ερμηνευτικής της ανάλυσης.

Σύγγραμμα:

Χρ. Αραμπατζής, *Αυθολόγηση της Πατερικής Γραμματείας από τον Α'-ΙΘ' αι.*, εκδόσεις Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2014.

(Χρ. Αραμπατζής)

[404] Εισαγωγή στην Παιδαγωγική [Παιδαγωγική επάρκεια]

Στο εν λόγω μάθημα γίνεται αναφορά στα βασικά στοιχεία της Παιδαγωγικής Επιστήμης, δίνοντας έμφαση στους παρακάτω άξονες:

- Ο επιστημονικός χαρακτήρας της Παιδαγωγικής Επιστήμης.
- Το αντικείμενό της καθώς και η σχέση της τόσο με τις επιστήμες της αγωγής όσο και με άλλες ανθρωπιστικές επιστήμες.
- Η μεθοδολογία της αλλά και τα μεθοδολογικά προβλήματα που σχετίζονται με την έρευνα, η οποία διεξάγεται στους κόλπους της.

Επιπλέον, επιχειρείται μια ιστορική ανασκόπηση στο φαινόμενο της αγωγής, όπως απαντάται σε λαούς και θρησκείες, αλλά και σε ρεύματα ή τάσεις και ιδεώδη που κυριάρχησαν κατά καιρούς μέχρι τις μέρες μας.

Προσεγγίζονται, ακόμη, ορισμένες θεμελιώδεις συνιστώσες της Παιδαγωγικής επιστήμης:

- Η δυνατότητα και η αναγκαιότητα της αγωγής.
- Οι κυριότεροι παιδαγωγικοί όροι.
- Το παιδαγωγικό ζεύγος «Παιδαγωγούμενος και Παιδαγωγός».
- Ο σκοπός της παιδείας, της αγωγής και της εκπαίδευσης.
- Μορφωτικά αγαθά, μέθοδοι και μέσα αγωγής και διδασκαλίας.
- Οι βασικότεροι φορείς της αγωγής.
- Σύγχρονα παιδαγωγικά προβλήματα.
- Ειδική αγωγή.
- Δια βίου παιδεία και δια βίου εκπαίδευση.

Το μάθημα περιλαμβάνει 3 διδακτικές ώρες θεωρία και 1 διδακτική ώρα άσκηση.

Άσκηση:

Στην Άσκηση του μαθήματος «Εισαγωγή στην Παιδαγωγική» τίθεται ως κύριος στόχος να εξοικειωθούν οι φοιτητές με τις βασικές έννοιες καθώς και τα μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται για τη σύνταξη ενός Σχεδίου Μαθήματος. Σημείο αναφοράς είναι η διδακτική πράξη, όπως αυτή υλοποιείται στο πλαίσιο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Συγγράμματα:

1. Ιωάννης Κογκούλης, *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*, εκδ. Δέσπ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2014.

2. Παν. Ξωχέλλης, *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*, Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 7 2010.
3. Ιωάννης Πυργιωτάκης, *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*, εκδ. Πεδίο, Αθήνα 2011.

(Αθ. Στογιαννίδης)

[405] Κοινωνιολογία της Θρησκείας

Το μάθημα παρουσιάζει τις σχέσεις θρησκείας και κοινωνίας. Ειδικότερα τα επιμέρους θέματα που εξετάζει είναι: (α) ορισμοί και λειτουργίες της θρησκείας ως κοινωνικού φαινομένου, (β) κλασικές κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της θρησκείας, (γ) οι λειτουργίες της θρησκείας στη σύγχρονη κοινωνία, (δ) το φαινόμενο της εκκοσμίκευσης, (ε) κυρίαρχες θρησκευτικές κοινότητες και θρησκευτικές μειονότητες, (στ) φονταμενταλισμός και παγκοσμιοποίηση, (ζ) Κοινωνιολογία, Θεολογία και θρησκευτική πίστη

Συγγράμματα:

1. Grace Davie, *Κοινωνιολογία της θρησκείας*, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2010.
2. Β. Γιούλτσης, *Κοινωνιολογία της θρησκείας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004.

(Ν. Παπαγεωργίου)

[406] Καινή Διαθήκη II: Ερμηνεία Ευαγγελίων

Ερμηνευτική ανάλυση επιλεγμένων περικοπών των ευαγγελίων. Στο μάθημα προσεγγίζονται ερμηνευτικά περικοπές οι οποίες υπάρχουν σε διαφορετικές εκδοχές στα Συνοπτικά ή και στα τέσσερα Ευαγγέλια. Εντοπίζονται οι ομοιότητες και οι διαφορές, αναλύεται το ιστορικό, κοινωνικό και θρησκευτικό τους υπόβαθρο και δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην ερμηνεία τους από την αρχαία Εκκλησία και κυρίως τους σύγχρονους ερμηνευτές. Παρουσιάζονται επίσης τα ιδιαίτερα θεολογικά χαρακτηριστικά του κάθε ευαγγελιστή. Βασικό εργαλείο του μαθήματος αποτελεί το κριτικό κείμενο της Καινής Διαθήκης με το οποίο οι φοιτητές εξασκούνται στη μελέτη των παραλλήλων διηγήσεων, ενώ με ειδικό λογισμικό παρουσιάζεται κάθε φορά σε παράλληλες στήλες η περικοπή που

αναλύεται. Ως ερμηνευτική μέθοδος χρησιμοποιείται κυρίως η ιστορικο-κριτική και κατά περίπτωση υιοθετείται η συνδρομή των νέων ερμηνευτικών προσεγγίσεων σε συγκεκριμένες περικοπές.

Σύγγραμμα:

Μ. Γκουτζιούδης, *Ερμηνεία και πρόσληψη ευαγγελικών κειμένων*, εκδ. Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη 2016.

(Μ. Γκουτζιούδης)

Ξένες Γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ν. Ελληνικά)

Αγγλική γλώσσα για Θεολογικές Σπουδές IV

Γνωστικοί στόχοι: Περαιτέρω ανάπτυξη δεξιοτήτων παραγωγής γραπτού λόγου με συγγραφή περίληψης και μετάφρασης. Βελτίωση των δεξιοτήτων ανάγνωσης και εμπλουτισμός του ειδικού λεξιλογίου με τη μελέτη αυθεντικών κειμένων, όπως: *Saint Catherine's Monastery at Sinai*, *Byzantine Iconography of Virgin Mary*, *The sacred Scriptures of Abrahamic Religions*, καθώς και αποσπασμάτων από την Καινή & Παλαιά Διαθήκη και τους Πατέρες της Εκκλησίας.

Το μαθησιακό υλικό αναρτάται στο elearning.auth.gr

(Δρ. Σμαράγδα Χρηστίδου-Κιοσέογλου)

Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ**[503] Λειτουργική**

Ιστορία και Θεολογία της χριστιανικής Λατρείας. Η έννοια των όρων Λειτουργία, Λειτουργική, Λατρεία, Τελετουργική, Λειτουργική Θεολογία και Θεολογία της Λατρείας. Η λειτουργική προσευχή ως αντικείμενο της χριστιανικής Λατρείας. Ο άνθρωπος ως λειτουργικό ον, ο βιβλικός, δογματικός, κοινωνικός και κοσμικός χαρακτήρας της θείας Λατρείας. Πηγές της Λειτουργικής, Λειτουργική Ερμηνευτική. Λειτουργικοί τύποι της Ανατολής και της Δύσεως. Η θεία Λειτουργία. Οι απαρχές της θείας Ευχαριστίας. Η ευχαριστιακή ενότητα κλήρου και λαού. Ευχαριστιακή εκκλησιολογία. Λειτουργική και πνευματική ζωή. Λειτουργία και κόσμος. Η εξέλιξη και διαμόρφωση της θείας Λειτουργίας. Ερμηνεία της θείας Λειτουργίας με βάση τα λειτουργικά υπομνήματα. Ανάλυση των Λειτουργικών Αποστολικών Διαταγών, αποστόλου Μάρκου, Ιακώβου, Αρμενίων, Ρωμαϊκής. Σύγχρονα λειτουργικά προβλήματα και δυνατότητες λειτουργικής ανανέωσης.

Στο πλαίσιο του μαθήματος είναι αναγκαία η συμμετοχή των φοιτητών τόσο στις εκπαιδευτικές ασκήσεις σε Μητροπόλεις και ενορίες της Ελλάδος, για τη μελέτη της λειτουργικής τους ζωής, όσο και στην εβδομαδιαία λατρευτική σύναξη στο ναό της Σχολής.

Συγγράμματα:

1. Παναγιώτης Σκαλτσής, *«Ιεουργοί και Φιλοθεάμονες»*. Κεφάλαια Ιστορίας και Θεολογίας της Λατρείας, εκδ. Κυριακίδη Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2014.
2. Παναγιώτης Σκαλτσής, *Λειτουργικές Μελέτες*, II, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2006.

(Π. Σκαλτσής)

Άσκηση Λειτουργικής

(Π. Σκαλτσής)

[505] Ποιμαντική Θεολογία

Παρουσιάζονται οι προϋποθέσεις, οι στόχοι και οι άξονες της Ποιμαντικής Θεολογίας με βάση τη βιβλική και πατερική μας παράδοση.

Συγγράμματα:

1. π. Βασίλειος Καλλιακμάνης, *Ποιμαντική και Εκκλησιολογία*, εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2013.

2. π. Βασίλειος Καλλιακμάνης, *Από το φόβο στην αγάπη. Σπουδή και μαθητεία στη Φιλοκαλία των ιερών Νηπτικών*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

(π. Βασίλειος Καλλιακμάνης)

Άσκηση Ποιμαντικής

(π. Βασίλειος Καλλιακμάνης)

[506] Καινή Διαθήκη III: Ερμηνεία Επιστολών της Καινής Διαθήκης

Εισαγωγή στη δομή και το θεολογικό και κοινωνικό υπόβαθρο των επιστολών της Καινής Διαθήκης. Ερμηνεία αποσπασμάτων από τις επιστολές του απ. Παύλου και κυρίως των Α' και Β' προς Θεσσαλονικείς. Σύντομη παρουσίαση των θέσεων του Παύλου για τη χριστολογία, εκκλησιολογία, εσχολογία και την ανθρωπολογία. Επίσης θα γίνει αναφορά στις κοινωνιολογικές απόψεις του αποστόλου και στη σχέση του Παύλου με τον ιουδαϊσμό.

Σύγγραμμα:

Ι. Γαλάνης, *Ερμηνευτικό υπόμνημα στις δύο προς Θεσσαλονικείς Επιστολές*, εκδ. Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη 2014.

(Χ. Ατματζίδης)

[601] Σύγχρονα μεγάλα Θρησκευόμενα

Γένεση, ιστορική εξέλιξη, διδασκαλία, μύθος, λατρεία, ζωή και κοινωνία των σύγχρονων μεγάλων θρησκευμάτων του κόσμου, δηλαδή των ινδικών (Ινδουισμού, Βουδισμού, Τζαϊνισμού, Σικχισμού), των κινεζικών (Κομφουκισμού, Ταοϊσμού) και των ιαπωνικών (Σιντοϊσμού και ιαπωνικού Βουδισμού). Ειδική αναφορά γίνεται στο Ισλάμ, γένεση, εξέλιξη, κλάδοι, δομή ισλαμικής κοινωνίας. Παρουσίαση βασικών αρχών και θέσεων του Ισλάμ και των άλλων ασιατικών θρησκειών.

Συγγράμματα:

1. Γρ. Ζιάκας, *Θρησκείες, Κοινωνίες και Πολιτισμοί της Ασίας, Εταιρεία αξιοποίησης και διαχείρισης περιουσίας Πανεπιστημίου Μακεδονίας*, εκδ. Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2016.
2. Γρ. Ζιάκας, *Ιστορία των Θρησκευμάτων. Τόμος Α', Τα Ινδικά Θρησκευόμενα*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

(Π. Παχής - Αγγ. Ζιάκα)

[2095] Παιδαγωγικές θεωρίες μάθησης και αγωγής [Παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια]

Οι θεωρίες αγωγής και οι θεωρίες μάθησης εντάσσονται στο πλαίσιο ενός ενιαίου μαθήματος, καταδεικνύοντας την ενότητα που υφίσταται μεταξύ φιλοσοφίας και ψυχολογίας μέσα στο πλαίσιο της Παιδαγωγικής Επιστήμης. Το μάθημα αποτελείται από δύο ενότητες: στην πρώτη γίνεται αναφορά σε θεμελιώδεις θεωρίες της αγωγής, παρουσιάζεται η παρούσα κατάσταση των επιστημών της εκπαίδευσης και αναδεικνύονται ορισμένα από τα επιστημολογικά προβλήματα που συνδέονται με αυτό το πεδίο. Στη δεύτερη ενότητα αναπτύσσονται σύγχρονες θεωρίες μάθησης (εξαρτημένης μάθησης, εποικοδομητισμού, κοινωνιογνωστικές, κοινωνικές, επεξεργασίας των πληροφοριών, τεχνολογικές κ.α.) και παρουσιάζεται η εφαρμογή των μαθησιακών αρχών και εννοιών σε εκπαιδευτικά πλαίσια. Στόχος του μαθήματος είναι να καταστήσει εμφανή τη σύνδεση με-

ταξύ του θεωρητικού-φιλοσοφικού πλαισίου αγωγής από τη μια, και της αντίστοιχης θεωρίας για τη μάθηση από την άλλη.

Σύγγραμμα:

B. Μητροπούλου. & Αθ. Στογιαννίδης, *Θεωρίες Μάθησης και Αγωγής*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2015.

(συνδιδασκαλία: Β. Μητροπούλου - Αθ. Στογιαννίδης)

ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ

[602] Εκκλησιαστική Γραμματεία των Σλάβων

Στο μάθημα παρουσιάζεται η ιστορία και η εξέλιξη της γραμματείας του σλαβικού κόσμου από τις απαρχές της μέχρι τους νεότερους χρόνους. Στο πλαίσιο του Μαθήματος παρουσιάζεται αναλυτικά το ιεραποστολικό έργο των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου στον σλαβικό κόσμο, που αποτέλεσε την αφετηρία όχι μόνο για τον εκχριστιανισμό του αλλά και για τη δημιουργία του σλαβικού αλφαβήτου και τη μετάφραση στη γλώσσα των Σλάβων των πρώτων συγγραμμάτων. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η πορεία διάδοσης του σλαβικού αλφαβήτου παράλληλα με τον εκχριστιανισμό πρώτα στον βουλγαρικό και τον σερβικό κόσμο και έπειτα στον ρωσικό κόσμο και εξετάζεται η εξέλιξη της γραμματείας, η οποία από τα πρώτα της βήματα στους λαούς αυτούς έχει καθαρά εκκλησιαστικό χαρακτήρα μέχρι και τους νεότερους χρόνους.

Σύγγραμμα:

Η. Ευαγγέλου, *Ιστορία της μεσαιωνικής γραμματείας των Ορθόδοξων Σλάβων*, Αφοί Κυριακίδη Εκδόσεις Α.Ε., Θεσσαλονίκη 2017.

Παρουσιάσεις με την ύλη του Μαθήματος είναι διαθέσιμες στην ηλεκτρονική διεύθυνση <https://elearning.auth.gr>

(Ηλ. Ευαγγέλου)

[604] Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού

Εισαγωγή. Κοινωνιολογική θεωρία και Θρησκεία. Από τις απαρχές του Χριστιανισμού στη σύγχρονη πραγματικότητα. Το φαινόμενο της εκκοσμίκευσης και η ευρωπαϊκή κουλτούρα. Κοινωνική ηθική, κοινωνικά προβλήματα, κοινωνική αλλαγή και Χριστιανισμός, Χριστιανισμός και πολιτική, η οικονομία και το πρόβλημα της κοινωνικής δικαιοσύνης, τα οικολογικά προβλήματα, Γυναίκα και Χριστιανισμός, κοινωνική μέριμνα και φροντίδα. Εμπειρική έρευνα της θρησκείας.

Συγγράμματα:

1. Ι. Πέτρου, *Χριστιανισμός και Κοινωνία. Κοινωνιολογική ανάλυση των σχέσεων του Χριστιανισμού με την κοινωνία και τον πολιτισμό*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2004.

2. Γ. Μαντζαρίδης, *Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999.

(Ν. Παπαγεωργίου - Χρ. Τσιρώνης)

[605] Διαθρησκευτικός Διάλογος

Γνωριμία των βασικών αρχών της διαθρησκευτικής εκπαίδευσης για τη διεξαγωγή ορθού και εποικοδομητικού διαλόγου μεταξύ του Χριστιανισμού και των σύγχρονων μεγάλων παγκοσμίων θρησκειών. Διεπιστημονική προσέγγιση του διαθρησκευτικού διαλόγου υπό το πρίσμα της θρησκευολογίας, της κοινωνιολογίας και της οικουμενικής κίνησης. Σημεία σύγκλισης και απόκλισης των αρχών των μεγάλων θρησκειών προς τις θεμελιώδεις αρχές της χριστιανικής διδασκαλίας για την αλληλοκατανόηση και την ειρηνική συνύπαρξη των λαών. Ο διαχρονικός διάλογος μεταξύ Ανατολικής Χριστιανικής Εκκλησίας και αβρααμικών θρησκειών, Ιουδαϊσμού και Ισλάμ.

Σύγγραμμα:

Γρ. Ζιάκας - Αγγ. Ζιάκα, *Διαθρησκευτικός Διάλογος. Η συμβολή της Μελέτης των Θρησκειών στην κατανόηση της θρησκευτικής ετερότητας*, Εταιρεία αξιοποίησης και διαχείρισης περιουσίας Πανεπιστημίου Μακεδονίας, εκδ. Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2016.

(Π. Παχής - Αγγ. Ζιάκα)

[606] Οικουμενική Κίνηση

Στο μάθημα επιχειρείται ιστορική και θεολογική θεμελίωση των σύγχρονων συναντήσεων και τάσεων που παρατηρούνται μεταξύ των χριστιανικών Εκκλησιών. Αναλυτικότερα, το περιεχόμενο είναι το εξής: έννοια και περιεχόμενο των όρων «οικουμένη», οικουμενι-

κός, «Οικουμενική Κίνηση», μαρτυρία, προϊστορία και ιστορία της οικουμενικής κίνησης, θεολογικές προϋποθέσεις και θεολογικό περιεχόμενο της οικουμενικής κίνησης, μέθοδος συνεργασίας και διεξαγωγής του οικουμενικού διαλόγου, διμερείς και πολυμερείς διάλογοι (ιστορικό περίγραμμα - θεματολόγιο - προοπτικές), οικουμενική εκκλησιολογία με έμφαση στην ανάλυση της θέσης των άλλων Εκκλησιών και Ομολογιών στην ορθόδοξη αυτοσυνειδησία, η σχέση της εκκλησιολογίας με την ηθική ιδιαίτερα στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης. Τέλος αξιολογείται η προσφορά της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην Οικουμενική Κίνηση και στα όργανά της (π.χ. Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών, Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Εκκλησιών), καθώς επίσης και η προσφορά της Οικουμενικής Κίνησης και των οργάνων της στην Ορθοδοξία.

Συγγράμματα:

1. Στ. Τσομπανίδης, *«Υπέρ της Οικουμένης»: Μελέτες για την Οικουμενική Κίνηση και αποστολή της Εκκλησίας στο σύγχρονο κόσμο*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2014.
2. Απ. Νικολαΐδης, *Οι οικουμενικές περιπέτειες του Χριστιανισμού*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2008.

(Στ. Τσομπανίδης)

[607] Ομιλητική

Α. Παρουσιάζεται το λογοτεχνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο γεννήθηκε το είδος της χριστιανικής «ομιλίας», το Ελληνιστικό και το Ιουδαϊκό. Εξετάζεται η σχέση του Ευαγγελίου με το Κήρυγμα της Συναγωγής, συζητείται η διατριβή των Κυνικών ως αμφισβητούμενο λογοτεχνικό είδος, τα χαρακτηριστικά της και η επίδρασή της στο χριστιανικό κήρυγμα και αναλύεται η πρώτη χριστιανική ομιλία, αρχές Β' αιώνα.

Β. Στη συνέχεια εξετάζεται η οριστική διαμόρφωση της χριστιανικής ομιλίας από τους Καππαδόκες και τον Ιερό Χρυσόστομο και η σχέση της με το εκκλησίασμα της εποχής τους.

Σύγγραμμα:

Δήμητρα Α. Κούκουρα, *Η «χριστιανική Ομιλία»*. *Η γένεση και η διαμόρφωσή της*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2013.

(Δ. Κούκουρα)

[608] Διδακτική του Μαθήματος των Θρησκευτικών και ΤΠΕ (Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας) [Παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια]

Στο πλαίσιο του μαθήματος αυτού αναπτύσσονται τα θέματα που άπτονται της διδακτικής προσέγγισης του Μαθήματος των Θρησκευτικών στην εκπαίδευση και οι κύριοι παράγοντες που εμπλέκονται σ' αυτό. Η θρησκευτική αγωγή στο σχολείο σήμερα και σύγχρονες μεθοδολογίες προσέγγισής της. Η θέση του μαθήματος των Θρησκευτικών στην Δημόσια Εκπαίδευση. Ο ρόλος του Μαθήματος των Θρησκευτικών στην διαμόρφωση στάσεων στους μαθητές. Αμφισβητήσεις της παρεχόμενης θρησκευτικής αγωγής. Προϋποθέσεις διδασκαλίας του μαθήματος των Θρησκευτικών. Διδακτικές και άλλες συνέπειες από την εφαρμογή των νέων προγραμμάτων σπουδών και βιβλίων στο μάθημα των Θρησκευτικών. Τα σχετικά αναλυτικά προγράμματα, η διδακτέα ύλη και οι προϋποθέσεις σχεδιασμού του ΜτΘ. Τα διδακτικά μοντέλα, η μεθοδολογία, η διάρθρωση και η διεξαγωγή της διδασκαλίας του ΜτΘ. Η ενσωμάτωση και η αξιοποίηση των εφαρμογών των ΤΠΕ (Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας) σε όλες τις φάσεις πραγματοποίησης της διδασκαλίας του ΜτΘ και γενικότερα στη σχολική τάξη. Ιδιαίτερα ο σχεδιασμός και ανάπτυξη σχεδίων διδασκαλίας και σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων για τα Θρησκευτικά με ΤΠΕ. Αξιολόγηση της διδασκαλίας και μέτρηση της σχολικής επίδοσης των μαθητών στο ΜτΘ.

Συγγράμματα:

1. Βασιλική Μητροπούλου, *Οι ΤΠΕ στη Διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2015.
2. Χρήστος Βασιλόπουλος, *Σχολική Θρησκευτική Αγωγή*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2015.

(Β. Μητροπούλου)

[2096] Παιδαγωγική Ψυχολογία [Παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια]

Η Παιδαγωγική Ψυχολογία εφαρμόζει τις ψυχολογικές μεθόδους στη μελέτη της μάθησης και της διδασκαλίας. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων οι φοιτητές θα καταρτιστούν σε θεωρίες μάθησης που μπορούν να εφαρμοστούν κατά τη διαδικασία της διδασκαλίας, σε θέματα που σχετίζονται με παράγοντες που επηρεάζουν τη μαθησιακή διαδικασία, όπως είναι η μαθησιακή ετοιμότητα, ο ρόλος των κινήτρων, της ενίσχυσης ή αμοιβής και ποινής, ο τρόπος με τον οποίο οι διάφορες διδακτικές τεχνικές και μέθοδοι συνεισφέρουν στη μεταφορά της μάθησης, η αποτελεσματικότητα της ολικής ή της τμηματικής μεθόδου μάθησης στη διατήρηση των πληροφοριών, ο ρόλος της μνήμης, οι επιπτώσεις της συμπεριφοράς του δασκάλου στην αύξηση της επίδοσης των μαθητών, η σημασία της ικανότητας του δασκάλου να αυξήσει τον χρόνο ακαδημαϊκής μάθησης των μαθητών, οι προσδοκίες του δασκάλου για τους μαθητές κ.ά. Οι φοιτητές θα ενημερωθούν για αποτελεσματικούς τρόπους διαχείρισης της σχολικής τάξης, για την αντιμετώπιση των δυσκολιών που παρουσιάζουν οι μαθητές στη μάθηση, καθώς και για την επικοινωνία και τις διαπροσωπικές σχέσεις μαθητών και εκπαιδευτικών. Τέλος στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζονται οι μέθοδοι και θεωρίες της Παιδαγωγικής Ψυχολογίας και συγκεκριμένα η γνωστική, γλωσσική, ψυχοκοινωνική και ηθική ανάπτυξη των μαθητών μέσω των συμπεριφοριστικών και κοινωνικογνωστικών θεωριών, δίνοντας έμφαση στις ατομικές διαφορές, τη μνήμη, την κατανόηση, τη μεταγνώση, την αυτοαντίληψη και τα κίνητρα των μαθητών.

Σύγγραμμα:

Wild E., & Moller J, *Παιδαγωγική Ψυχολογία*, επιμ. - μτφρ. Μαρία Ράντζου & Πελαγία Κογκούλη, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2017.

(Μ. Ράντζου)

Z' ΕΞΑΜΗΝΟ

[507] Δογματική Ι.: Ιστορία της Ορθόδοξης θεολογίας και πνευματικότητας και Συμβολική Θεολογία

Σκοπός του μαθήματος, το οποίο εισάγει κατά πρώτο λόγο στη δογματική επιστημονική γνώση, είναι η συστηματική εξέταση των θεολογικών εκκλησιαστικών μνημείων που αποτυπώνουν την πίστη της Εκκλησίας για την ανθρώπινη σωτηρία. Η πρόκληση των αιρέσεων στην ιστορία εξετάζεται στο πλαίσιο όπου φαίνεται ότι παρακινεί τους εκκλησιαστικούς συγγραφείς να εκφραστούν και να περιγράψουν αυτή την πίστη που αναλύεται μέσα από τις αγιογραφικές-αγιοπατερικές της ρίζες και αντιτίθεται σε όποια νοησιαρχική άποψη προσβάλλει τη βίωση της σωτηρίας του ανθρώπου ως καθολικού *έν Θεῷ και Χριστῷ* γεγονότος.

Το μάθημα, επί πλέον, κατά δεύτερο λόγο, δεν περιορίζεται στην απλή παράθεση ιστορικοδογματικών στοιχείων, αλλά κινείται στο πλαίσιο της συστηματικής διασύνδεσης των ιστορικών γεγονότων θεολογικής σημασίας με την ταυτόχρονη εξέταση της γένεσης και της έκφρασης των θεολογικών διατυπώσεων που οδηγούν στη μορφολογική ανάπτυξη των δογμάτων έως τους νεότερους χρόνους στο πλαίσιο των ειδικότερων ενδιαφερόντων της επιστήμης της Συμβολικής Θεολογίας ως συγκριτικής των δογμάτων επιστήμης.

Συγγράμματα:

1. Ι. Κουρεμπελές, *Δώσ' μου λόγο Λόγε*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2013.
2. Ι. Νικολόπουλος, *Η Χριστολογία του Θεοδότου Αγκόρας*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2016.

Σημειώσεις (σε ηλεκτρονική μορφή).

(Ι. Κουρεμπελές)

[704] Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική

Στα μαθήματα εξετάζεται η Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική ως επιστημονικός κλάδος, καθορίζονται οι σχέσεις της με παρεμφερείς επιστήμες όπως είναι η Φιλοσοφία, η Ψυχολογία, η Κοινωνιολογία και δίνονται απαντήσεις σε σύγχρονα εκπαιδευτικά προβλήματα υπό το πρίσμα της Χριστιανικής Παιδαγωγικής. Στη συνέχεια καταγράφονται οι βασικοί σταθμοί της Κατήχησης και Χριστιανικής Αγωγής ξεκινώντας από την Παλαιά Διαθήκη και καταλήγοντας στον 21^ο αιώνα. Η μεθοδολογία έρευνας της Κατηχητικής και Χριστιανικής Παιδαγωγικής, τα αναλυτικά προγράμματα, τα κατηχητικά βοηθήματα, ο σκοπός, το περιεχόμενο, τα μέσα, οι φορείς της Κατήχησης συμπληρώσουν τη σαφή εικόνα του αντικειμένου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη θρησκευτική ανάπτυξη του παιδιού και του εφήβου, αναλύοντας τις θέσεις των βασικότερων εκπροσώπων της Γνωστικής Ψυχολογίας. Επιπλέον συνδέεται η Κατήχηση και η Χριστιανική αγωγή με νέα δεδομένα της κοινωνικής πραγματικότητας, όπως είναι τα μέσα ενημέρωσης, το διαδίκτυο, τα social media, αλλά και με άλλους τομείς της αγωγής, όπως είναι η διαπολιτισμική αγωγή, η διαθρησκειακή αγωγή, η ειδική αγωγή. Τέλος αναλύεται η κατηχητική θεωρία και πράξη στους ενήλικες.

Συγγράμματα:

1. Ιωάννης Κογκούλης, *Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 42016.
2. Κων. Φράγκος, *Εισαγωγή στην Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική*, τ.Α', εκδ. Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2005.

(Μ. Ράντζου)

Άσκηση: Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων οι φοιτητές θα σχεδιάσουν πορείες διδασκαλίας για όλες τις βαθμίδες των κατηχητικών συνάξεων με βάση τις σύγχρονες διδακτικές μεθόδους και βιωματικές προσεγγίσεις.

(Μ. Ράντζου)

[705] Εισαγωγή στην Ηθική

Το μάθημα έχει σκοπό να εισαγάγει τους φοιτητές στην προβληματική της Ηθικής ως επιστήμης και να τους προετοιμάσει για τη Χριστιανική Ηθική. Επιμέρους θέματα που εξετάζει είναι: η προέλευση της έννοιας της ηθικής, ηθική φιλοσοφία: προσεγγίσεις κλασικών και σύγχρονων φιλοσόφων, αρχές και μεθοδολογία της ηθικής, ηθικές διαστάσεις των σύγχρονων προβλημάτων, οι πηγές της Χριστιανικής Ηθικής, οι οντολογικές βάσεις του χριστιανικού ήθους, αυτονομία και ετερονομία, ελευθερία και αυθεντία, θεία και ανθρώπινη δικαιοσύνη, οι σχέσεις μεταξύ δόγματος και ήθους. Το μάθημα συμπληρώνεται από μια σύντομη εξέταση πατερικών κειμένων που αναφέρονται σε βασικά θέματα Χριστιανικής Ηθικής.

Συγγράμματα:

1. Γ. Μαντζαρίδης, *Χριστιανική Ηθική Ι*, εκδ. Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2015.
2. Απ. Νικολαΐδης, *Προβληματισμοί χριστιανικού ήθους*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2000.

(Ν. Παπαγεωργίου)

[706] Θεολογία της Παλαιάς Διαθήκης

Εξετάζονται η έννοια του μονοθεϊσμού και του πολυθεϊσμού, η αποκάλυψη του ονόματος του Θεού στον άνθρωπο, η θεολογία της δημιουργίας, οι ισραηλιτικές παραδόσεις, αρχαιότερες και νεότερες, αγγελολογία - δαιμονολογία, η έννοια του νόμου, της πίστης, του Μεσσία, της αμαρτίας, η εσχατολογία στην Παλαιά Διαθήκη και η θεολογία του ναού.

Σύγγραμμα:

D. H. Preuss (μτφρ. Ι. Μούρτζιος), *Θεολογία της Παλαιάς Διαθήκης*, τόμοι Α' και Β', εκδ. Κυριακίδη Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2016.

(Ι. Μούρτζιος)

[707] Δογματική II: Έκθεση ακριβής της ορθόδοξης πίστεως και Εισαγωγή στη θεολογική γνωσιολογία

Σύντομη περιγραφή του μαθήματος.

Ακριβής έκθεση του περιεχομένου της Ορθόδοξης πίστεως σε διάλογο με τη δυτική χριστιανοσύνη. Συνεξετάζονται οι ιστορικοί και πνευματικοί παράγοντες του χώρου, όπου διαμορφώθηκε η διατύπωση των δογμάτων (πολιτική, φιλοσοφία, τέχνη κ.ά.). Ο άξονας είναι τα δόγματα και τα σύμβολα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη θεολογική γνωσιολογία, η οποία, ως «ειδική φιλοσοφία», η οποία «ακολουθεί ύστερα από μια επιστημονική έρευνα ενός ιστορικού επιστητού και συγχρόνως μιας ζωντανής παραδοσιακής εμπειρίας», αποτελεί το εισοδικό κατανόησης της ακριβούς εκθέσεως της πίστεως.

Μαθησιακοί στόχοι

Το συγκεκριμένο μάθημα επιχειρεί:

Τη μύηση των σπουδαστών στην ορθόδοξη πνευματικότητα και στον τρόπο της λόγιας γνώσης του δόγματος.

Να φέρει σε επαφή τους φοιτητές με τα μνημεία της παράδοσης (λατρεία, τέχνη, κανόνες, συνοδικές αποφάσεις, όροι, κ.λπ.), τα οποία φωτίζονται με τον προβολέα της ιστορικής γνώσης.

Να επισημάνει το δεσμό μεταξύ παρελθόντος και παρόντος.

Να αναδείξει το παρεμβατικό χαρακτήρα της δογματικής θεολογίας τόσο για το σύνολο του σύγχρονου πολιτισμού γενικότερα όσο και για την Εκκλησία ειδικότερα.

Σύγγραμμα:

Ν. Ματσούκας, *Δογματική και Συμβολική Θεολογία, Β'. Έκθεση της Ορθόδοξης Πίστεως*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2016.

(Χρ. Σταμούλης)

[2097] Διδακτική Βιβλικών, Πατερικών, Λειτουργικών και Δογματικών Κειμένων στο ΜτΘ [Παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια]

Βασικός σκοπός του Μαθήματος είναι να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίον τα βιβλικά, πατερικά, λειτουργικά και δογματικά κείμενα, μπορούν να αποτελέσουν μορφωτικά περιεχόμενα του

Μαθήματος των Θρησκευτικών. Ως εκ τούτου επιχειρείται μία διδακτική ανάλυση πάνω στα περιεχόμενα που κομίζουν τα κείμενα αυτά· παράλληλα αναδεικνύεται η σημασία που μπορεί να έχουν για τη ζωή των μαθητών, ως κείμενα προβληματισμού πάνω σε θεμελιώδη ζητήματα της ανθρώπινης ύπαρξης, κυρίως, βέβαια, σε άμεση αναφορά με τις βασικές πτυχές της ορθόδοξης θεολογίας. Τέλος, επισημαίνονται θέματα διδακτικής μεθοδολογίας, προκειμένου τα περιεχόμενα των κειμένων αυτών να γίνουν προσιτά στους μαθητές.

Συγγράμματα:

1. Αθανάσιος Στογιαννίδης, *Η διδακτική του Συμβόλου. Προσεγγίσεις στη Θεωρία της διδασκαλίας του Μαθήματος των Θρησκευτικών*, εκδ. Κυριακίδη Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2016.

2. Kalantzis, Mary / Cope, Bill, *Νέα Μάθηση. Βασικές Αρχές για την Επιστήμη της Εκπαίδευσης (Εισαγωγή & επιμέλεια: Αρβανίτη, Ευγενία)*, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2013.

(Αθ. Στογιαννίδης & άλλα μέλη ΔΕΠ)

[2098] Διδακτική της Εκκλησιαστικής Ιστορίας και Τέχνης, της Ηθικής, των Σύγχρονων Μεγάλων Θρησκευμάτων και των Διαχριστιανικών-Διαθρησκευτικών Διαλόγων στο ΜτΘ [Παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια]

Στο πλαίσιο του μαθήματος αυτού προσεγγίζονται ειδικές διδακτικές μέθοδοι και εκπαιδευτικές παράμετροι διδασκαλίας και μάθησης του ΜτΘ, και ειδικότερα στα θέματα διδακτικής της Εκκλησιαστικής Ιστορίας και Τέχνης, της Ηθικής, των Σύγχρονων Μεγάλων Θρησκευμάτων και των Διαχριστιανικών / Διαθρησκευτικών Διαλόγων με τη διεπιστημονική συνεργασία των επιμέρους σχετικών θεολογικών γνωστικών αντικειμένων.

Σημειώσεις

(Β. Μητροπούλου & συνδιδάσκοντες Ν. Παπαγεωργίου - Στ. Τσομπανίδης)

Η' ΕΞΑΜΗΝΟ

[802] Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο

Το μάθημα περιλαμβάνει: α) την οργάνωση και τη διοίκηση της Ορθόδοξου Ανατολικής Εκκλησίας γενικά και της Εκκλησίας της Ελλάδος ειδικότερα, β) την κανονική τέλεση των ιερών μυστηρίων και τις νομοκανονικές τους συνέπειες, γ) τις νομοκανονικές συνέπειες που δημιουργούνται από τα παρεκτρεπόμενα μέλη της Εκκλησίας, δ) την οργάνωση και την απονομή της εκκλησιαστικής δικαιοσύνης και ε) την επικοινωνία των μελών της Εκκλησίας με τους ετερόδοξους και τους αλλόθρησκους.

Συγγράμματα:

1. Κων. Παπαγεωργίου, *Εκκλησιαστικό Δίκαιο*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Αθήνα - Κομοτηνή 2013.
2. Πρόδρομος Ακανθόπουλος, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικής Νομοθεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος*, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη 2009.

(Ν. Μαγγιώρος)

[804] Χριστιανική Ηθική

Παρουσιάζεται ο χαρακτήρας της Χριστιανικής Ηθικής και αναλύονται τα βασικά θέματά της σε τρεις μεγάλες ενότητες. Η πρώτη αναφέρεται στην κατακόρυφη διάστασή της (σχέσεις ανθρώπου και Θεού), η δεύτερη στην οριζόντια διάστασή της (διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις) και η τρίτη εξετάζει τα βασικά προβλήματα και τις προοπτικές της ανθρώπινης υπάρξεως.

Συγγράμματα:

1. Γ. Μαντζαρίδης, *Χριστιανική Ηθική II*, εκδ. Ι.Μ. Βατοπαιδίου, Αγιον Όρος 2015.

2. Κ. Κορναράκης, *Η διαλεκτική του φιλοκαλικού ήθους*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2002.

(π. Βασίλειος Καλλιακμάνης)

[806] Θεολογία της Καινής Διαθήκης

Στο μάθημα θα επιχειρηθεί η παρουσίαση βασικών θεολογικών θεμάτων όπως: χριστολογία, πνευματολογία, εσχατολογία, εκκλησιολογία και ηθικών - κοινωνικών θεμάτων όπως: ο πλούτος, η δουλεία, η φιλανθρωπία, η αγάπη κ.ά. Η ανάπτυξη των παραπάνω θα αναφέρεται ξεχωριστά στις επιστολές του Παύλου, στις δευτεροπαύλειες επιστολές, στη διδασκαλία των πρώτων χριστιανικών κοινοτήτων, στα επιμέρους ευαγγέλια, στις Καθολικές επιστολές και στην Αποκάλυψη.

Σύγγραμμα:

Χ. Ατματζίδης, *Θεολογία της Καινής Διαθήκης*, εκδ. Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη 2014.

(Χ. Ατματζίδης)

[807] Κοινωνική θεωρία του σύγχρονου πολιτισμού

Πολιτισμός και κουλτούρα, προϋποθέσεις γένεσης του μοντέρνου πολιτισμού, βασικά χαρακτηριστικά και κοινωνικές τομές του μοντέρνου, μεταμοντέρνο και μεταμοντερνισμός, παγκοσμιοποίηση και ύστερη νεωτερικότητα, παγκοσμιοποίηση και τοπικοί πολιτισμοί. Ειρήνη, ανθρώπινη ανάπτυξη και υπέρβαση της βίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι αξίες του Ευρωπαϊκού πολιτισμού. Βιοηθική και βιοδίκαιο σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Οικονομική κρίση και οι κοινωνικοηθικές αξίες.

Η πολυπολιτισμικότητα ως κοινωνικό γεγονός και κοινωνικό αίτημα, πολιτιστικές διακρίσεις, θρησκευτικός φονταμενταλισμός, πολιτιστικός πλουραλισμός και σεβασμός του άλλου, θρησκευτική ελευθερία και δημοκρατία.

Συγγράμματα:

1. Ι. Πέτρου, *Κοινωνική θεωρία και σύγχρονος πολιτισμός*, β' έκδοση αναθεωρημένη και επαυξημένη, εκδ. Βάνια, Θεσσαλονίκη.
2. Stuart Hall, D.Held, Anthony Mc Grew, *Η Νεωτερικότητα σήμερα. Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτική, Πολιτισμός*, μτφρ. Θ. Τσακίρης - Β.Τσακίρης, εκδ. Σαββάλα.

(Χρ. Τσιρώνης)

[2099] Πρακτική Άσκηση Διδακτικής του μαθήματος των Θρησκευτικών [Παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια]

Η Πρακτική Άσκηση αποσκοπεί στο να παρέχει στους φοιτητές και τις φοιτήτριες όλες τις απαραίτητες εξειδικευμένες διδακτικές γνώσεις, προκειμένου να αντεπεξέλθουν επιτυχώς στα καθημερινά προβλήματα/ζητήματα που ανακύπτουν κατά τη διδασκαλία στη σχολική τάξη. Περιλαμβάνει πρακτικές ασκήσεις οι οποίες αφορούν: α) στην εξάσκηση των φοιτητών και φοιτητριών κατά ομάδες στο σχεδιασμό διδασκαλίας του ΜτΘ β) στην παρακολούθηση καινοτόμων διδακτικών προσεγγίσεων από προσκεκλημένους προσοντούχους εκπαιδευτικούς (στη σύνταξη σχεδίων διδασκαλίας από τους φοιτητές και φοιτήτριες (δ) στο σχεδιασμό και παρουσίαση μικροδιδασκαλιών από τους φοιτητές και φοιτήτριες (ε) στην παρακολούθηση διδασκαλιών Θρησκευτικών σε σχολικές τάξεις όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (στη διεξαγωγή διδασκαλίας σε σχολική τάξη από τους φοιτητές και φοιτήτριες (ζ) στη συμμετοχή σε project, επιστημονικές και ερευνητικές εργασίες, ευέλικτη ζώνη που διεξάγονται σε σχολικές μονάδες (η) στο τέλος του εξαμήνου παρουσίαση των εργασιών που ασχολήθηκαν και σχεδίων διδασκαλίας που διδασκαν.

Συγγράμματα:

1. Μ. Κασσωτάκης & Γ. Φλουρής, *Μάθηση και διδασκαλία: Σύγχρονες απόψεις για τις διαδικασίες της μάθησης και της μεθοδολογίας της διδασκαλίας*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2013.
2. Γ. Σαλβαράς, & Μ. Σαλβαρά, *Μοντέλα και Στρατηγικές Διδασκαλίας*, εκδ. Ατραπός, Αθήνα.

(Β. Μητροπούλου & άλλα μέλη ΔΕΠ)

Δ. ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Οι φοιτητές όλων των εξαμήνων (εξαιρούνται οι νεοεισαχθέντες) μπορούν να δηλώνουν τα κατ' επιλογήν μαθήματα σύμφωνα με τις ανακοινώσεις της Γραμματείας.

Ο αριθμός των επιλεγόμενων μαθημάτων για κάθε εξάμηνο σπουδών είναι μέχρι τρία (3), από τα οποία τα δύο (2) υποχρεωτικά.

Ο συνολικός αριθμός επιλεγόμενων μαθημάτων για τη λήψη του πτυχίου δεν μπορεί να είναι μικρότερος του δεκατέσσερα (14).

Καθένα από τα επιλεγόμενα μαθήματα πιστώνεται με 3 μονάδες στο σύστημα ECTS (European Community Course Credit Transfer System). Ακολουθεί ο πίνακας των κατ' επιλογήν υποχρεωτικών μαθημάτων των εξαμήνων χειμερινού και εαρινού.

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

A. ΤΟΜΕΑΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

[2185] Συγκρίνοντας τα μη συγκρίσιμα: θεωρητικές προσεγγίσεις σύμφωνα με τα δεδομένα της επιστημονικής μελέτης της θρησκείας

1. Περιγραφή μαθήματος:

Είναι παλαιόθεν παραδεκτό ότι οι συγκρίσεις συχνά δημιουργούν προβλήματα. Και όμως η σύγκριση είναι τόσο συνήθης πρακτική στη σύγχρονη μελέτη της θρησκείας, που ο όρος «συγκριτική θρησκειολογία» χρησιμοποιείται για να δηλώσει την ίδια την επι-

στήμη αυτή. Η θρησκεία, σύμφωνα με τη γνωστή παρατήρηση του J.Z. Smith, είναι δημιούργημα της σύγκρισης και της γενίκευσης από την πλευρά του ερευνητή. Ορισμένοι μελετητές της θρησκείας έχουν χρησιμοποιήσει αυτή την άποψη σε διάφορες θεωρίες για τη θρησκεία. Η σύγχρονη μελέτη της θρησκείας γεννήθηκε εν πολλοίς, όπως και η ανθρωπολογία, άμεσα από τη συνάντηση με άλλους πολιτισμούς, που ήλθε ως συνέχεια των εξερευνήσεων και της δυτικής αποικιοκρατίας του δεκάτου εβδόμου και του δεκάτου ογδόου αιώνα. Όμως, ενώ οι ανθρωπολόγοι έχουν με συνέπεια, μολονότι ατελέσφορα, ασχοληθεί με πολυάριθμα θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα που σχετίζονται με τη διαπολιτισμική σύγκριση, οι μελετητές της θρησκείας δεν έχουν δείξει παρόμοιο ενδιαφέρον. Οι όποιες προσεγγίσεις γίνονται στο θέμα της σύγκρισης έχουν να κάνουν με τη θεωρία και τη μέθοδο που συντελούν σε μια νηφάλια προσέγγιση της, σύμφωνα με τις αρχές της σύγχρονης επιστημονικής μελέτης της θρησκείας (θρησκειών).

2. Σκοποί του μαθήματος:

- Κατανόηση των θεωρητικών προσεγγίσεων που αφορούν την έννοια της «σύγκρισης».
- Κατανόηση ορθής χρήσης της «σύγκρισης» προκειμένου να αποφεύγονται διατυπώσεις γενικεύσεων και εσφαλμένων συμπερασμάτων.
- Κατανόηση των όρων *interpretatio Graeca (Romana)* και των όρων που φανερώνουν τη σημασία της σύγκρισης στην αρχαιότητα καθώς επίσης στη σύγχρονη πραγματικότητα.

3. Βιβλιογραφία

- α. L. H. Martin, "Comparison", in W. Braun - ER. T. McCutcheon (eds.), *Guide to the Study of Religion*, London-New York: Casell, 2000,σελ. 45-56.
- β. J.Z. Smith, *Drudgery Divine. On Comparison of Early Christianities and the Religions of Late Antiquity*, School of Oriental and African Studies, University of London, Jordan Lectures in Comparative Religion, XIV, London: School of Oriental and African Studies, University of London, 1990, σελ. 85-143.

- γ. M. Detienne, *Συγκρίνοντας τα μη συγκρίσιμα*, μετ. Π. Μαρκέτου, Αθήνα: Μεταίχμιο, 2003.
- δ. Cl. Calame – Br. Lincoln (eds.), *Comparer en histoire des religions antiques. Controverses et propositions*, Collection Religions. Comparatisme-Histoire - Anthropologie, Liège: Presses Universitaire de Liège, 2012.
- ε. D. Frankfurter, “Comparison and the Study of Religions of Late antiquity”, in Cl. Calame – Br. Lincoln (eds.), *Comparer en histoire des religions antiques*, ό. π., σελ. 83-98.
- στ. Br. Lincoln, “Theses on Comparison” in Cl. Calame – Br. Lincoln (eds.), *Comparer en histoire des religions antiques*, ό. π., σελ. 99-110.
- ζ. H.B. Urban, “Making A Place to Take A Stand: J.Z. Smith and the Politics and Poetics of Comparison”, *Method and Theory of Study of Religion* 12,3 (2000), 339-378.
- η. R. Segal, “Review Essay: Classification and Comparison in the Study of Religion: The Work of Jonathan Z. Smith”, *Journal of the American Academy of Religion* 73,4 (2005), 1175-1188.

Σύγγραμμα:

P. Pachis, Donald Wiebe, *Chasing Down Religion*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2010.

(Π. Παχής)

[2180 Ο Ισραήλ και τα έθνη

Σύγγραμμα:

I. Μούρτζιος, *Τα έθνη και οι λαοί στο προφητικό μήνυμα. Από την κρίση στην οικουμενικότητα*, εκδ. Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη 2017.

(I. Μούρτζιος)

[2056] Γλώσσα και σύμβολο στη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών

Το θέμα της γλώσσας αποτελεί ως γνωστόν βασική πτυχή κάθε θεολογικής έρευνας και της θεολογίας γενικότερα, δεδομένου ότι

σχετίζεται άμεσα με το ανακοινώσιμο της αποκάλυψης και στη συνέχεια με τη διάδοση του θρησκευτικού μηνύματος. Υπό την έννοια αυτή καθίσταται άμεσα εμφανής η σύνδεση του Μαθήματος της Γλώσσας με το Μάθημα των Θρησκευτικών. Στο πλαίσιο αυτό επιχειρείται μία διεπιστημονική προσέγγιση της έννοιας του «συμβόλου», τόσο του γλωσσικού όσο και του λατρευτικού, με βάση τα επιστημονικά εχέγγυα των επιστημών της Φιλολογίας και της Διδακτικής.

Διερευνάται η έννοια του Συμβόλου στο πλαίσιο της Ορθόδοξης Θεολογίας καθώς και αναφορικά με βασικούς εκπροσώπους της σύγχρονης σκέψης (ψυχολογία, φιλοσοφία). Παρουσιάζονται με κριτικό τρόπο οι κυριότερες κατευθύνσεις στη σύγχρονη Διδακτική των Συμβόλων (βιωματική - αναγωγική, ιστορικοκριτική - επαγωγική και σημειωτική), οι οποίες και αντιμετωπίζουν το Σύμβολο ως το προσφορότερο μέσο για τη διδασκαλία του Μαθήματος των Θρησκευτικών. Τέλος, αναλύεται η ανάπτυξη της θρησκευτικής αλλά και της συμβολικής σκέψης των μαθητών στο πλαίσιο της διδασκαλίας των συμβόλων.

Συγγράμματα:

1. Ι. Κογκούλης, *Διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών - Παιδείας και Ελληνορθόδοξης Κληρονομιάς - στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, εκδ. Κυριακίδη Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2014.
2. Βενετία Νικήτα, *Θεωρίες Μάθησης. Βιολογική θεώρηση*, εκδ. Κυριακίδη Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2017.

(Συνδιδασκαλία: Α. Κόλτσιου-Νικήτα - Αθ. Στογιαννίδης)

[2181] Τα υμνογραφικά κείμενα της Ορθοδόξου Εκκλησίας: Γλωσσική και Υφολογική προσέγγιση (I)

Το μάθημα «Τα υμνογραφικά κείμενα της Ορθοδόξου Εκκλησίας: Γλωσσική και Υφολογική προσέγγιση» έχει ως αντικείμενο τη γλωσσική προσέγγιση επιλεγμένων λατρευτικών-υμνογραφικών κειμένων της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Η γλώσσα της λατρείας στην ελληνόφωνη ορθόδοξη Εκκλησία αποτελεί μια χαρακτηριστική περίπτωση όπου συναντήθηκαν με τον πιο δημιουργικό, γόνιμο και συνθετικό τρόπο όλες οι φάσεις της ελληνικής γλώσσας. Προϋπόθε-

ση για την κατανόηση των κειμένων αυτών είναι η γνώση της ελληνικής γλώσσας, αρχαίας ελληνικής και ελληνιστικής, τόσο σε επίπεδο γραμματικής και συντακτικού όσο και σε επίπεδο λεξιλογίου. Το μάθημα αφορά τη φιλολογική και τη θεολογική ανάλυση και επεξεργασία των κειμένων αυτών. Με τη βοήθεια της διεπιστημονικής προσέγγισης και μελέτης επιχειρεί αφενός να καταδείξει την αξία και μοναδικότητα των πρωτότυπων λειτουργικών κειμένων και τον βοηθητικό ρόλο της μετάφρασης και αφετέρου να αναδείξει τον γλωσσικό θησαυρό αλλά και τον πλούτο των θεολογικών μηνυμάτων.

Στο τρέχον ακαδημαϊκό έτος παρουσιάζονται επιλεγμένα Υμνογραφικά κείμενα της Μεγάλης Εβδομάδος.

Συγγράμματα:

1. Α. Κόλτσιου - Νικήτα & Δ. Νικήτας, *Η υμνολογία της Μεγάλης Εβδομάδος. Κείμενα-Μεταφράσεις-Σχόλια*, εκδ. Κυριακίδη Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2017.
2. Κ. Μητσάκης, *Βυζαντινή υμνογραφία*, εκδ. Γρηγόρη Χριστίνα & Σια, 2010.

(Α. Κόλτσιου-Νικήτα)

[2182] Οι Α' και Β' Επιστολές Πέτρου. Ερμηνεία και Θεολογία

Οι Α' και Β' Επιστολές Πέτρου, είναι δύο μικρές επιστολές της Κ.Δ., που θεωρούνται ότι γράφτηκαν από τον απόστολο Πέτρο. Αν και είναι μικρές σε έκταση, οι δύο αυτές επιστολές έχουν μεγάλη θεολογική σημασία. Σκοπός του μαθήματος είναι να ερμηνευτούν οι δύο επιστολές και να εξεταστεί η θεολογία, η χριστολογία και η εκκλησιολογία τους.

Σύγγραμμα:

- Χ. Ατματζίδης, *Ερμηνευτικό Υπόμνημα στην Β' Πέτρον*, εκδ. Ostracon Publishing, Θεσσαλονίκη 2014.

(Χ. Ατματζίδης)

[1833] Η διαμορφωτική Περίοδος του Ισλάμ

Κατά τη διαμορφωτική περίοδο του Ισλάμ (8ος - 10ος αιώνας) παρατηρείται μια διεργασία αναζήτησης και υπέρβασης της εμμονής της "επιστήμης του ισλαμικού δικαίου" στον αμετακίνητο νόμο του Θεού. Δημιουργούνται διάφορες παρατάξεις, ρεύματα σκέψης και σχολές -σουννίτες, σίιτες κανταρίτες, μουταζιλίτες, ιμπαντίνες κ.ά.-, οι οποίες διαλέγονται πάνω στα βασικά θεολογικά θέματα περί Θεού και κόσμου και αποφαίνονται. Έτσι γεννιέται το "kalam", η μουσουλμανική θεολογία, η οποία παραλαμβάνει το προϋπάρχον θεολογικό σύστημα σκέψης και απόδειξης, ενδεδυμένο με τον φιλοσοφικό λόγο της αρχαιότητας, και πλαισιώνει τα αντικείμενα έρευνάς της για να διασαφήσει και συστηματοποιήσει τις αρχές της θείας αποκάλυψης. Με τον τρόπο αυτό ο λόγος τίθεται στην υπηρεσία της πίστης, και δημιουργείται ένας χώρος συνάντησης μεταξύ θρησκείας και φιλοσοφίας, αλλά και ένας χώρος ανταγωνισμού μεταξύ ανθρώπινου λόγου και θείας αποκάλυψης. Η διαπάλη μεταξύ λόγου και πίστης, θρησκείας και φιλοσοφίας που παρατηρείται στη θρησκευτική και φιλοσοφική σφαίρα, επεκτείνεται και στο πεδίο της πολιτικής. Αυτή η αλληλοδιείσδυση και διαλεκτική της μουσουλμανικής θεολογίας και σκέψης θα διερευνηθεί με τρόπο ιστορικό και συστηματικό στο μάθημα.

Σύγγραμμα:

Αγγ. Ζιάκα, *Το Καλάμ και τα ισλαμικά ρεύματα σκέψης*, Εταιρεία αξιοποίησης και διαχείρισης περιουσίας Πανεπιστημίου Μακεδονίας, εκδ. Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2016.

(Αγγ. Ζιάκα)

[1718] Καινή Διαθήκη και Αρχαιολογία

Στο μάθημα παρουσιάζεται με πλούσιο εποπτικό υλικό η συμβολή της αρχαιολογίας στην ερμηνεία της Καινής Διαθήκης. Αξιοποιούνται ερμηνευτικά όλες οι τελευταίες αρχαιολογικές ανακαλύψεις σχετικά με τις παύλειες επιστολές αλλά και τα ευαγγέλια. Στόχος του μαθήματος είναι να φανερώσει τον τρόπο ζωής των χριστι-

ανών του πρώτου αιώνα, να εκτιμήσει τη συμβολή της βιβλικής αρχαιολογίας στις σπουδές της Εγγύς Ανατολής γενικότερα και στην ερμηνεία της Αγίας Γραφής ειδικότερα. Ακόμη, συγκεκριμένες περικοπές από την Καινή Διαθήκη αναλύονται με τη συνδρομή των ευρημάτων των αρχαιολογικών ανασκαφών στη γη του Ισραήλ, την Έφεσο, την Ελλάδα (Φίλιπποι, Θεσσαλονίκη, Κόρινθος) και την Ιταλία (Πομπηία, Herculaneum). Τέλος, θα γίνει εκτενής αναφορά σε αρχαιότητες (οστέοφυλάκια Ιακώβου και Καϊάφα, κολυμπήθρα του Σιλώαμ, τάφος στο Ταλριούτ, σάβανο του τάφου στην κοιλάδα Εννόνι, κ.α.) οι οποίες απασχόλησαν τα μέσα ενημέρωσης και έγιναν ευρέως γνωστά στον χριστιανικό κόσμο.

Σύγγραμμα:

Μ. Γκουτζιούδης, *Καινοδιαθηκικές μελέτες με τη συνδρομή της αρχαιολογίας*, εκδ. Μέθεξις, Θεσσαλονίκη 2011.

(Μ. Γκουτζιούδης)

[7777] Νέα Εβραϊκή Γλώσσα Α1.1

Κύριος στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με το χειρόγραφο εβραϊκό σύστημα γραφής (ημιεπιεσορμένη).

Αναλυτικότερα:

- α) Γίνεται μία εκτενής εισαγωγή στις σημαντικές γλώσσες καθώς και μία διαχρονική και συγχρονική παρουσίαση της εβραϊκής γλώσσας.
- β) Εξετάζονται λεπτομερώς οι μορφο-συντακτικές ιδιαιτερότητες των σημαντικών γλωσσών σε μία αντιπαραθετική προσέγγιση με τις ινδοευρωπαϊκές γλώσσες και δη με την ελληνική.
- γ) Κατά το πρώτο εξάμηνο σπουδών οι φοιτητές κατακτούν το χειρόγραφο αλφάβητο.
- δ) Γίνεται αναφορά στους αριθμούς, τα γένη και τις καταστάσεις του ονόματος και οι φοιτητές ξεκινούν να δομούν ήδη από το πρώτο μάθημα απλές προτάσεις.
- ε) Παρουσιάζεται το ρηματικό σύστημα της εβραϊκής γλώσσας (συζυγίες, υποκατηγορίες, γραμματικοί χρόνοι κ.τ.λ.) και η διδασκαλία επικεντρώνεται στον ενεστώτα χρόνο.
- στ) Επίσης, μελετώνται τα απόλυτα και τακτικά αριθμητικά επίθετα (1-10).

Σύγγραμμα:

Δ. Δόικος - Μ. Κωνσταντίνου, *Γλωσσική ανάλυση της Πεντατεύχου*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008.

(Χ. Παπαδοπούλου)

[7778] Νέα Εβραϊκή Γλώσσα A1.2

Κατά το δεύτερο εξάμηνο επικεντρωνόμαστε στην εκμάθηση του τυπογραφικού ή τετράγωνου αραμαϊκού συστήματος γραφής και οι φοιτητές κατακτούν τη δεξιότητα της ανάγνωσης κειμένων.

Εξετάζουμε περισσότερες συζυγίες και υποκατηγορίες ρημάτων σε ενεστώτα χρόνο καθώς και τις παρεμφατικές μορφές των ρημάτων.

Οι φοιτητές δομούν πλέον σύνθετες ρηματικές προτάσεις.

Επίσης, μελετώνται τα απόλυτα και τακτικά αριθμητικά επίθετα (11-100) και παρουσιάζεται η δήλωση της ώρας και της ηλικίας.

Σύγγραμμα:

Δ. Δόικος - Μ. Κωνσταντίνου, *Γλωσσική ανάλυση της Πεντατεύχου*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008.

(Χ. Παπαδοπούλου)

**Β. ΤΟΜΕΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ**

[2195] Οι ιδεολογικές προϋποθέσεις διαμόρφωσης και το περιεχόμενο των Γενικών Κανονισμών του Οικουμενικού Πατριαρχείου (1860)

Σύγγραμμα:

Μητρ. Ανδρέας Νανάκης, *Εκκλησία - Γένος - Ελληνισμός*, εκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1992.

(Μητρ. Ανδρέας Νανάκης)

[2147] Πτυχές της θεολογίας των Πατέρων της Δύσης

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάδειξη θεολογικών ζητημάτων της σκέψης των Πατέρων της Δύσης την περίοδο της πρώτης χιλιετίας.

Σκοπός του μαθήματος είναι η εμβάθυνση των φοιτητών στη θεολογία των Πατέρων της Δύσης.

Σύγγραμμα:

Φ. Σ. Ιωαννίδης, *Η ορθόδοξη πνευματικότητα της δυτικής Πατερικής παράδοσης*, εκδ. Ostrakon Publishing p.c., Θεσσαλονίκη 2014.

(Φ. Ιωαννίδης)

[2058] Οι Πατέρες της Εκκλησίας και οι αλλόδοξοι και σχισματικοί

Το μάθημα πραγματεύεται το ακανθώδες ζήτημα της στάσης της Ορθόδοξης Εκκλησίας έναντι των άλλων χριστιανικών ομολογιών. Το θέμα εξετάζεται μέσα από την ανάλυση της στάσης των Πατέρων, όπως αυτή διατυπώθηκε στα κείμενα τους κατά την διάρκεια των αιώνων, καθώς επίσης και με την ερμηνευτική προσέγγιση που

επιχειρούν επί αυτών σύγχρονοι θεολόγοι και εκκλησιαστικοί συγγραφείς.

Σύγγραμμα:

Αγίου Ειρηναίου Επισκόπου Λουγδούνου, *Έλεγχος και Ανατροπή της ψευδωνύμου γνώσεως*, Εισαγωγή-Μετάφραση-Σχόλια Ειρηναίου Ι. Χατζηφραμίδη, εκδ. Ostrakon publishing, Θεσσαλονίκη 2017.

(Χρ. Αραμπατζής)

[2142] Οι Πατέρες ως εκφραστές της αληθούς εν Χριστώ ζωής

Σύγγραμμα:

Χρ. Αραμπατζής, *Πατερική ερμηνευτική*, εκδ. Ostrakon publishing, Θεσσαλονίκη 2016.

(Χρ. Αραμπατζής)

[2113] Το πρόβλημα του κακού κατά τον ιερό Φωτίο

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η σκέψη του ιερού Φωτίου γύρω από την ύπαρξη, την οντολογία και τις ποικίλες εκδοχές του κακού.

Σκοπός του μαθήματος είναι η γνωριμία των φοιτητών με τη θεολογική σκέψη του Φωτίου, η εξοικείωσή τους με τα κείμενά του και ο αναστοχασμός πάνω στις θεολογικές, ανθρωπολογικές και κοσμολογικές παραμέτρους του προβλήματος του κακού.

Σύγγραμμα:

Π. Αρ. Υφαντής, *Η απομόθωση του κακού. Σπουδή στη θεολογική σκέψη του ιερού Φωτίου*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2015.

(Π. Υφαντής)

[2066] Ο μοναχισμός στον ορθόδοξο σλαβικό κόσμο: Ιστορία και εξέλιξη

Στο μάθημα παρουσιάζεται η ιστορία και εξέλιξη του μοναχι-

μού στον παραδοσιακά ορθόδοξο σλαβικό κόσμο (Ρωσία, Βουλγαρία, Σερβία) από τον 9ο αιώνα, οπότε ξεκίνησε ο εκχριστιανισμός του και ήρθε σε επαφή με τον μοναχισμό και μέχρι τις ημέρες μας. Ειδικότερα παρουσιάζεται: α) η γνωριμία των Σλάβων με τον μοναχισμό την πρώτη περίοδο μετά τον εκχριστιανισμό τους και αναλύεται η πορεία διάδοσης και καθιέρωσής του. β) η ζωή και η δράση των κυριότερων εκπροσώπων του μοναχισμού στη Ρωσία, τη Βουλγαρία και τη Σερβία και τα μοναστικά κέντρα με τα οποία συνέδεσαν τη δράση τους. γ) τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της μοναχικής παράδοσης όπως εξελίχθηκε στις παραπάνω χώρες αποτυπώνοντας την ιδιοπροσωπία του κάθε λαού. Και δ) τη ιδιαίτερη συμβολή του μοναχισμού στην πνευματική και πολιτισμική ταυτότητα του κάθε λαού ξεχωριστά.

Σύγγραμμα:

Η. Ευαγγέλου, *Ο ησυχασμός στον κόσμο των νοτίων Σλάβων τον 14ο αιώνα. Επιδράσεις στον πνευματικό, εκκλησιαστικό και πολιτικό τους βίο*, εκδόσεις Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2010.

(Η. Ευαγγέλου)

[1504] Ρωσική πνευματικότητα

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάδειξη της πνευματικότητας των ανατολικοσλαβικών κοινωνιών, όπως αποτυπώθηκε και συνεχίζει να εξελίσσεται στις ποικίλες διασταυρώσεις της θεολογίας τους με την ιστορία και τον πνευματικό και υλικό πολιτισμό. Αναλύονται οι εξής θεματικές ενότητες: Χαρακτηριστικά της ρωσικής πνευματικότητας. Μορφές πνευματικότητας (μοναχισμός, σαλότητα, αένναξη ξενητεία). Ακραίες μορφές ασκητισμού. Η «ποιητική» της απόκλισης στις σέκτες και το σχίσμα των παλαιοπίστων. Η επίδραση του γερμανικού μυστικισμού στη ρωσική πνευματικότητα. Η πνευματικότητα στη ρωσική φιλοσοφία (Μπερντιάγιεφ, Μπουλγκάκοφ, Φλορένσκυ) και λογοτεχνία (Γκόγκολ, Ντοστογιέφσκυ, Τολστόι). Λαϊκή πνευματικότητα: οι τροβαδούροι της πίστης, το μαγεμένο παραμύθι, το λούμπok, το κουτί, η μπάμπουσκα. Κοινωνικο-εκκλησιαστικές ρίζες του ρωσικού μηδενισμού και αναρχισμού. Η Οκτωβριανή Επανάσταση. Homo sovieticus. Το όνομα του Πατρός: κλειδα κατανόησης. Σκοπός του μαθήματος είναι η διεπιστημονική

προσέγγιση του ρωσικού θρησκευτικού φαινομένου στις αλληλεπιδράσεις του με τον εγχώριο και παγκόσμιο πολιτισμό.

Σύγγραμμα:

Γιάννα Κατσόβσκα-Μαλιγκούδη, *Η αυτοκρατορική Ρωσία (1613-1917)*, εκδ. GUTENBERG, Αθήνα 2008.

(Ελ. Οικονόμου)

[1681] Εισαγωγή στην τέχνη της Αγιογραφίας

Εξετάζεται το βυζαντινό ιδίωμα στην αγιογράφιση των ναών και γίνεται μια πρώτη γνωριμία με την Ορθόδοξη εικονογραφία. Εφαρμόζεται το ζωγραφικό σύστημα διδασκαλίας που βασιζέται στην προσπάθεια να εμπνεύσει στους φοιτητές την αγάπη για την Ορθόδοξη πνευματικότητα. Ο φοιτητής γίνεται εκφραστής του λειτουργικού και θεολογικού υπόβαθρου της Βυζαντινής τέχνης.

Σκοπός του μαθήματος είναι να προσφέρει στους φοιτητές τις απαραίτητες καλλιτεχνικές και θεολογικές γνώσεις, που θα τους βοηθήσουν να γνωρίσουν καλλιτεχνικά την περίοδο της βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης.

Συγγράμματα:

1. Α. Ιω. Στουφή - Πουλημένου, *Χριστιανική και Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη*, εκδ. Παρρησία, Αθήνα 2013.
2. Κων. Ξενόπουλος, *Κόπος και σπουδή*, Κατερίνη 1996.

(Γλ. Χατζούλη)

[1998] Πνευματική κίνηση και ιδεολογικά ρεύματα του Γένους και του Ελληνισμού στους χρόνους της Οθωμανικής κυριαρχίας

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η εξέταση της πνευματικής κίνησης και των ιδεολογικών ρευμάτων στους χρόνους της Οθωμανικής κυριαρχίας. Εξετάζονται κυρίαρχα ιδεολογικά ρεύματα που διαμορφώθηκαν στο χώρο της Ορθοδοξίας, η εκδοτική δραστηριότητα, οι λόγιοι και το έργο τους, ιδεολογικές διαμάχες.

Σύγγραμμα:

Αντ. Κυριατζή, *Πνευματική κίνηση και ιδεολογικά ρεύματα του Γένους και του Ελληνισμού στους χρόνους της Οθωμανικής κυριαρχίας μέσα από τις εκδόσεις των Φυλλαδίων*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

(Αντ. Κυριατζή)

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

[2158] Δυνάμεις της ψυχής και προσβολές του πονηρού

Σύγγραμμα:

Λάμπρος Σιάσος, *Κι αν το πραγματικό δεν είναι αληθές*; εκδ. Αρμός, Αθήνα 2002.

(Λ. Σιάσος)

[2160] Θεολογία και κινηματογράφος. Κραταιά ως θάνατος αγάπη. Ιερότητα και ερωτικότητα με ιδιαίτερη έμφαση στην ορθόδοξη παράδοση

Σύγγραμμα:

Χρ. Σταμούλης (επιμ.), *Έρωτας και σεξουαλικότητα*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2014.

(Χρ. Σταμούλης)

[2124] Ορθοδοξία και Προτεσταντισμός (17ος αι.)

Σύγγραμμα:

Ιωάννης Κουρεμπελές, *Τίποτα ενάντια στη συνείδηση: Ο Μητροφάνης Κριτόπουλος σε θεολογικό διάλογο και η δογματική σημασία της Ομολογίας του*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.

(Ι. Κουρεμπελές)

[2125] Ο θεολογικός προβληματισμός κατά την Ιουστινιάνεια περίοδο (6ος αι.) και νεότερη έρευνα

Σύγγραμμα:

Ιωάννης Κουρεμπелές, *Νεοχαλκηδονισμός: Δογματικός τρόπος διαίρεσης ή τόπος οικουμενικής συνύπαρξης*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.

(Ι. Κουρεμπелές)

[2163] Οικουμενικές Προσωπογραφίες του 20ού αιώνα

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η επιστημονική σπουδή και γνωριμία με το έργο και το όραμα μεγάλων προσωπικοτήτων της Οικουμενικής Κίνησης του 20^{ου} αιώνα, η συμβολή των οποίων εξακολουθεί να σφραγίζει την πορεία και εξέλιξη της μέχρι σήμερα.

Συγγράμματα:

1. Στ. Τσομπανίδης, *Εκκλησία και Εκκλησίες. Η θέση των άλλων χριστιανικών Εκκλησιών στην εκκλησιολογική αυτοσυνειδησία της Ορθόδοξης Εκκλησίας στα πλαίσια του οικουμενικού διαλόγου*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2013.

2. Αθ. Μπασδέκης, *Εμείς και οι άλλοι: Η Ορθόδοξη Εκκλησία και οι άλλες Εκκλησίες και Ομολογίες - Τι μας ενώνει και τι μας χωρίζει*, εκδ. Κορηλία Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2012.

(Στ. Τσομπανίδης)

[2164] Ο Χριστιανισμός στο σύγχρονο κόσμο. Οικουμενικές και κανονικές τομές

Συγγράμματα:

1. Ν. Χ. Μαγγιώρος, *Ανακάθαρσις. Απόπειρες Συνοδικής διεκθέτησης Κανονικών Ζητημάτων (1902-1926)*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2017.

2. Γρ. Λαρεντζάκης, *Το καθήκον της Ορθοδοξίας για καταλλαγή και ενότητα. Εξελίξεις και προοπτικές σε μεγάλα θέματα του οικουμενικού διαλόγου*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2014.

(συνδιδασκαλία: Στ. Τσομπανίδης - Ν. Μαγγιώρος)

**Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

[2150] Η τέχνη της χριστιανικής ομιλίας: σύνταξη, περιεχόμενο, ύφος και εκφορά

Στο μάθημα θα προσφέρονται οδηγίες με ανάλογες πρακτικές ασκήσεις για τη συγγραφή, την παρουσίαση και την ακρόαση του εκκλησιαστικού λόγου εντός και εκτός των ιερών ναών.

Συγγράμματα:

1. Δήμητρα Κούκουρα, *Μεθοδολογική προσέγγιση ομιλητικών κειμένων*, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2006.
2. Δήμητρα Κούκουρα, *Εκκλησία και γλώσσα*, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

(Δ. Κούκουρα)

[2187] Εισαγωγή στις Λειτουργικές τέχνες

Το εν λόγω μάθημα εξετάζει την λειτουργική διάσταση (ιστορική - θεολογική, πολιτιστική) των τεχνών της Εκκλησίας. Συγκεκριμένα, ερευνά τη λειτουργική χρήση του ύμνου και τη σχέση του με το μέλος, τη λειτουργική, επίσης, χρήση και το συμβολισμό της εικόνας, καθώς και την εξέλιξη και το συμβολισμό των λειτουργικών σκευών και των αμφίων. Μελετά ακόμη τον ιερό Ναό ως χώρο της θείας Λατρίας και τόπο συνάξεως του λαού, την σε σχέση με τη λειτουργική πράξη διαμόρφωσή του, τον εσωτερικό εξοπλισμό σε στασίδια και άμφια, το εικονογραφικό πρόγραμμα και τον φωτισμό. Βαθύτερος σκοπός και στόχος του μαθήματος είναι να αναδείξει την λειτουργική θεολογία μέσα από τον κειμενικό και λειτουργικό πλούτο της Εκκλησίας.

Συγγράμματα:

1. π. Κωνσταντίνος Κουκόπουλος, *Το χρώμα των αμφίων στη λειτουργική μας παράδοση*, εκδ. Κυριακίδη Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2014.

2. Παναγιώτης Ι. Σκαλτσής, *Λειτουργικές Μελέτες Ι*, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2007.

(Π. Σκαλτσής)

[2042] Θεία Λατρεία και Οικολογία

Το εν λόγω μάθημα ερευνά τα οικολογικά στοιχεία που μαρτυρούνται στο Εορτολόγιο, το Ευχολόγιο και την Υμνολογία. Η Ύνδικτος είναι εορτή της οικολογίας και θεολογικά αναδεικνύει την εν Χριστώ ανακεφαλαίωση του κόσμου. Στο Ευχολόγιο επίσης υπάρχουν ευχές για τον κόσμο, τη σοπορά, τους καιρούς και τους καρπούς. Η Θεία Λειτουργία προβάλλει τον κόσμο και τη δημιουργία ως έργο της αγάπης του Θεού. Στην Υμνογραφία επίσης υπάρχει έντονο οικολογικό ενδιαφέρον.

Συγγράμματα:

1. Παναγιώτης Ι. Σκαλτσής, "*Εις καιρούς και ενιαυτούς*". Η Ύνδικτος ως απαρχή ενιαύσιος και εορτή της οικολογίας, εκδ. Δέσποινα Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2015.

2. Γηθόσνον Σέβασμα: *Αντίδωρον τιμής και μνήμης εις τον μακαριστόν Καθηγητήν της Λειτουργικής Ιωάννην Μ. Φουντούλην*, τ. Α', εκδ. Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2013.

(Π. Σκαλτσής)

[2164] Ο Χριστιανισμός στο σύγχρονο κόσμο. Οικουμενικές και κανονικές τομές

Συγγράμματα:

1. Ν. Χ. Μαγγιώρος, *Ανακάθαρσις. Απόπειρες Συνοδικής διευθέτησης Κανονικών Ζητημάτων (1902-1926)*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2017.

2. Γρ. Λαρεντζάκης, *Το καθήκον της Ορθοδοξίας για καταλλαγή και ενότητα. Εξελίξεις και προοπτικές σε μεγάλα θέματα του οικουμενικού διαλόγου*, εκδ. Ostracon, Θεσσαλονίκη 2014.

(συνδιδασκαλία: Ν. Μαγγιώρος - Στ. Τσομπανίδης)

[1187] Πηγές και θεσμοί του Κανονικού και Εκκλησιαστικού Δικαίου

Χρονολογική και συστηματική παρουσίαση των πηγών του Κανονικού και Εκκλησιαστικού Δικαίου. Μελέτη της γένεσης και της εξελικτικής πορείας των πηγών και των θεσμών σε συνάρτηση με το θεσμικό και δικαιοτικό πλαίσιο της Πολιτείας. Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στο Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο.

Συγγράμματα:

1. Νικόλαος Μαγγιώρος, *Ανακάθαρσις, Απόπειρες συνοδικής διευθέτησης κανονικών ζητημάτων (1902-1926)*, εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2017.
2. π. Γρηγόριος Παπαθωμάς, *Κανονικά Έμμορφα*, εκδ. Επέκταση 2006.

(Ν. Μαγγιώρος)

[1785] Αναλυτικά Προγράμματα ενοριακής εκκλησιαστικής κατήχησης και κατηχητικά βοηθήματα: Ιστορία και προοπτικές

Το περιεχόμενο του μαθήματος επικεντρώνεται στις προσπάθειες σχεδιασμού, ανάπτυξης και αξιολόγησης των Αναλυτικών Προγραμμάτων της ενοριακής εκκλησιαστικής κατήχησης από το 1949 μέχρι σήμερα. Παράλληλα αξιολογούνται διάφορα κατηχητικά βοηθήματα ως προς το περιεχόμενο, τα δομικά χαρακτηριστικά, την παιδαγωγική και διδακτική καταλληλότητα, την αισθητική του εικαστικού μέρους και την τεχνική αρτιότητά τους. Εν κατακλείδι καταγράφονται οι σύγχρονες προσπάθειες σύνθεσης των νέων κατηχητικών βοηθημάτων από φορείς της Εκκλησίας και ιδιώτες.

Σύγγραμμα:

Μ. Ράντζου, *Η Ενοριακή Κατήχηση στην Ιερά Μητρόπολη Θεσσαλονίκης κατά την περίοδο της Κατοχής*, εκδ. Δέσπ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2014.

(Μ. Ράντζου)

[2119] Λατρευτική αγωγή στην παιδική και εφηβική ηλικία και κατηχητικές διδακτικές δράσεις

Κάθε κατηχητική και χριστιανοπαιδαγωγική λειτουργία, η οποία στοχεύει στην κάλυψη αναγκών των μελών της εκκλησιαστικής κοινότητας, σχετίζεται με τη λατρευτική αγωγή των παιδιών και των εφήβων. Κατά τη διαπραγμάτευση της εν λόγω αγωγής αναφερόμαστε στη θέση των παιδιών και των εφήβων στη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας, όπως αυτή καταγράφεται από την ιστορία της, στη θεολογική και χριστιανοπαιδαγωγική θεώρησή της, στο ρόλο της εννορίας, της οικογένειας και του σχολείου, στην πραγμάτωση της λατρευτικής αγωγής και, τέλος, στα προβλήματα και τις δυνατότητες υλοποίησής της.

Σύγγραμμα:

I. Κογκούλης, *Το παιδί και ο έφηβος στη λατρευτική ζωή της ορθόδοξης Καθολικής Εκκλησίας*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2017.

(Μ. Ράντζου)

[2056] Γλώσσα και σύμβολο στη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών

Το θέμα της γλώσσας αποτελεί ως γνωστόν βασική πτυχή κάθε θεολογικής έρευνας και της θεολογίας γενικότερα, δεδομένου ότι σχετίζεται άμεσα με το ανακοινώσιμο της αποκάλυψης και στη συνέχεια με τη διάδοση του θρησκευτικού μηνύματος. Υπό την έννοια αυτή καθίσταται άμεσα εμφανής η σύνδεση του Μαθήματος της Γλώσσας με το Μάθημα των Θρησκευτικών. Στο πλαίσιο αυτό επιχειρείται μία διεπιστημονική προσέγγιση της έννοιας του «συμβόλου», τόσο του γλωσσικού όσο και του λατρευτικού, με βάση τα επιστημονικά εχέγγυα των επιστημών της Φιλολογίας και της Διδακτικής.

Διερευνάται η έννοια του Συμβόλου στο πλαίσιο της Ορθόδοξης Θεολογίας καθώς και αναφορικά με βασικούς εκπροσώπους της σύγχρονης σκέψης (ψυχολογία, φιλοσοφία). Παρουσιάζονται με κριτικό τρόπο οι κυριότερες κατευθύνσεις στη σύγχρονη Διδακτική των Συμβόλων (βιωματική - αναγωγική, ιστορικοκριτική - επαγωγική και σημειωτική), οι οποίες και αντιμετωπίζουν το Σύμβολο ως το

προσφορότερο μέσο για τη διδασκαλία του Μαθήματος των Θρησκευτικών. Τέλος, αναλύεται η ανάπτυξη της θρησκευτικής αλλά και της συμβολικής σκέψης των μαθητών στο πλαίσιο της διδασκαλίας των συμβόλων.

Συγγράμματα:

1. Ι. Κογκούλης, *Διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών - Παιδείας και Ελληνορθόδοξης Κληρονομιάς - στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, εκδ. Κυριακίδη Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2014.
2. Βενετία Νικήτα, *Θεωρίες Μάθησης. Βιολογική θεώρηση*, εκδ. Κυριακίδη Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2017.

(Συνδιδασκαλία: Αθ. Στογιαννίδης - Α. Κόλτσιου-Νικήτα)

Ε. ΤΟΜΕΑΣ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

[2174] Σύγχρονες βιοηθικές αντιλήψεις και χριστιανική ανθρωπολογία

Το μάθημα πραγματεύεται τα βιοηθικά διλήμματα από τις σύγχρονες εξελίξεις στο χώρο των Επιστημών Υγείας. Παρουσιάζει τα βασικά στοιχεία της Χριστιανικής Ανθρωπολογίας με βάση τη βιβλικο-πατερική παράδοση. Επισημαίνει τα ποιμαντικά προβλήματα που προκύπτουν κατά την εφαρμογή της βιοϊατρικής τεχνολογίας. Ειδικότερα εξετάζει τους ηθικούς προβληματισμούς που εκδηλώνονται στην αρχή της ζωής του ανθρώπου, κατά τη διάρκεια της και στο τέλος της.

Σύγγραμμα:

Παρασκευή Κιζιρίδου, *Το αίτημα της ίασης στη λαϊκή θρησκευτικότητα*, εκδόσεις Ροπή, Θεσ/νίκη 2017.

(π. Βασίλειος Καλλιακμάνης)

[2140] Κοινωνία, Θρησκεία και Δίκαιο [Διατμηματικό Θεολογίας και Νομικής]

Το μάθημα διερευνά μέσα από μια διεπιστημονική προσέγγιση τον τρόπο με τον οποίο Κοινωνία, Θρησκεία και Δίκαιο αλληλοσχετίζονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους στον 21ο αιώνα. Πιο συγκεκριμένα εμβαθύνει στη μελέτη ζητημάτων, όπως ο ρόλος της θρησκείας στη δημόσια σφαίρα, η προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας σε οικουμενικό και περιφερειακό επίπεδο, η συζήτηση για την εκκοσμίκευση και την παρουσία των θρησκευτικών συμβόλων στο δημόσιο χώρο, ο θεσμικός ρόλος του κράτους απέναντι στο θρησκευτικό φαινόμενο γενικά και ως προς τις επιμέρους θρησκευτικές κοινότητες, οι σχέσεις κράτους και θρησκευμάτων στην Ελλάδα και στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ειδική διεθνής, ευρωπαϊ-

ϊκή και ελληνική προστασία των θρησκευτικών μειονοτήτων, εγχώριες και διεθνείς πολιτικές για το θρησκευτικό πλουραλισμό και τη μετανάστευση, το οικονομικό και φορολογικό καθεστώς των θρησκευμάτων το νομικό καθεστώς προστασίας της θρησκευτικής τέχνης.

Συγγράμματα:

1. Ι. Πέτρου, *Θρησκεία και Κοινωνία. Κοινωνιολογική ανάλυση των σχέσεων θρησκείας και Κοινωνίας στη σύγχρονη πραγματικότητα*, εκδ. Μπαρμπουνάκη.

2. Κων. Παπαγεωργίου, *Εκκλησιαστικό Δίκαιο. Θεωρία και Νομολογία*, εκδ. Μπαρμπουνάκη.

(συνδιδασκαλία: Ν. Παπαγεωργίου – Κων. Παπαγεωργίου)

[2032] Ψηφιακή διατήρηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς - Κατασκευή Ιστοσελίδων

Η προοπτική της διανυόμενης εποχής αναδεικνύει τον δυναμικό χώρο της Διατήρησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς ως ένα πεδίο ιδιαίτερου επιστημονικού και τεχνολογικού ενδιαφέροντος με άμεσες και χρηστικές εφαρμογές. Αποδεικτικό στοιχείο αποτελεί το πολύπτυχο ερευνητικό και εκπαιδευτικό ενδιαφέρον τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε παγκόσμιο.

Αντικείμενα του μαθήματος:

Α. Τεχνικές ψηφιακής ανάκτησης και διατήρησης έργων.

Β. Ψηφιακές συλλογές.

Γ. Ψηφιακά μουσεία.

Δ. Σχεδίαση και δημοσιοποίηση ιστοσελίδων.

Συγγράμματα:

1. Νικόλαος Μυρίδης, *Εφαρμογές της Πληροφορικής στην Θεολογία και τον Πολιτισμό*. Θεσσαλονίκη 2013.

2. Ι. Λυριτζής, *Νέες τεχνολογίες στις αρχαιογνωστικές επιστήμες*, Gutenberg, Γιώργος και Κώστας Δαρδανός, 2008.

3. Νικόλαος Μυρίδης, *Τουρκοκρατία και Τεχνολογία*, Αφοί Κυριακίδη Εκδόσεις ΑΕ, Θεσσαλονίκη 2016.

(Ν. Μυρίδης)

[2034] Ψηφιακός Κόσμος [Διαδίκτυο & Επεξεργασία Εικόνας (Photoshop)]

[A] Ο ψηφιακός κόσμος που αναπτύχθηκε τις τελευταίες δεκαετίες συνεχώς επεκτείνεται και ανδρώνεται. Από την άλλη υπάρχει ο κυρίαρχος φυσικός κόσμος. Στα πλαίσια του διδακτικού αυτού αντικειμένου εξετάζονται και παρουσιάζονται τα ακόλουθα θέματα:

- Ποιο το περιεχόμενο του ψηφιακού κόσμου
- ποια τα αντικείμενα και εφαρμογές του
- νέες οπτικές του φυσικού κόσμου
- ποια η σχέση του ψηφιακού προς τον φυσικό κόσμο
- ποια η διαλειτουργικότητα και αλληλεπίδραση των δύο αυτών κόσμων κ.ά.

[B] Εισαγωγή στον αχανή χώρο του κυβερνοχώρου και ανάλυση των παραμέτρων του Διαδικτύου. Κριτήρια και προϋποθέσεις βελτιστοποιημένης διαδρομής αναζήτησης πληροφορίας. Κριτική χρήση και σημασία της ψηφιακής εικόνας και του αντίστοιχου πεδίου επεξεργασίας εικόνας στην λειτουργικότητα του Διαδικτύου. Θέματα και στοιχεία επεξεργασίας εικόνας. Συσχέτιση και εφαρμογή των διαδικτυακών πληροφοριών και της άντλησης τους, όπως και της επεξεργασίας εικόνας, σε αντικείμενα θεολογικής έρευνας. Διεύρυνση της εστίασης σε θέματα επιστημονικής διερεύνησης και ενδιαφέροντος, καθώς και σε τεχνολογικές περιοχές και εφαρμογές.

Άσκηση: Εισαγωγή, παρουσίαση και ανάπτυξη εφαρμογών σε περιβάλλον PhotoShop.

Συγγράμματα:

1. Νικόλαος Ε. Μυρίδης, *Παρατηρησιακή Πληροφορία*, Θεσσαλονίκη 2013.
2. Νικόλαος Παπαμάρκος, *Ψηφιακή επεξεργασία και ανάλυση εικόνας*, 2010.
3. R.C. Gonzalez, R.E. Woods, S.L. Eddins, *Digital Image Processing Using MATLAB, 2nd ed.*, Θεσσαλονίκη 2013.

(Ν. Μυρίδης)

[2105] Φτώχεια και αφθονία στην καταναλωτική κοινωνία

Συγγράμματα:

1. Χρήστος Τσιρώνης, *Ο καταναλωτισμός στη σύγχρονη κοινωνική θεωρία. Τομές στο έργο του Z. BAUMAN*, εκδ. Μπαρμπούνάκη, Θεσ/νίκη 2013.
2. Κ. Ζέρβας, *Ηθική κατανάλωση*, Ευώνυμος Οικολογική Βιβλιοθήκη.

(Χρ. Τσιρώνης)

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

Α. ΤΟΜΕΑΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

[2169] Βιβλική εβραϊκή γλώσσα και Πολιτισμός

Σκοπός του μαθήματος είναι η εκμάθηση της γλώσσας του πρωτότυπου κειμένου της Παλαιάς Διαθήκης: Λεξιλόγιο, Γραμματική, Συντακτικό. Γνωριμία με το πολιτιστικό περιβάλλον της εποχής.

Συγγράμματα:

1. Δ. Δόικος - Μ. Κωνσταντίνου, *Στοιχεία Βιβλικής Εβραϊκής Γλώσσας. Γλωσσική ανάλυση της Πεντατεύχου*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008.
2. *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, εκδ. German Bible Society, 1997.

(Μ. Κωνσταντίνου)

[2186] Θεωρητικές προσεγγίσεις στη μελέτη της αρχαιότητας

- Περιγραφή μαθήματος

Βασικό παράγοντα για την ορθή κατανόηση της αρχαιοελληνικής θρησκείας αποτελεί αρχικά η μελέτη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της ίδιας της έννοιας της θρησκείας, καθώς επίσης των κυριότερων αιτιών ύπαρξης κοινών θρησκευτικών αντιλήψεων και τελετουργικών πρακτικών (όπως για παράδειγμα είναι οι εκπρόσωποι του μακροκόσμου, ο ανθρωπομορφισμός, η αμοιβαιότητα, η μαγεία, η μαντεία και οι πρακτικές καθαρότητας) σ' όλα τα μήκη και τα πλάτη του ανθρώπινου πολιτισμού. Στα παραπάνω δεν πρέπει να διαφεύγει φυσικά της προσοχής μας ότι το κύριο σημείο που διαφοροποιεί το συνολικό τρόπο σκέψης σχετικά με το θεϊκό κόσμο και την τελετουργική συμπεριφορά των ανθρώπων είναι αναμφι-

σβήτητα το πολιτισμικό τους περιβάλλον από το οποίο δέχονται άμεσες επιρροές. Στα παραπάνω ερωτήματα η γνωσιοεπιστημονική μελέτη της θρησκείας προτείνει, μέσω της μεθοδολογίας της, νέες προσεγγίσεις μελέτης και εξήγησης του θρησκευτικού φαινομένου, οι οποίες αμφισβητούν τις παραδοσιακές ερευνητικές προσεγγίσεις. Σύμφωνα με τις απόψεις των εκπροσώπων της, ο ανθρώπινος εγκέφαλος είναι εφοδιασμένος με μια σειρά από διανοητικά εργαλεία που δημιουργούν ως υποπροϊόντα της κανονικής γνώσης το πλαίσιο των θρησκευτικών πεποιθήσεων καθώς επίσης των τελετουργικών πρακτικών τους. Η παραπάνω προσέγγιση είναι δυνατή και στο περιβάλλον μελέτης της αρχαιοελληνικής θρησκείας μέσω της λεγόμενης Γνωσιακής Ιστοριογραφίας. Μ' αυτόν τον τρόπο είναι δυνατή η μελέτη της αρχαιοελληνικής θρησκείας και η εξήγηση πολλών προβλημάτων που θεωρούνται ως παράδοξα για το σύγχρονο άνθρωπο, ενώ θεωρούνταν φυσιολογικά για τον άνθρωπο της αρχαιοελληνικής πολιτικο-κοινωνικής και θρησκευτικής πραγματικότητας.

- Σκοπός του μαθήματος:
- Ορθή κατανόηση και χρήση της αρχαιότητας σύμφωνα με τις αρχές της σύγχρονης μελέτης της θρησκείας.
- Κατανόηση βασικών αρχών της Γνωσιοεπιστήμης και της Γνωσιακής Ιστοριογραφίας.
- Η χρήση της «εξήγησης» και όχι της «περιγραφής» για τη μελέτη των θρησκειών και λατρειών της αρχαιότητας.

3. Βιβλιογραφία

- α. J. Larson, *Understanding Greek Religion. A Cognitive Approach*, London-New York: Routledge, 2016.
- β. H. Whitehouse, *Modes of Religiosity. A Cognitive Theory of religious Transmission*, Walnut Creek - New York - Toronto - Oxford: Altamira Press, 2004.
- γ. ----- - L. H. Martin (eds.), *Theorizing Religions Past. Archaeology, History, and Cognition*, Walnut Creek - New York - Toronto - Oxford: Altamira Press, 2004.
- δ. E. Thomas - R. N. McCauley, *Rethinking Religion. Connecting Cognition and Culture*, Cambridge: Cambridge University Press, 1996 (reprint, 1990).

- ε. L. H. Martin - P. Pachis (eds.), *Imagistic Traditions in the Graeco-Roman World: A Cognitive Modeling of History of Religious Research*, Thessaloniki: Editions Vantias, 2009.
- στ. R. Beck, *The Religions of the Mithras Cult in the Roman Empire. Mysteries of the Unconquered Sun*, Oxford - New York: Oxford University Press, 2006.
- ζ. L. H. Martin, *The Mind of Mithraists. Historical and cognitive Studies in the Roman Cult of Mithras*, Scientific Studies of Religion. Inquiry and Explanation, London - New Delhi, New York, Sydney: Bloomsbury Academic, 2015.
- η. Ολ. Panagiotidou, *Disease and Healing in the Asclepius Cult: A Cognitive Approach*, PhD Dissertation, Thessaloniki: Aristotle University of Thessaloniki, 2014.
- θ. ----- - R. Beck, *The Roman Mithras Cult: A Cognitive Approach. Inquiry and Explanation*, London - New Delhi, New York, Sydney: Bloomsbury Academic, 2017.
- ι. *Pantheon* 7, 1 (2012): όλα τα άρθρα.
- κ. *Journal of Cognitive Historiography* I 1 (2014): όλα τα άρθρα

Σύγγραμμα:

Π. Παχής, *Οι ανατολικές λατρείες της ελληνορωμαϊκής εποχής*, εκδ. Μπαρμπουνάκης, Θεσσαλονίκη 2010.

(Π. Παχής)

[1807] Ο θεσμός της βασιλείας στον βιβλικό Ισραήλ

Σύγγραμμα:

Ι. Μούρτζιος, *Οι πρώτες φάσεις της βασιλείας στον βιβλικό Ισραήλ - 10^{ος} αιώνας π.Χ.*, εκδ. Κυριακίδη Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2018.

(Ι. Μούρτζιος)

[2183] Θεολογικά θέματα από την Καινή Διαθήκη (Ιστορικός Ιησούς, Παύλεια Θεολογία)

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξέταση θεολογικών θεμάτων από την Καινή Διαθήκη, που σχετίζονται με τον Ιησού Χριστό και

την θεολογία του αποστόλου Παύλου. Ενδεικτικά θα εξεταστούν το ερώτημα για τον ιστορικό Ιησού, η διδασκαλία του Ιησού, η Νέα Προοπτική της Θεολογίας του αποστόλου Παύλου και η θεολογία της δόξας του αποστόλου Παύλου.

Συγγράμματα:

1. Χ. Ατματζίδης, *Ερμηνευτικές και θεολογικές προσεγγίσεις στην Καινή Διαθήκη*, εκδ. Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη 2014.
2. Ο. Γραμματικοπούλου, *Απόστολος Παύλος. Νέα Προοπτική. Σύγχρονες προσεγγίσεις της παύλειας θεολογίας*, εκδ. Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη 2017.

(Χ. Ατματζίδης)

[2184] Διαπολιτιστική θρησκευτική εκπαίδευση. Το παράδειγμα της Θράκης

Είναι δυνατόν να μικρύνουν οι αποστάσεις που έχουν δημιουργηθεί εξαιτίας μακραιώνων αφηγήσεων, μουσουλμανικών και χριστιανικών, αλλά και μη θρησκευόμενων, «μειονότητας» και «πλειονότητας», στην περιοχή της Θράκης; Μπορεί να γίνουν όλοι μέτοχοι μιας δημοκρατικής παιδείας χωρίς την εργαλειοποίηση και τον φόβο της διαφορετικής «θρησκείας», με σεβασμό απέναντι στον συνάνθρωπο και συνέργεια στον κοινό δημόσιο χώρο; Είναι ουτοπικό το μάθημα των Θρησκευτικών να καλλιεργεί πνεύμα πολιτισμού, συναλληλίας και συνάντησης με τον «θρησκευτικώς άλλον», τον Έλληνα πολίτη, για τη συνδιαμόρφωση ενός ειρηνικού πνεύματος κατανόησης και συνευθύνης για το παρόν και το μέλλον της κοινωνίας;

Στο μάθημα αυτό συζητούνται τα αποτελέσματα και οι προτάσεις που απορρέουν από την υλοποίηση ενός κατεξοχήν καινοτόμου για τα ελληνικά και ευρύτερα διεθνή εκπαιδευτικά δεδομένα Προγράμματος Επιμόρφωσης θεολόγων και ιεροδιδασκάλων της Θράκης σε θέματα θρησκευτικών, θρησκευτικής ετερότητας και διαπολιτισμικής θρησκευτικής αγωγής. Οι φοιτητές θα γίνουν μέτοχοι των εμπειριών, των απόψεων, των εκπαιδευτικών πρακτικών και των προτάσεων σχετικά με μια σύγχρονη διαπολιτισμική θρησκευτική εκπαίδευση. Παραλλήλως θα γνωρίσουν τόσο την ελληνική όσο και τις ευρύτερες ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πολιτικές για τη διδασκαλία

του ΜτΘ στα σχολεία και την κατανόηση της ποικιλίας του θρησκευτικού φαινομένου καθώς και τη μελέτη του Ισλάμ στα Πανεπιστήμια.

Σύγγραμμα:

Αγγ. Ζιάκα, *Διαπολιτιστική Θρησκευτική Εκπαίδευση και Ισλαμικές Σπουδές*, εκδ. Μαιστρος, Αθήνα 2016.

(Αγγ. Ζιάκα)

[2014] Ζωομορφικές εκδοχές του κακού στην Καινή Διαθήκη

Σκοπός του μαθήματος είναι να φανερώσει άγνωστες πτυχές του ενδιαφέροντος των συγγραφέων των βιβλίων της Κ.Δ. ή το μέτρο των γνώσεων που αυτοί είχαν για τα ζώα που μοιράζονταν τον ίδιο κόσμο μαζί τους και να γίνει σύγκριση με τις πληροφορίες ορισμένων κειμένων του ελληνορωμαϊκού κόσμου (φυσικές ιστορίες). Ακόμη και αν τα είδη της βιοποικιλότητας απλώς διανθίζουν τις ευαγγελικές κυρίως διηγήσεις, έχει ιδιαίτερη σημασία να δούμε ποια από αυτά και γιατί επιλέγονται αλλά και σε ποιο βαθμό αξιοποιούνται σε σύνδεση με τους θρησκευτικούς στόχους του κάθε κειμένου της Κ.Δ. Στο μάθημα θα καταγραφεί από τους φοιτητές το σύνολο των ειδών της ζωικής ποικιλότητας που χρησιμοποιείται στην Κ.Δ. και στη συνέχεια θα παρουσιαστεί ο τρόπος χρήσης των διαφόρων ειδών, είτε πρόκειται για οικόσιτα, είτε για άγρια ζώα. Το ενδιαφέρον του μαθήματος περιορίζεται μόνο στα πραγματικά ζώα και όχι στα μυθικά, έστω και αν τα δεύτερα είναι δυστυχώς δημοφιλέστερα στους χριστιανούς αναγνώστες των βιβλικών κειμένων. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εξεταστεί γιατί σχεδόν όλα τα ζώα, πλην δυο μόνο εξαιρέσεων (πρόβατο και περιστέρι) αντιμετωπίζονται από τους συγγραφείς των θρησκευτικών κειμένων του Ιουδαϊσμού αλλά και του χριστιανισμού συμβολικά ως εκφάνσεις του κακού στον κόσμο.

Σύγγραμμα:

Μ. Γκουτζιούδης, *Φύσις θηρίων. Η χρήση της ζωικής ποικιλότητας στην Καινή Διαθήκη*, εκδ. Μέθεξις, Θεσσαλονίκη 2013.

(Μ. Γκουτζιούδης)

[7778] Νέα Εβραϊκή Γλώσσα Α1.2

Κατά το δεύτερο εξάμηνο επικεντρωνόμαστε στην εκμάθηση του τυπογραφικού ή τετράγωνου αραμαϊκού συστήματος γραφής και οι φοιτητές κατακτούν τη δεξιότητα της ανάγνωσης κειμένων.

Εξετάζουμε περισσότερες συζυγίες και υποκατηγορίες ρημάτων σε ενεστώτα χρόνο καθώς και τις απαρεμφατικές μορφές των ρημάτων.

Οι φοιτητές δομούν πλέον σύνθετες ρηματικές προτάσεις.

Επίσης, μελετώνται τα απόλυτα και τακτικά αριθμητικά επίθετα (11-100) και παρουσιάζεται η δήλωση της ώρας και της ηλικίας.

Σύγγραμμα:

Δ. Δόικος - Μ. Κωνσταντίνου, *Γλωσσική ανάλυση της Πεντατεύχου*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008.

(Χ. Παπαδοπούλου)

[7779] Νέα Εβραϊκή Γλώσσα Α2

Στο πλαίσιο του μαθήματος Νέα Εβραϊκή Γλώσσα Α.2 παρουσιάζονται τα εξής μορφο-συντακτικά φαινόμενα:

α) Οι σύνθετες ρηματικές προτάσεις και ο μεταφερόμενος / πλάγιος λόγος.

β) Η δήλωση της ύπαρξης και της κτήσης.

γ) Ο παρελθοντικός χρόνος στις πέντε χρηστικές συζυγίες της εβραϊκής γλώσσας και στις κυριότερες υποκατηγορίες αυτών.

δ) Τα απόλυτα αριθμητικά επίθετα (100-1000) και οι αριθμητικές πράξεις.

ε) Τα σύνθετα ουσιαστικά (תּוֹרֵי־מַשׁ) και οι καταστάσεις του ονόματος (status absolutus, status constructus).

Οι φοιτητές είναι πλέον σε θέση να παράγουν γραπτά κείμενα (κυρίως περιγραφικά κείμενα και μικρές αγγελίες). Επικεντρωνόμαστε επίσης στην παραγωγή προφορικού λόγου σε διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας (π.χ. «Πρώτη μέρα στο πανεπιστήμιο», «Ενοικίαση διαμερίσματος», «Στο ταχυδρομείο» κ.τ.λ.).

Σύγγραμμα:

Δ. Δόικος - Μ. Κωνσταντίνου, *Γλωσσική ανάλυση της Πεντατεύχου*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008.

(Χ. Παπαδοπούλου)

**Β. ΤΟΜΕΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ**

[1739] Εκκλησία και Ελευθέριος Βενιζέλος (1864-1936)

Σύγγραμμα:

Μητρ. Ανδρέας Νανάκης, *Η Εκκλησία και ο Ελευθέριος Βενιζέλος*, Θεσσαλονίκη 2004.

(Μητρ. Ανδρέας Νανάκης)

[2062] Ορθόδοξη δυτική πνευματικότητα

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η μελέτη της δυτικής πνευματικότητας κατά την περίοδο της πρώτης χιλιετίας.

Σκοπός του μαθήματος είναι η γνωριμία των φοιτητών με την πνευματικότητα της δυτικής παράδοσης κατά την περίοδο της αδιαίρετης Εκκλησίας.

Σύγγραμμα:

Φ. Σ. Ιωαννίδης, *Η ορθόδοξη πνευματικότητα της δυτικής Πατερικής παράδοσης*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2014.

(Φ. Ιωαννίδης)

[1987] Η χριστιανική γραμματεία και οι μέθοδοι προσέγγισης της από τους Πατέρες της Εκκλησίας

Μέσα στην ιστορία της Εκκλησίας το ζήτημα της πατερικής αυθεντίας και της ερμηνείας της πατερικής Παράδοσης βρέθηκε συχνά στο επίκεντρο του θεολογικού προβληματισμού. Με μια σύγχρονη ανάγνωση του φαινομένου θα λέγαμε ότι το οι δομές και οι μορφές της χριστιανικής πίστης που καθορίστηκαν στο παρελθόν δρουν, μέσω της ερμηνευτικής τους προσέγγισης, κανονιστικά και καταλυτικά πολλές φορές στο εκάστοτε ιστορικό παρόν.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος περιγράφεται η διαδικασία της ερμηνείας της χριστιανικής γραμματείας η οποία συνδέεται με

συγκεκριμένες μεθοδολογικές αρχές, προσωπικά βιώματα και πιστεύω του κάθε ερευνητή ή εκκλησιαστικού συγγραφέα.

Σύγγραμμα:

Χρ. Αραμπατζής, *Θέματα Εκκλησιαστικής γραμματολογίας και πατερικής ερμηνευτικής*, Θεσσαλονίκη 2016.

(Χρ. Αραμπατζής)

[1994] Το filioque και οι Πατέρες της Εκκλησίας σε Ανατολή και Δύση

Το ζήτημα της εκπόρευσης του Αγίου Πνεύματος απασχόλησε τους εκκλησιαστικούς συγγραφείς και Πατέρες στο πλαίσιο των συζητήσεων με τη Λατινική Δύση και των Συνόδων από τον 9^ο έως και τον 15^ο αιώνα.

Στόχος του μαθήματος είναι να παρουσιάσει τις τάσεις που αναπτύχθηκαν εντός της Ορθόδοξης Εκκλησίας και να εξετασθεί η διδασκαλία των κυριότερων φιλενωτικών συγγραφέων: Ιωάννης Βέκκος, Κωνσταντίνος Μελετηνιώτης, Δημήτριος Κυδώνης, Μανουήλ Καλέκας και Βησσαρίων Νικαίας.

Σύγγραμμα:

Βασ. Κουκουσάς, *Εγχειρίδιο Εκκλησιαστικής Ιστορίας*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2015.

(Χρ. Αραμπατζής)

[2114] Εικονομαχία: Ιστορία και Τέχνη

Οι επιπτώσεις της Εικονομαχίας στην εκκλησιαστική τέχνη της περιόδου. Υπήρξαν καθοριστικές και σε ποιο βαθμό; Προσέγγιση του θέματος μέσα από την εκκλησιαστική γραμματεία σε συσχέτισμό με την αναζήτηση και παρουσίαση παραστάσεων από τους διάφορους κλάδους της βυζαντινής τέχνης.

Περιγραφή της εποχής και προσέγγιση της εμφάνισης της Εικονομαχίας. Παρουσίαση του περιεχομένου της σχετικής με την προσκόνηση των εικόνων έριδας. Ανάπτυξη των θεολογικών και εκκλησιαστικών προβλημάτων, που προκάλεσε η συγκεκριμένη έριδα. Σύνοδοι κατά την διάρκεια της Εικονομαχίας. Λήξη της έριδας.

Σκοπός του μαθήματος: Η προσέγγιση της έριδας, που απασχόλησε την Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης για περισσότερο από έναν αιώνα, προκάλεσε κοινωνικά προβλήματα και εκκλησιαστικά ζητήματα και τραύματα, καθόρισε την εικονολογία και επηρέασε την τέχνη της εικόνας.

Σημειώσεις - Φάκελος βιβλιογραφίας

(Ευ. Αμοιρίδου)

[2166] Πνευματικότητα και κηρυκτική περιπλάνηση στον Δυτικό Μεσαίωνα

Το μάθημα παρουσιάζει τις ιδιαίτερες ιστορικές και πνευματικές συνθήκες που υπαγόρευσαν τη γέννηση του Τάγματος των Ιεροκηρύκων, και καθόρισαν εν πολλοίς την πνευματικότητα, τις θεμελιώδεις στοχεύσεις και τη δράση του, που έμελλαν να σφραγίσουν την ιστορία του δυτικού μοναχισμού.

Στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειώσει τους φοιτητές με ένα μοναστικό εγχείρημα, που προσπάθησε να συνδυάσει τις παραδοσιακές σταθερές του παραδοσιακού κοινοβίου με την κηρυκτική περιπλάνηση.

Σύγγραμμα:

Ιορδάνης Σαξονίας, *Οι απαρχές του Τάγματος των αδελφών Ιεροκηρύκων*, Εισαγωγή-Κείμενο-Μετάφραση-Σχόλια: Π. Αρ. Υφαντής, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2016.

(Παν. Υφαντής)

[2146] Οι άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος και η κληρονομιά τους στον κόσμο των Σλάβων

Στο μάθημα παρουσιάζεται διαχρονικά η κληρονομιά των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου στον κόσμο των Σλάβων. Αναλυτικότερα παρουσιάζονται: α) οι διάφορες πτυχές του πλούσιου και πολυποικιλίου έργου τους. β) η επίδραση που άσκησε στη διαμόρφωση της

ταυτότητας όλων των Σλάβων μέχρι σήμερα. και γ) η ανάμνηση του προσώπου και του έργου τους στον σλαβικό κόσμο.

Σύγγραμμα:

Η. Ευαγγέλου, *Σλαβική Ορθοδοξία. Από τον Κύριλλο και τον Μεθόδιο στους ησυχαστές (9^{ος}-15^{ος} αι.)*, εκδ. Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2015.

(Ηλ. Ευαγγέλου)

[1692] Σλαβική Αγιολογία

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η μελέτη της γένεσης, της εξέλιξης και των διαχρονικών χαρακτηριστικών του προτύπου του αγίου και της αντίληψης για την αγιότητα στους Σλάβους. Οι φοιτητές και φοιτήτριες καθοδηγούνται στην ερμηνευτική των πηγών. Ειδικότερα μελετώνται: Πηγές, περιοδολόγηση, τυπολογία της σλαβικής αγιολογίας. Η θέση της εικόνας στο ρωσικό αγιολόγιο. Αγιολογικές πηγές του δυτικοσλαβικού χριστιανισμού. Νοτιοσλάβοι άγιοι. Η γυναικεία αγιότητα στα Βαλκάνια. Η ηθική του μεταμορφωμένου διάφυλου έρωτα. Οι Σλαβικές Εκκλησίες στη διάρκεια του σύντομου 20ού αιώνα (1917/1945-1989/1991): Νεομάρτυρες. Η αγιολογία της σλαβικής διασποράς. Το διαποτισμένο δέρας: Το αγιολογικό πρότυπο στις τέχνες του θεάματος (θέατρο, λυρικό δράμα, κινηματογράφος, 19ος-20ός αι.).

Σκοπός του μαθήματος είναι η κατανόηση και διερεύνηση του ανθρωπολογικού τύπου του αγίου στη χριστιανική κοινωνία των Σλάβων.

Σύγγραμμα:

Δημήτριος Γόνης, *Ο όσιος Ιωάννης ο Ριλιώτης. Προλεγόμενα στα υμναγιολογικά ελληνικά κείμενα*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1997.

(Ελ. Οικονόμου)

[1691] Αγιογραφία. Θεωρία και πράξη

Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων γίνεται μία λεπτομερειακή ανάλυση της λειτουργίας του χρώματος στη Βυζαντινή ζωγραφική.

Παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά του βυζαντινού ζωγραφικού συστήματος σε αντιδιαστολή με το ζωγραφικό σύστημα της Αναγεννησιακής ζωγραφικής και δίδονται εξηγήσεις για τον τρόπο της λειτουργίας του χρώματος ως δομικό συστατικό της εικόνας.

Σκοπός του μαθήματος είναι να καταλάβουν οι φοιτητές ότι το χρώμα έχει διπλή λειτουργία. Αρχικά δομεί την εικόνα σε επίπεδο προπλάσμων, ενώ ταυτόχρονα λειτουργεί ως φως που απορρέει από την ίδια την επιφάνεια της εικόνας συμβάλλοντας ώστε το εικονιζόμενο να έρθει στις χωροχρονικές διαστάσεις των θεατών. Με τον τρόπο αυτό το χρώμα συμβάλλει στην εκκλησιολογική διάσταση της εικόνας.

Σύγγραμμα:

Ευ. Κουρκουτιδου-Νικολαΐδου, Χρ. Μαυροπούλου-Τσιούμη, Χ. Μπακιρτζής, *Ψηφιδωτά της Θεσσαλονίκης 4^{ος} -14^{ος} αι.*, ΚΑΠΟΝ, Αθήνα 2012.

(Γλ. Χατζούλη)

[2152] Ζητήματα της εκκλησιαστικής ιστορίας στην Ελλάδα στο πρώτο μισό του 20^{ου} αι.

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η διερεύνηση ζητημάτων της εκκλησιαστικής ιστορίας στην Ελλάδα κατά το πρώτο μισό του 20ού αι. Εξετάζεται το ιστορικό, ιδεολογικο-πολιτικό πλαίσιο της εποχής, μελετώνται πρόσωπα και γεγονότα από την εκκλησιαστική ζωή στην Ελλάδα κατά το πρώτο ήμισυ του 20ού αι.

Σύγγραμμα:

Αντ. Κυριατζή, *Η Εκκλησία στην Ελλάδα και το Καζαντζακικό ζήτημα: ιστορική αναψηλάφηση με βάση τις πηγές*, εκδ. Ostracon publishing, Θεσσαλονίκη 2016.

(Αντ. Κυριατζή)

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

[1330] Απορίες περί ψυχής παρὰ Πλωτίνω

Σύγγραμμα:

Λάμπρος Σιάσος, *Μυρσίνη*. Ασκητική της έρευνας, εκδόσεις Αρμός, Θεσσαλονίκη 2008.

(Λ. Σιάσος)

[2161] «Ἐν ταῖς αγοραῖς καὶ ἐν ταῖς πλατείαις». Ὁ διάλογος τῆς Ὀρθοδοξίας μετὰ τὴν πόλιν, τὴν πολιτικὴ καὶ τὸν πολιτισμὸ, μετὰ ἰδιαίτερη ἔμφαση στὸ φαινόμενον τοῦ φονταμενταλισμοῦ

Σύγγραμμα:

Χρ. Σταμούλης, *Τι γυρεύει ἡ αλεπού στὸ παζάρι; Κείμενα γιὰ τὸν διάλογο τῆς Ὀρθοδοξίας μετὰ τὴν πόλιν, τὴν πολιτικὴ καὶ τὸν πολιτισμὸ*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2016.

(Χρ. Σταμούλης)

[2162] Θεολογία καὶ Τέχνη. Τὸ παράδειγμα τοῦ Νίκου Καζαντζάκη

Σύγγραμμα:

Χρ. Σταμούλης, *Ἡ γυναίκα τοῦ Λωτ καὶ ἡ σύγχρονη Θεολογία*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2014.

(Χρ. Σταμούλης)

[2129] Ἡ θρησκευτικὴ ἀποκλειστικότητα καὶ ἡ ἔννοια τοῦ χριστιανικοῦ μονοθεϊσμοῦ

Σύγγραμμα:

Ιωάννης Κουρεμπελής, *Θεολογία και θρησκεία εν μέσω απολυτοποίησης και σχετικοποίησης. Το ερώτημα της θρησκευτικής αποκλειστικότητας του Χριστιανικού Μονοθεϊσμού ενόπιον της σχετικοποίησης των πάντων*, εκδ. Δέσπ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.

(Ι. Κουρεμπελής)

[2132] Θεοδικία και το πρόβλημα του κακού

Σύγγραμμα:

Ιωάννης Κουρεμπελής, *Θεοδικία εν ουτοπία: Στοιχεία σύγχρονης ανατομίας του κακού και θεολογικός διάλογος με τις απόψεις του J. B. Metz*, εκδ. Δέσπ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.

(Ι. Κουρεμπελής)

[2192] Η Ορθοδοξία στην τρίτη χιλιετία

Συγγράμματα:

1. Στ. Τσομπανίδης, *Μετα-λειτουργία Α': Η συμμετοχή της Ορθόδοξης Εκκλησίας και θεολογίας στην κοινή χριστιανική μαρτυρία για δικαιοσύνη, ειρήνη και ακεραιότητα της δημιουργίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009.

2. U. Duchrow – F. J. Hinkelammert, *Ιδιοκτησία για τους ανθρώπους, όχι για το κέρδος. Εναλλακτικές στην παγκόσμια τυραννία του κεφαλαίου*, (μετάφρ. Θ. Δρίτσας – Κ. Σπαθαράκης), εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2013.

(Στ. Τσομπανίδης)

**Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

[2151] Η υμνογραφία της Μεγάλης Εβδομάδας: Η γλώσσα, το ύφος, το θεολογικό μήνυμα και η πρόσληψή του

Θα γίνει γλωσσική και υφολογική προσέγγιση της υμνογραφίας καθώς επίσης και εξέταση του θεολογικού περιεχομένου της.

Συγγράμματα:

1. Πρωτοπρ. Αλκιβιάδης Καλύβας, *Η Μεγάλη Εβδομάδα και το Πάσχα στην Ελληνορθόδοξη Εκκλησία*, μτφρ. Δήμητρας Κούκουρα, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999.
2. Δήμητρα Κούκουρα, *Ρητορική και Εκκλησιαστική Ρητορική*, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

(Δ. Κούκουρα)

[2188] Ύμνος, Μέλος και Εικόνα στη λειτουργική μας παράδοση

Το μάθημα αυτό μελετά την ορολογία και εξέλιξη της εκκλησιαστικής υμνογραφίας, τα είδη των ύμνων, την ένταξή τους στη θεία Λατρεία και την θεολογική ερμηνεία τους. Ερευνάται, επίσης, η εξέλιξη και η σημασία της βυζαντινής μουσικής, τα είδη του μέλους καθώς και η άρρητη σχέση ύμνου και μέλους. Εξετάζεται, ακόμη, και η λειτουργική διάσταση της βυζαντινής εικόνας, όπως η θέση της στο Ναό, η σημασία της προσκύνησής της, η ευχαριστιακή της σπουδαιότητα και οι υμνογραφικές αναφορές σε αυτήν.

Συγγράμματα:

1. Πατάπιος μοναχός Καυσοκαλυβίτης, *Αθωνικά Υμναγολογικά Μελετήματα*, τ.Α', εκδ. Κυριακίδη Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2015.

2. Παναγιώτης Τρεμπέλας, *Εκλογή Ελληνικής Ορθοδόξου Υμνογραφίας*, εκδ. "Ο ΣΩΤΗΡ", Αθήνα 2007.

(Π. Σκαλτσής)

[2089] Αδιάλειπτη Λατρεία και Ψαλτήριο

Στο μάθημα αυτό ερευνάται η ιστορία και η θεολογία της αδιάλειπτου λατρείας και μελετώνται οι εντός αυτής τρόποι αξιοποίησης του Ψαλτηρίου, όπως π.χ. Ακολουθία των Ακοιμήτων, Ψαλτήριο μετ' Ευχών και Τροπαρίων, Μοναχικό και Ασματικό Τυπικό, Ωρολόγιο του Θηκαρά, κ.ά.

Συγγράμματα:

1. Παναγιώτης Ι. Σκαλτσής, *"Ως είναι την ευχήν άπαντονον"*. Η Ακολουθία των Δώδεκα Ψαλμών, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2014.

2. Παναγιώτης Ι. Σκαλτσής, *Η παράδοση της κοινής και της κατ' ιδίαν προσευχής, με ειδική αναφορά στο Ωρολόγιο του Θηκαρά*, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

(Π. Σκαλτσής)

[2043] Σύγχρονες τάσεις σχεδιασμού και διεξαγωγής της διδασκαλίας με ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών

Σύγχρονες εκπαιδευτικές προτάσεις στο σχεδιασμό της διδασκαλίας που ενσωματώνουν και τις νέες τεχνολογίες: υπολογιστές, διαδραστικούς πίνακες. Παρουσίαση παραδειγμάτων Σχεδίων Διδασκαλίας, Μικροδιδασκαλίας, Σχεδίων Εργασίας, Ερευνητικών Εργασιών, Σεναρίων. Συμβολή των νέων τεχνολογιών στη διεξαγωγή της διδασκαλίας με τη δημιουργία Φύλλων Εργασίας, Εννοιολογικών Χαρτών, Project, Ιστολογίων (blog), Wiki, WebQuest. Το διαδίκτυο στη διδασκαλία. Αποτίμηση της μάθησης μέσω ηλεκτρονικών φακέλων εργασίας (e-portfolio), κλιμάκων Διαβαθμισμένης Αξιολόγησης (rubrics).

Συγγράμματα:

1. Jonassen D., Howland J., Marra R. & Crismond D., (μτφ. Μητροπούλου Βασιλική), *Ουσιαστική μάθηση με την Τεχνολογία*, εκδόσεις Ι. Καραδέδος Μέθεξις, Θεσσαλονίκη 2008.

2. Μπίκος, Κ. *Ζητήματα Παιδαγωγικής που θέτουν οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*. Ζυγός: Θεσσαλονίκη 2012

(Β. Μητροπούλου)

[2179] Θρησκευτικός τουρισμός και πολυμορφική τουριστική ανάπτυξη: Θεωρία και Πράξη

Σύγγραμμα:

Μόσχος Γκουτζιούδης, *Καινοδιαθηκικές Μελέτες με τη συνδρομή της Αρχαιολογίας*, εκδ. Μέθεξις, Θεσσαλονίκη 2012.

(συνδιδασκαλία: Χρ. Τσιρώνης - Ν. Μαγγιώρος)

[1764] Η συγγνώμη και η συγχώρηση στις διαπροσωπικές σχέσεις των εφήβων και η ορθόδοξη χριστιανική αγωγή

Το περιεχόμενο του μαθήματος περιλαμβάνει: την εννοιολογική προσέγγιση των όρων της συγγνώμης και της συγχώρησης στην Ορθόδοξη Χριστιανική Παράδοση, τη διαδικασία της συγγνώμης και της συγχώρησης στην παιδική και εφηβική ηλικία υπό το πρίσμα των αρχών της εξελικτικής ψυχολογίας και της ψυχοθεραπείας και τους βασικούς άξονες της χριστιανικής αγωγής για την προσέγγιση της συγγνώμης και της συγχώρησης στον έφηβο.

Συγγράμματα:

1. Μ. Ράντζου, *Η συγγνώμη και η συγχώρηση στη διαπροσωπική επικοινωνία των εφήβων και η ελληνορθόδοξη παιδεία*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2016.

2. Ι. Τσάγκας, *Το παιδί της σχολικής ηλικίας και ο έφηβος στην εκκλησιαστική κοινότητα. Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2012.

(Μ. Ράντζου)

[1765] Η διαχείριση των συγκρούσεων στην παιδική ηλικία και η ενοριακή κατηχητική διακονία

Το περιεχόμενο του μαθήματος περιλαμβάνει: α) την ανάλυση της σημασίας των αντιθέσεων και των διαπληκτισμών στην καθημερινή ζωή των παιδιών και β) την καταγραφή τρόπων αντιμετώπισης τους μέσα από παραδείγματα της Ορθόδοξης Χριστιανικής Παράδοσης και τις αρχές της Παιδαγωγικής Επιστήμης. Παράλληλα προτείνονται και μοντέλα διδασκαλίας για τη διαχείριση και επίλυση των συγκρούσεων στην ενοριακή εκκλησιαστική κατήχηση. Τα παιδιά, μαθαίνοντας να διαχειρίζονται αντιθέσεις και διαπληκτισμούς στις διαπροσωπικές σχέσεις τους, οικειοποιούνται ειρηνικές μορφές συμπεριφοράς στην κοινωνία της διαπολιτισμικότητας και του διαφορετικού, γίνονται φορείς του λόγου του Χριστού διατηρώντας την ορθόδοξη ταυτότητά τους ανάμεσα στις διαφορετικά εκφραζόμενες θρησκείες.

Συγγράμματα:

1. Μαρία Ράντζου, *Η διαχείριση των συγκρούσεων στην παιδική ηλικία και η κατηχητική διακονία*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2016.
2. Ηρ. Ρεράκης, *Ο «άλλος» στο ελληνικό σχολείο. Ορθόδοξη χριστιανοπαιδαγωγική θεώρηση*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2007.

(Μ. Ράντζου)

[2190] Μουσική τέχνη και Δημιουργικότητα στο Μάθημα των Θρησκευτικών

Διερευνάται στο εν λόγω μάθημα η σημασία της μουσικής τέχνης ως διδακτικού μέσου κατά τη διδασκαλία του Μαθήματος των Θρησκευτικών. Ειδικότερα, εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίον οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα μέσω της ακρόασης και μελέτης μουσικών έργων, να οικειωθούν αποτελεσματικότερα τα μορφωτικά περιεχόμενα του Μαθήματος των Θρησκευτικών. Ταυτόχρονα, τίθεται ως αντικείμενο μελέτης και προβληματισμού η επίδραση που μπορεί να έχει η μουσική στην καλλιέργεια και ανάπτυξη της δημιουργικής σκέψης των μαθητών.

Η πραγμάτευση του θέματος διαρθρώνεται σε τρία μέρη:

Α' Μέρος: Προσεγγίζεται η σχέση του Μαθήματος των Θρησκευτικών με τον πολιτισμό. Παράλληλα, γίνεται αναφορά στην έννοια του πολιτισμικού εγκλιματισμού των μαθητών, και αναλύονται οι λόγοι για τους οποίους ο πολιτισμικός εγκλιματισμός συνιστά έναν εκ των βασικών σκοπών του Μαθήματος των Θρησκευτικών.

Β' Μέρος: Μέσα από τη Διδακτική Ανάλυση επιλεγμένων μουσικών έργων επισημαίνονται τα θεολογικά στοιχεία που εμπεριέχουν.

Γ' Μέρος: Οι φοιτητές συγγράφουν και παρουσιάζουν τις εργασίες τους κατά τη διδασκαλία του μαθήματος. Αντικείμενο των εργασιών τους είναι να εντοπίσουν θεολογικά στοιχεία σε μουσικά έργα που θα επιλέξουν οι ίδιοι· επίσης, καταθέτουν τις δικές τους προτάσεις αναφορικά με τη διδακτική μεθοδολογία που θα πρέπει να εφαρμοστεί, προκειμένου τα μουσικά αυτά έργα να ενταχθούν αποτελεσματικά στη διδακτική πράξη του Μαθήματος των Θρησκευτικών και να προάγουν τη δημιουργική σκέψη των μαθητών.

Συγγράμματα:

1. Αθανάσιος Στογιαννίδης, *Μελετήματα Σχολικής Παιδαγωγικής και Διδακτικής του Μαθήματος των Θρησκευτικών*, εκδ. Κυριακίδη Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2017.

2. Δημήτριος Αντωνακάκης, Ειρήνη Χιωτάκη-Ευθυμάκη, *Μουσική Παιδαγωγική*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2007.

(Αθ. Στογιαννίδης)

Ε. ΤΟΜΕΑΣ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

[2073] Συμβουλευτική Γάμου και Οικογένειας

Συγγράμματα:

1. Π. Βασιλείος Καλλιακμάνης, *Γάμος και οικογενειακή ζωή*, εκδ. Αποστολική Διακονία, Αθήνα 2015.
2. Γεώργιος Μαντζαρίδης, *Καινοτομία και Παράδοση*, εκδ. Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Αθήνα 2014.

(Π. Βασιλείος Καλλιακμάνης)

[2171] Φύλο, Θρησκεία, Πολιτική

Το μάθημα διερευνά τους τρόπους με τους οποίους το φύλο εμπλέκεται στην εκκοσμικευτική διαδικασία και πιο συγκεκριμένα, τις επιπτώσεις της διάκρισης θρησκευτικού και πολιτικού πεδίου σε θέματα ισότητας των φύλων, τις κοινωνικές και πολιτικές διεργασίες από τη δραστηριοποίηση των θρησκειών στο δημόσιο χώρο, τη σχέση των θρησκειών με τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα των φύλων, καθώς και την εργαλειοποίηση των γυναικών για την εκπλήρωση πολιτικών στόχων του χριστιανικού, ισλαμικού και ινδοϊστικού φονταμενταλισμού.

Σύγγραμμα:

Jills Steans, *Φύλο και Διεθνείς σχέσεις*, εκδ. Πεδίο.

(Ν. Παπαγεωργίου)

[2178] Συνιστώσες Πληροφορικής: Κυβερνητική, Ρομποτική και Βιοτεχνολογία – Γραφική απεικόνιση Πληροφορίας

Συγγράμματα:

1. Νικόλαος Μυρίδης, *Παρατηρησιακή Πληροφορία*, Θεσσαλονίκη 2013.

2. Melissa Schilling, *Strategic Management of Technological Innovation*, McGraw-Hill 2016.
3. Gary Bertoline, Eric Wiebe, Nathan Hartman and William Ross, *Fundamentals of Graphics Communication*, 6th ed., McGraw-Hill 2010.

(Ν. Μυρίδης)

[2179] Θρησκευτικός τουρισμός και πολυμορφική τουριστική ανάπτυξη: Θεωρία και Πράξη.

Σύγγραμμα:

Μόσχος Γκουτζιούδης, *Καινοδιαθηκικές Μελέτες με τη συνδρομή της Αρχαιολογίας*, εκδ. Μέθεξις, Θεσσαλονίκη 2012.

(συνδιδασκαλία: Χρ. Τσιρώνης - Ν. Μαγγιώρος)

[9999] Πρακτική Άσκηση Φοιτητών/Φοιτητριών - ΕΣΠΑ

Το Τμήμα Θεολογίας προσφέρει στους φοιτητές του ένα ευρύ φάσμα μαθημάτων, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην έρευνα και τη μελέτη της Ορθόδοξης θεολογίας, της θρησκείας και σύγχρονου πολιτισμού. Επίσης δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές να καλλιεργούν πρακτικούς κλάδους της Θεολογίας, όπως είναι η χριστιανοπαιδαγωγική και η θρησκευτική αγωγή, η ποιμαντική, και η (εφαρμοσμένη) κοινωνιολογία της θρησκείας και του χριστιανισμού αλλά και να δημιουργούν την απαραίτητη επικοινωνία μεταξύ Πανεπιστημίου, Εκκλησίας και Κοινωνίας. Το Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης έχει στόχο να προσφέρει στους φοιτητές εργασιακή εμπειρία και να τους φέρει σε επαφή με πιθανούς μελλοντικούς χώρους εργασίας. Η διάρκεια της Πρακτικής Άσκησης είναι δύο (2) μήνες. Οι φοιτητές μπορούν να επιλέγουν τον Τομέα στον οποίο επιθυμούν να ασκηθούν.

Οι Τομείς είναι 3:

- 1) Πρακτική Άσκηση σε Σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- 2) Πρακτική Άσκηση ποιμαντικού έργου σε ενορίες και Ιερές Μητροπόλεις

3) Πρακτική Άσκηση κοινωνικού έργου στην Εκκλησία, σε Ο.Τ.Α. και Μ.Κ.Ο.

Οι φοιτητές/φοιτήτριες που θα επιλεγούν για την Πρακτική Άσκηση του Τμήματος Θεολογίας θα πρέπει να είναι:

Στο 8ο Εξάμηνο των Σπουδών τους και πάνω (εάν δεν εκδηλωθεί ενδιαφέρον από τους φοιτητές του 8ου Εξαμήνου ώστε να συμπληρωθεί ο αριθμός των θέσεων που δικαιούται το Τμήμα).

Σε ηλικία που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις απόκτησης των δεξιοτήτων που προσφέρει η Πρακτική Άσκηση (προτεραιότητα έχουν οι νεότεροι/νεότερες σε ηλικία).

Σε όσους πληρούν τα παραπάνω, τα επιπλέον κριτήρια είναι:

Α. Αριθμός περασμένων μαθημάτων: Συντελεστής Βαρύτητας = 0,5

Β. Μέσος Όρος Βαθμολογίας: Συντελεστής Βαρύτητας = 0,2

Γ. Συναφή μαθήματα με την κατεύθυνση επιλογής : Συντελεστής Βαρύτητας = 0,3

(Επιστημονικά Υπεύθυνος: Χρ. Τσιρώνης - Επόπτες: π. Β. Καλλιακμάνης, Νίκη Παπαγεωργίου, Β. Μητροπούλου-Μούρκα)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Στο Τμήμα Θεολογίας εισάγονται φοιτητές με τους ακόλουθους τρόπους:

- Με τις Πανελλήνιες Εξετάσεις
- Με Κατατακτήριες Εξετάσεις πτυχιούχων ΑΕΙ, ΤΕΙ ή ισότιμων προς αυτά, ΑΣΠΑΙΤΕ, της Ελλάδος ή του εξωτερικού (αναγνωρισμένα από τον ΔΟΑΤΑΠ), κατόχων πτυχίων ανώτερων σχολών υπερδιετούς και διετούς κύκλου σπουδών αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και άλλων Υπουργείων καθώς και με σοβαρές παθήσεις σε ποσοστό 5%.

Ο Σύλλογος Φοιτητών της Θεολογικής Σχολής προωθεί λύσεις για τα φοιτητικά και πανεπιστημιακά προβλήματα, συμμετέχει με εκπροσώπους στα φοιτητικά όργανα (ΦΕΑΠΘ, ΕΦΕΕ) και διοργανώνει εκδηλώσεις θεολογικού, πολιτιστικού, πολιτικού και ενημερωτικού περιεχομένου.

Ο Φοιτητικός Σύλλογος εκπροσωπεί νόμιμα τους φοιτητές στα όργανα διοίκησης του Πανεπιστημίου, στο Τμήμα, στους Τομείς και στα Διοικητικά Συμβούλια με δικαίωμα λόγου και ψήφου. Συμμετέχει, ισότιμα με τους διδάσκοντες, στις εκλογές των Πρυτάνεων, Κοσμητόρων, Προέδρων Τμημάτων, Διευθυντών Τομέων κ.τ.λ. Συμμετέχει επίσης στην οργάνωση του προγράμματος σπουδών και γενικά συμβάλλει αποφασιστικά και θετικά στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Ανώτατο όργανο των φοιτητών, σε πανελλήνια κλίμακα, είναι η Εθνική Φοιτητική Ένωση Ελλάδας (ΕΦΕΕ), με το μεγάλο κύρος και τις περγαμηνές που της χάρισαν οι ιστορικοί αγώνες της για Ελευ-

θερία και Δημοκρατία στη χώρα μας, από την εποχή των «Συλλαλητηρίων για την Κύπρο», του «114», του «15%», του Πολυτεχνείου και άλλων ιστορικών καμπών στην ιστορία της νεολαίας και του φοιτητικού κινήματος στη χώρα μας. Στην ΕΦΕΕ στέλνονται εκλεγμένοι εκπρόσωποι από όλους τους Φοιτητικούς Συλλόγους των ΑΕΙ της χώρας. Εξίσου σημαντικό συλλογικό όργανο είναι η Φοιτητική Ένωση Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΦΕΑΠΘ), με επίσης μεγάλη ιστορία στο φοιτητικό κίνημα, που εκπροσωπεί τους Φοιτητικούς Συλλόγους του Α.Π.Θ. Στη ΦΕΑΠΘ στέλνονται οι εκλεγμένοι εκπρόσωποι από τους Φοιτητικούς Συλλόγους του Πανεπιστημίου μας.

Β. ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ Α.Π.Θ.

Α. Γενικά

1. Σκοπός του συστήματος βιβλιοθηκών του Α.Π.Θ. είναι η υποστήριξη των διαδικασιών της μάθησης, της διδασκαλίας και της έρευνας στο Α.Π.Θ., μέσω της διάθεσης τεκμηριωμένης πληροφορίας σε κάθε είδους μορφή (βιβλία, περιοδικά, μη έντυπο υλικό, ηλεκτρονικό υλικό, νόμιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες δικτύου κ.λπ.), με παράλληλη ενημέρωση και καθοδήγηση των χρηστών για την άριστη χρήση της. Η πληροφορία αυτή θα είναι, υπό προϋποθέσεις, και στη διάθεση χρηστών εκτός της πανεπιστημιακής κοινότητας.

2. Το σύστημα βιβλιοθηκών του Α.Π.Θ. αποτελείται από την Κεντρική Βιβλιοθήκη (ΚΒ) και τις Περιφερειακές Βιβλιοθήκες (ΠΒ).

3. Η ΚΒ στεγάζεται στο ομώνυμο κτίριο της Πανεπιστημιούπολης και αποτελεί την Κεντρική Μονάδα Διαχείρισης του έντυπου και μη έντυπου υλικού που καλύπτει ανάγκες του συστήματος βιβλιοθηκών του Α.Π.Θ.

4. Ως ΠΒ νοούνται βιβλιοθήκες Σχολών, Τμημάτων ή ομάδων συγγενών Τμημάτων του Α.Π.Θ. που στεγάζονται σε χώρους των αντίστοιχων Σχολών και Τμημάτων.

Γ. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Η ενιαία Θεολογική Σχολή είχε τέσσερα Σπουδαστήρια, που κάλυπταν τους αντίστοιχους θεολογικούς κλάδους, και ένα Παιδαγωγικό Εργαστήριο. Μετά τη διαίρεση της Σχολής, τα Σπουδαστήρια ανήκουν και στα δυο Τμήματα.

Από τον Οκτώβριο του 1986 λειτουργεί στη Σχολή ενιαία Βιβλιοθήκη. Δίπλα από τα γραφεία των Γραμματειών διαμορφώθηκε εξυπαρχής χώρος Αναγνωστηρίου χωρητικότητας εκατό περίπου α-

τόμων. Το Αναγνώστηριο διαθέτει τις απαραίτητες σειρές κειμένων και τα χρησιμότερα όργανα μελέτης (λεξικά, κλειδες κ.λπ.).

Η λειτουργία της Βιβλιοθήκης και του Αναγνώστηριου ρυθμίζεται από τον παρακάτω Κανονισμό.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ώρες Λειτουργίας

Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων: Δευτέρα - Πέμπτη, ώρες 08:30 - 20:00 και Παρασκευή 08:30 - 15:00

Κατά τη διάρκεια των διακοπών: Δευτέρα - Παρασκευή, ώρες 08:30 - 15:00.

Πρόσβαση στη Βιβλιοθήκη

Κάθε φοιτητής γίνεται μέλος της Βιβλιοθήκης με την υποβολή σ' αυτή αίτησης εγγραφής. Τότε αποκτά την προσωπική του ταυτότητα και μπορεί να δανειζεται βιβλία.

Οι φοιτητές, μεταπτυχιακοί, διδάκτορες κ.λπ. έχουν πρόσβαση στα βιβλιοστάσια με την ένδειξη της αστυνομικής τους ταυτότητας ή του βιβλιαρίου σπουδών, το οποίο και αφήνουν στους υπαλλήλους.

Δανεισμός Βιβλίων και Διάρκεια Δανεισμού

Τα βιβλία δανειζονται στο χώρο υποδοχής της Βιβλιοθήκης, με την ένδειξη της ταυτότητας (κάρτας Βιβλιοθήκης). Οι φοιτητές έχουν δικαίωμα να δανειζονται 4 βιβλία για 15 μέρες, ενώ οι μεταπτυχιακοί, οι διδάκτορες και τα μέλη ΔΕΠ 15 βιβλία για 1 μήνα.

Όλα τα μέλη έχουν δικαίωμα να δανειζονται μόνο 1 βιβλίο για 3 ώρες ή για 3 μέρες (σειρές, θεματικοί κύκλοι κ.λπ.).

Η απώλεια της πρώτης κάρτας αντιστοιχεί σε πρόστιμο 5 €, της δεύτερης σε 20 € και την τρίτη διαγράφεται ο αναγνώστης.

Οι εξωτερικοί χρήστες μπορούν να δανειζονται μέχρι 5 βιβλία αποκτώντας την κάρτα βιβλιοθήκης ως ακολούθως:

- α) Μέλη Δ.Ε.Π. και φοιτητές άλλων Ιδρυμάτων
30 € για ετήσια χρήση
20 € για εξάμηνη χρήση
- β) Λοιποί εξωτερικοί χρήστες

50 € για ετήσια χρήση

30 € για εξάμηνη χρήση

20 € για τριμήνη χρήση

Η κάρτα ισχύει για όλες τις βιβλιοθήκες του Α.Π.Θ. Αν υπάρχει εκκρεμότητα (πρόστιμο ή απώλεια βιβλίου) δεν μπορεί να δοθεί βεβαίωση από τη βιβλιοθήκη σε κανέναν αναγνώστη (φοιτητή, μεταπτυχιακό ή διδάκτορα).

Η καθυστέρηση επιστροφής των βιβλίων επισύρει πρόστιμο, το οποίο ανέρχεται σε 0,30 € την ημέρα ή την ώρα. Το πρόστιμο των χαμένων βιβλίων είναι τουλάχιστον 35 €. Τα πληροφοριακά βιβλία (εγκυκλοπαίδειες, λεξικά κ.λπ.), τα περιοδικά, οι μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες και οι διδακτορικές διατριβές δεν δανείζονται.

Βιβλία, που ανήκουν σε Σειρές και σε Θεματικούς Κύκλους, δανείζονται, εάν υπάρχει δεύτερο αντίτυπό τους.

Όλα τα βιβλία επιστρέφονται στο χώρο δανεισμού. Όσα βιβλία δεν έχουν δεσμευθεί από άλλους χρήστες, είναι δυνατόν να δανεισθούν εκ νέου στον ίδιο αναγνώστη για μια ακόμη φορά.

Συλλογή

Η συλλογή της Βιβλιοθήκης κατανέμεται ως εξής:

Αναγνωστήριο: Βιβλία πληροφοριακά (εγκυκλοπαίδειες, λεξικά κ.λπ.), εγχειρίδια, κείμενα (αρχαία και πατερικά).

Τμήμα Παλαιτύπων.

Βιβλιοστάσια:

Α': Περιοδικά, Σειρές, Θεματικοί Κύκλοι, Μεταπτυχιακές και Διδακτορικές εργασίες και εκδόσεις Τέχνης.

Β': Η κυρίως Συλλογή και η Δωρεά D. Zelle (μη δανειζόμενη).

Πρώτο μικρό βιβλιοστάσιο: εκδόσεις ολαβικές και αραβικές

Δεύτερο μικρό βιβλιοστάσιο: μικρό τμήμα Περιοδικών και διάφορα πολλαπλά αντίτυπα.

Ασφάλεια

Στη Βιβλιοθήκη λειτουργεί αντικλεπτικό σύστημα. Παρακαλείσθε να επιβεβαιώνετε τη σωστή διαδικασία δανεισμού πριν εγκαταλείψετε το χώρο της Βιβλιοθήκης.

Φωτοτυπίες

Υπάρχει δυνατότητα λήψης φωτοτυπιών (με χρέωση) από φωτοτυπικά μηχανήματα που βρίσκονται στο χώρο της Βιβλιοθήκης. Η φωτοτύπηση γίνεται με ειδικές κάρτες (50 και 100 φωτοτυπιών, με κόστος 2 και 3,5 € αντίστοιχα), που παρέχονται από το προσωπικό της Βιβλιοθήκης.

Ανεύρεση Βιβλίων

Η Βιβλιοθήκη διαθέτει Ανοικτό Δημόσιο Κατάλογο (OPAC), που υποστηρίζεται από το αυτοματοποιημένο σύστημα Horizon. Υπάρχει δυνατότητα αναζήτησης βιβλίων με τη χρήση της υπηρεσίας Webpac μέσω του Internet, <http://www.lib.auth.gr>

Η αναζήτηση των βιβλίων γίνεται από τους ίδιους τους χρήστες (από Η/Υ που υπάρχουν στη βιβλιοθήκη και στις νησίδες της σχολής που βρίσκονται στον 4ο όροφο).

Σημ.: Οι αναγνώστες πρέπει να γνωρίζουν καλά τη δομή της βιβλιοθήκης. Επίσης, για την αναζήτηση βιβλιογραφίας πραγματοποιούνται σχετικά σεμινάρια στο χώρο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης.

Γενικοί Κανόνες

Οι χρήστες δεν μπορούν να χρησιμοποιούν την κάρτα βιβλιοθήκης άλλου φοιτητή. Τα βιβλία πρέπει να επιστρέφονται στην κατάσταση που παραλαμβάνονται, χωρίς φθορές. Στους χώρους της Βιβλιοθήκης απαγορεύονται το κάπνισμα, το φαγητό, ο καφές, τα αναψυκτικά. Επιτρέπεται μόνο το νερό.

Απαγορεύεται η κατά οποιοδήποτε τρόπο ενόχληση των αναγλωστών (δυνατή ομιλία, θόρυβοι, κ.λπ.).

Τσάντες και σακίδια φυλάσσονται σε ειδικό χώρο έξω από το βιβλιοστάσιο.

Δ. Η ΧΟΡΩΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ Α.Π.Θ. ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ

Η Χορωδία της Θεολογικής Σχολής ιδρύθηκε για πρώτη φορά το 1966, ενώ το 1974 οργανώθηκε συστηματικότερα από τον καθηγητή Αντώνιο Αλυγίζακη. Η κατά τα τελευταία όμως χρόνια έλλειψη μιας μόνιμης και συγκροτημένης Χορωδίας στη Σχολή μας οδήγησε το 1999 τον τότε κοσμητόρα καθηγητή Σωτήριο Βαρναλίδη στην απόφαση να συγκροτηθεί εκ νέου η Χορωδία με άρτια οργάνωση και υλικοτεχνική υποδομή, προκειμένου να εκπροσωπεί επάξια τη Σχολή. Έτσι, με πρόταση της κοσμητείας, οργανώθηκε ο χορός ψαλτών αποτελούμενος από ταλαντούχους φοιτητές της Σχολής, με την ονομασία «Χορωδία της Θεολογικής Σχολής *Οι Τρεις Ιεράρχες*», αφού η πρώτη μεγάλη εμφάνισή του έγινε στην αίθουσα Τελετών του Πανεπιστημίου στην εορτή των τριών μεγάλων αυτών αγίων.

Πρωταρχικός σκοπός του χορού είναι η συμμετοχή και η άρτια ψαλμώδηση των ακολουθιών που τελούνται στο ναό της Αγίας Τριάδος της Θεολογικής Σχολής κάθε Πέμπτη, αλλά και άλλες μέρες, οι οποίες περιλαμβάνουν μια σειρά δεκαπέντε περίπου αρχαϊκών και μεταγενέστερων λειτουργιών και άλλων ακολουθιών. Με τον τρόπο αυτό έρχονται σε επαφή οι φοιτητές της Σχολής με την παράδοση και τον πλούτο της ορθόδοξης λατρείας και τους διάφορους λειτουργικούς τύπους και επιβεβαιώνεται η αδιάρρηκτη συνέχεια της λατρευτικής ζωής και της ευχαριστιακής προσφοράς των πιστών προς τον Τριαδικό Θεό.

Ωστόσο, εκτός από αυτό, και κατά τα πρότυπα των χορών ψαλτών της ιστορίας της ψαλτικής τέχνης, η Χορωδία ασκείται και παρουσιάζει σε ακολουθίες ή και σε σχετικές μουσικολογικές συνάξεις, εντός ή εκτός της Θεσσαλονίκης, βυζαντινά και μεταβυζαντινά μέλη κορυφαίων εκκλησιαστικών μελοποιών. Είναι μια προσπάθεια σπουδής των μελών του χορού και παρουσίασης στο ευρύ κοινό των θησαυρών της πολύ σημαντικής αυτής εκκλησιαστικής-πολιτιστικής δημιουργίας και έκφρασης του ελληνορθόδοξου πολιτισμού, που

αποδεδειγμένα σημάδεψε καιρία το παγκόσμιο μουσικό γίγνεσθαι ως ο μακροβιότερος γραπτός μουσικός πολιτισμός (από τον 9^ο αιώνα και εξής). Κυρίως όμως η δραστηριότητα της Χορωδίας-χορού ψαλτών της Θεολογικής Σχολής «Οι Τρεις Ιεράρχες» αποβλέπει στην ορθή - κατά την έννοια της υπεύθυνης εκκλησιαστικής διακονίας και της εκφραστικής και ιεροπρεπούς μουσικής επένδυσης του υμνογραφικού λόγου-προσομλία των πιστών με τον Τριαδικό Θεό, με την ικεσία, την παράκληση, την ευχαριστία και τη δοξολογία.

Η Χορωδία διευθύνεται από τον πρωτοπρ. Σπυρίδωνα Αντωνίου, Αν. Καθηγητή της Βυζαντινής Μουσικολογίας και Ψαλτικής Τέχνης του Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ.

Ε. ΜΑΘΗΜΑΤΑ - ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

α. Πανεπιστημιακό Ημερολόγιο - Αργίες

1. Το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει την 1^η Σεπτεμβρίου και τελειώνει την 31^η Αυγούστου του επόμενου έτους.

2. Το εκπαιδευτικό έργο κάθε ακαδημαϊκού έτους διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα. Κάθε εξάμηνο περιλαμβάνει τουλάχιστο 13 πλήρεις εβδομάδες για διδασκαλία και 2 για εξετάσεις.

3. Τα μαθήματα διακόπτονται από την παραμονή των Χριστουγέννων ως και τα Θεοφάνια, από την Πέμπτη της Τυροφάγου ως και την επομένη από την Καθαρή Δευτέρα, από τη Μεγάλη Δευτέρα ως και την Κυριακή του Θωμά, την ημέρα των γενικών φοιτητικών εκλογών και την ημέρα των πρωτανικών εκλογών.

4. Δεν γίνονται μαθήματα και εξετάσεις τα Σαββατοκύριακα και στις παρακάτω αργίες:

Του Αγίου Δημητρίου (26 Οκτωβρίου)

Την εθνική εορτή της 28^{ης} Οκτωβρίου

Την 17^η Νοεμβρίου

Των Τριών Ιεραρχών (30 Ιανουαρίου)

Του Ευαγγελισμού (25 Μαρτίου)

Την 1η Μαΐου

Της Αναλήψεως

Του Αγίου Πνεύματος

β. Απόφαση Συγκλήτου 2562/7.6.1989

Η Σύγκλητος, έχοντας υπόψη την Υπουργική Απόφαση αριθμ. ΣΤ' 5/27/20-10-1982, με την οποία ορίσθηκε ότι οι αρμοδιότητες των Πειθαρχικών Συμβουλίων των φοιτητών περιέρχονται στις Συγκλήτους των Α.Ε.Ι., αποφάσισε, για ενιαία ρύθμιση του θέματος αυτού από όλα τα Τμήματα του Πανεπιστημίου, τα εξής:

Εξουσιοδοτεί τα Τμήματα του Πανεπιστημίου, σε περίπτωση που συλλαμβάνεται φοιτητής να αντιγράφει, να επιβάλλουν ποινή

αποκλεισμού από όλα τα μαθήματα της επόμενης εξεταστικής περιόδου.

Η σχετική απόφαση θα πρέπει να κοινοποιείται στη Σύγκλητο.

Σε περίπτωση αμφισβήτησης του γεγονότος της αντιγραφής από τον φοιτητή ή ακόμη σε περίπτωση ύπαρξης μαρτύρων ότι δεν διεπράχθη το αδίκημα το θέμα θα παραπέμπεται στη Σύγκλητο, αφού προηγηθεί η σχετική διαδικασία απολογίας του φοιτητή και εξέταση μαρτύρων που τυχόν υπάρχουν.

Ιδιαίτερες περιπτώσεις αντιγραφών, όπως πλαστοπροσωπίες ή υποτροπές ίδιων φοιτητών σε αντιγραφές, θα εξετάζονται από τη Σύγκλητο, ύστερα από πρόταση του Τμήματος για επιβολή πιθανόν μεγαλύτερης ποινής.

Για τις ρυθμίσεις αυτές πρέπει να ενημερωθούν όλα τα μέλη Δ.Ε.Π., τα οποία και θα πρέπει να τις ανακοινώσουν στους φοιτητές πριν την έναρξη διεξαγωγής των εξετάσεων.

Οι φοιτητές θα πρέπει να προσέρχονται στις εξετάσεις με τις φοιτητικές ταυτότητες ή το βιβλιάριο σπουδών τους ή, σε περίπτωση έλλειψης αυτών, με οποιοδήποτε αποδεικτικό στοιχείο της ταυτότητάς τους.

Επειδή διατυπώθηκε η άποψη ότι αρκετές φορές προβλήματα αντιγραφής δημιουργούνται σε εξετάσεις ορισμένων μαθημάτων, η Σύγκλητος θεωρεί σκόπιμο τα Τμήματα να ενεργοποιήσουν τις Επιτροπές Προγραμμάτων Σπουδών τους, οι οποίες να αντιμετωπίσουν συνολικά όχι μόνο τη σύνθεση του Προγράμματος Σπουδών τους, τον αριθμό των διδασκομένων μαθημάτων και τον τρόπο διδασκαλίας τους, αλλά και τον τρόπο διεξαγωγής των εξετάσεων, ώστε να προαχθεί το πνεύμα της ακαδημαϊκής ατμόσφαιρας, μέσα στο οποίο είναι απαραίδεκτες ενέργειες τύπου αντιγραφών.

γ. Κανονισμός Γραπτών Εξετάσεων Τμήματος Θεολογίας

1. Οι φοιτητές υποχρεούνται να έχουν μαζί τους την φοιτητική τους ταυτότητα ή το πάσο, για να γίνεται ο αναγκαίος έλεγχος από τους επιτηρητές. Ο φοιτητής παραδίδει το γραπτό του με την επίδειξη της φοιτητικής του ταυτότητας.

2. Η κόλλα αναφοράς για το γραπτό δοκίμιο των εξετάσεων δίδεται από τον εξεταστή και φέρει την σφραγίδα του αντίστοιχου Τομέα ή και τη μονογραφή του καθηγητή. Δεύτερη κόλλα αναφοράς δίδεται μόνο από τον υπεύθυνο επιτηρητή.

3. Κατά τη διάρκεια της εξετάσεως απομακρύνονται τα βιβλία και οι σημειώσεις από τα έδρανα των φοιτητών. Μπροστά τους υπάρχει μόνο η κόλλα του γραπτού δοκιμίου τους. Ως πρόχειρο χρησιμοποιείται η τέταρτη σελίδα του δοκιμίου.

4. Η επιτήρηση δεν είναι σκληρή και καταπιεστική. Είναι όμως αυστηρή και δίκαιη, για να αποφεύγονται οι περιπτώσεις απειθαρχίας ή αντιγραφών και να περισώζονται το κύρος και η αντικειμενικότητα των εξετάσεων.

5. Η επιτήρηση γίνεται από τους καθηγητές όλων των βαθμίδων, τους Βοηθούς-Επιστημονικούς Συνεργάτες, τα μέλη του Ε.Τ.Ε.Π. και τους Ειδικούς Μεταπτυχιακούς Υποτρόφους του Τμήματος.

6. Ο φοιτητής δεν μπορεί να αποχωρήσει από την αίθουσα των εξετάσεων χωρίς να παραδώσει το γραπτό του, έστω και αν δεν έχει ασχοληθεί καθόλου με την απάντηση των ερωτήσεων.

7. Σε περιπτώσεις απειθαρχίας, απρεπούς συμπεριφοράς ή αντιδικίας, επιλαμβάνεται του θέματος, ανάλογα με τη σοβαρότητα, το Τμήμα και αποφασίζει για τη λύση παρόμοιων προβλημάτων.

8. Κατά τη διάρκεια των εξετάσεων απαγορεύεται το κάπνισμα.

δ. Αξιολόγηση μαθημάτων και διδασκόντων

Κάθε εξάμηνο, πριν από την έναρξη της εξεταστικής περιόδου, οι φοιτητές έχουν το δικαίωμα και την υποχρέωση να αξιολογούν τα μαθήματα και τους διδάσκοντες, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των σπουδών. Περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Μονάδας Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟΔΙΠ-ΑΠΘ <http://qa.auth.gr>) και στην ιστοσελίδα του Τμήματος.

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Κοσμήτορας Θεολογικής Σχολής	2310.99.6699
Γραμματεία Κοσμητείας	2310.99.6698
Πρόεδρος Τμήματος Θεολογίας	2310.99.6657
Προϊστάμενος Γραμματείας Τμήματος Θεολογίας	2310.99.6980
Γραμματεία Τμήματος Θεολογίας	2310.99.6981
	2310.99.6983
Βιβλιοθήκη Θεολογικής Σχολής	2310.99.6691
Θυρωρείο Θεολογικής Σχολής	2310.99.6999
Κυλικείο Θεολογικής Σχολής	2310.99.6995

		<i>Οικία</i>	<i>Γραφείο</i>
Αμοιρίδου Ευαγγελία	(Αν. Καθ.)	2310.664.056	2310.99.7033
Αναστασίου Ευάγγελος	(Ε.ΔΙ.Π)		2310.99.6985
Ανδρέας Νανάκης, Μητρ.	(Καθ.)		2310.99.6947
Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου			
Αραμπατζής Χρήστος	(Καθ.)		2310.99.7023
Ατματζίδης Χαράλαμπος	(Αν. Καθ.)	23920.66.031	2310.99.1371
Βαλαής Διονύσιος	(Αν. Καθ.)		2310.99.7480
Γκίνου Ελένη	(Ε.Ε.Π. Γαλλικής)		2310.99.6979
Γκουτζιούδης Μόσχος	(Επ. Καθ.)	2310.526755	2310.99.7919
Δάφφα Αγνή	(Ε.Ε.Π. Γερμανικής)		2310.99.6636
Ευαγγέλου Ηλίας	(Αν. Καθ.)		2310.99.1369
Ευσταθιάδου Αναστασία	(Υπ. Βιβλ.)		2310.99.6690
Ζιάκα Αγγελική	(Αν. Καθ.)	6972328626	2310.99.7919
Ιωαννίδης Φώτιος	(Καθ.)		2310.99.6990
Καγιάρας Ηλίας	(Ε.Τ.Ε.Π.)		2310.99.7042
Καλλιακμάνης π. Βασίλειος	(Καθ.)		2310.99.6972
Καπλάνη Ελισάβετ	(Ε.Τ.Ε.Π.)		2310.99.6952
Κατσαρού Χρυσάνθη	(Υπ. Γραμμ.)		2310.99.6982
Κόλτσιου-Νικήτα Άννα	(Καθ.)	2311.251.051	2310.99.7112
Κούκουρα Δήμητρα	(Καθ.)	6944.779737	2310.99.6978
Κουρεμπελές Ιωάννης	(Καθ.)	2310.580.966	2310.99.7093

Κυριατζή Αντωνία	(Επ. Καθ.)	2310.281.814	2310.99.6941
Κωνσταντίνου Μιλτιάδης	(Καθ.)	2310.939.305	2310.99.6936
Μαγγιώρος Νικόλαος	(Επ. Καθ.)		2310.99.7132
Μητροπούλου-Μούρκα	(Αν. Καθ.)	2310.328.255	2310.99.7075
Βασιλική			
Μούρτζιος Ιωάννης	(Καθ.)	2310.422.056	2310.99.6997
Μπουζιανός Ιωάννης	(Ε.Τ.Ε.Π.)	2310.310.988	2310.99.6971
Μπραγιώτου Αικατερίνη	(Ε.ΔΙ.Π.)	2310.212.842	2310.99.6690-1
Μυρίδης Νικόλαος	(Επ. Καθ.)		2310.99.6970
Οικονόμου Ελένη	(Επ. Καθ.)	6976276070	2310.99.6967
Παπαγεωργίου Νίκη	(Αν. Καθ.)	2310.244.456	2310.99.6973
Παχής Παναγιώτης	(Καθ.)		2310.99.6933
Πήτα Ρία	(Προϊστ. Γραμμ.)		2310.99.6980
Ράντζου Μαρία	(Επ. Καθ.)		2310.99.6940
Ρόσιος Νικόλαος	(Ε.Τ.Ε.Π.)		2310.99.6938
Σιάσος Λάμπρος	(Καθ.)		2310.99.6959
Σκαλτσής Παναγιώτης	(Καθ.)	23210.23.848	2310.99.6657
Σταμούλης Χρυσόστομος	(Καθ.)	2310.347.573	2310.99.6977
Στογιαννίδης Αθανάσιος	(Επ. Καθ.)		2310.99.6627
Στράτου Αικατερίνη	(Ε.Τ.Ε.Π.)	2310.662.755	2310.99.6976
Τζελιάτης Απόστολος	(Υπ. Βιβλ.)		2310.99.6690
Τοιπσιδής Αναστάσιος	(Υπ. Γραμμ.)		2310.99.6983
Τσαρουχίδου Αλεξάνδρα	(Υπ. Βιβλ.)		2310.99.6690
Τσιρώνης Χρήστος	(Επ. Καθ.)		2310.99.6910
Τσομπανίδης Στυλιανός	(Αν. Καθ.)	2310.450.504	2310.99.7478
Υφαντής Παναγιώτης	(Αν. Καθ.)		2310.99.6917
Χατζή Διονυσία	(Υπ. Γραμμ.)		2310.99.6981
Χατζούλη Γλυκερία	(Επ. Καθ.)	2310.273.252	2310.99.6944
Χρησιτίδου-Κιοσέογλου	(Ε.Ε.Π. Αγγλικής)		2310.99.6979
Σμαράγδα			

**ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΗΛΕΟΜΟΙΟΤΥΠΙΑΣ (FAX)
ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ (E-MAIL)**

Γραμματεία Τμήματος Θεολογίας		2310.99.6991	info@theo.auth.gr
Αμοιρίδου Ευαγγελία	(Αν. Καθ.)	2310.99.7033	eamoir@theo.auth.gr
Ανδρέας Νανάκης, Μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου	(Καθ.)	2310.99.6947	imarkal1@otenet.gr nanakis@theo.auth.gr
Αραμπατζής Χρήστος	(Καθ.)		arab@theo.auth.gr
Ατματζίδης Χαράλαμπος	(Αν. Καθ.)		atmatz@theo.auth.gr
Βαλαής Διονύσιος	(Αν. Καθ.)		dvalais@theo.auth.gr
Γκίνου Ελένη	(Ε.Ε.Π. Γαλλικής)		ginou@the.forthnet.gr
Γκουτζιούδης Μόσχος	(Επ. Καθ.)		moschosg@theo.auth.gr
Ευαγγέλου Ηλίας	(Αν. Καθ.)	2310.99.1369	iliasev@theo.auth.gr
Ζιάκα Αγγελική	(Αν. Καθ.)		ziaka@theo.auth.gr
Ιωαννίδης Φώτιος	(Καθ.)	2310.99.6990	fioan@theo.auth.gr
Καγιάρης Ηλίας	(Ε.Τ.Ε.Π.)		hnc@theo.auth.gr
Καλλιακμάνης π. Βασίλειος	(Καθ.)	2310.99.6972	vkalliak@theo.auth.gr
Κόλτσιου-Νικήτα Άννα	(Καθ.)		akolts@theo.auth.gr
Κούκουρα Δήμητρα	(Καθ.)		dimkou@theo.auth.gr
Κουρεμπιές Ιωάννης	(Καθ.)		kourebe@theo.auth.gr
Κυριατζή Αντωνία	(Επ. Καθ.)		akyriatz@theo.auth.gr
Κωνσταντίνου Μιλτιάδης	(Καθ.)		mkon@theo.auth.gr
Μαγγιώρος Νικόλαος	(Επ. Καθ.)		nikmag@theo.auth.gr www.canonlaw.gr mitro@theo.auth.gr
Μητροπούλου-Μούρκα Βασιλική	(Αν. Καθ.)	2310.99.7075	
Μούρτζιος Ιωάννης	(Καθ.)		imourtzios@theo.auth.gr
Μπραγιώτου Αικατερίνη	(Ε.ΔΙ.Π.)		braniot@theo.auth.gr
Μυριδής Νικόλαος	(Επ. Καθ.)		nmyridis@theo.auth.gr
Οικονόμου Ελένη	(Επ. Καθ.)		eleloik@theo.auth.gr
Παπαγεωργίου Νίκη	(Αν. Καθ.)		nipap@theo.auth.gr
Παπαδοπούλου Χρυσούλα	(Ε.Ε.Π.)		chrishebrew@theo.auth.gr
Παχής Παναγιώτης	(Καθ.)		pachisp@otenet.gr
Πήτα Ρία	(Προϊστ. Γραμμ.)		info@theo.auth.gr
Ράντζου Μαρία	(Επ. Καθ.)		rantzou@theo.auth.gr
Ρόσιος Νικόλαος	(Ε.Τ.Ε.Π.)	2310.99.6938	nrosios@theo.auth.gr

Σιάσος Λάμπρος	(Καθ.)	2310.99.6958	siasos@theo.auth.gr
Σκαλτσής Παναγιώτης	(Καθ.)	2310.99.6657	pskaltsi@theo.auth.gr
Σταμούλης Χρυσόστομος	(Καθ.)	2310.99.6977	stamchr@theo.auth.gr
Στογιαννίδης Αθανάσιος	(Επ. Καθ.)		athastog@theo.auth.gr
Τσιρώνης Χρήστος	(Επ. Καθ.)		tsironis@theo.auth.gr
Τσομπανίδης Στυλιανός	(Αν. Καθ.)	2310.99.7478	stsompa@theo.auth.gr
Υφαντής Παναγιώτης	(Αν. Καθ.)		pyfantis@theo.auth.gr
Χατζούλη Γλυκερία	(Επ. Καθ.)		glychatz@theo.auth.gr
Χρηστίδου-Κιοσέογλου Σμαράγδα	(Ε.Ε.Π. Αγγλικής)		schris@lance.auth.gr www.lance.auth.gr